

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Edith Reumert:

Sophie Prsted.

Vilvendalske Boghandel
1920.

S O P H I E Ø R S T E D

E l i t h R e u m e r t

S O P H I E Ø R S T E D

Gyldendalske Boghandel
Nordisk Forlag
1920

Denne Bog er fremstillet
i et Oplag paa 750 Eksemplarer
som nærværende.

Fraregnet det fortjenstfulde Essay, som afdøde Professor Nicolay Bøgh indlemmede i sin Samling "Fra Oehlenschlägers Kreds", og som fik sin ganske særlige Værdi ved de mange Oplysninger, Filosofen Sibbern havde skænket ham, er nærværende Skrift det første Forsøg paa at give en indgaaende Skildring af Adam Oehlenschlägers Søster, Sophie Ørsted. Min Interesse for denne Kvindes egenartede og skønne Personlighed steg i høj Grad fra det Øjeblik, da jeg paa det Kgl. Bibliothek havde gjort mig nøje bekendt med Digteren Baggesens Optegnelser i København fra 1806 til 1807 og med de Breve, han samtidig afsendte til sin Hustru af andet Ægteskab, Fanny Reybaz. Disse Aktstykker syntes nemlig at forklare mig baade Grunden til, at Sophie Ørsted i den almindelige Bevidsthed var halvt forglemt, og hvor uretfærdigt dette var. Jeg kom til den Overbevisning, at hendes Forhold til Baggesen havde kastet over hendes Minde en Skygge af Mistillid, der fik sit ydre Udtryk i den mærkelige Omstændighed, at man - med Forsæt eller ikke, men ialfald med en næsten utrolig Mangel paa Pietet - har fjernet den monumentale Indskrift hendes Ægtefælle Anders Sandøe Ørsted for et Aarhundrede siden satte paa Stenen over hendes Gravsted paa Frederiksberg Kirkegaard.

De enstemmige Lovprisninger, for hvilke hun var Genstand fra sin Samtids ædleste og betydeligste Mænd, - hendes inderlige Forhold til Broderen Adam Oehlenschläger, - hendes Ægteskab med en af vort Lands berømteste Videnskabsmænd, og endelig det stærke Indtryk af aandeligt Særpræg, af rigt Hjertelag og klar Forstand, hendes efterladte Breve bibringer enhver opmærksom Læser, - altsammen var det Vidnesbyrd om, at hun fortjente at indtage en Plads blandt de ikke altfor mange

Kvinder, der har indtegnet deres Navne i dansk Kulturhistorie. Naar man fra visse Hold har gjort gældende, at Kamma Rahbeks Hæder i Tidernes Løb blev en Del overdrevet, tør det med langt større Ret paastaas, at Sophie Ørsteds er bleven meningsløst forringet.

Ogsaa i sin ydre Form er nærværende Bog et Forsøg, idet man ved at erstatte almindeligt Tryk med Maskinskrift har villet trodse de enorme Priser, som Verdenskrigen har paaført vor Bogindustri. Af Publikums Stilling til Resultatet vil det afhænge, hvorvidt man i den kommende Tid agter at fortsætte med denne Reproduktionsmaade, der da navnlig vil blive anvendt ved Udgivelsen af Specialværker, der ikke hører under den egentlige Underholdningslitteratur, og som derfor neppe tør paaregne nævneværdigt Salg udenfor en mindre Kreds.

Enhver Begyndelse er jo vanskelig, og at den her før første Gang benyttede Reproduktionsmaade trænger til Forbedring i forskellig Retning, er øjensynligt nok.

Til Udarbejdelsen af mit Skrift har jeg for en stor Del været henvist til Manuskriptstudier paa det Kgl. Bibliothek men har iøvrigt - for Sophie Ørsteds Vedkommende - hentet nyttige Oplysninger i det ovennævnte Essay og - for Baggesens - i Hr. Bibliothekar Julius Clausens litterærhistoriske Studie "Jens Baggesen".

Til Slutning maa jeg bringe min Tak til Carlsbergfondets Bestyrelse, der ved sin Understøttelse atter iaar har ydet mit Arbejde Opmuntring.

November 1920

Elith Reumert.

S o p h i a s G r a v .

Du, som iler med Lyst at husvales i Løvenes Højsal,
Vandrer! Stands Dine Fjed, læs den Begravedes Navn!
Thi her slumrer et Hjerte, som elskte Naturen og Skjønhed
Inderlig varmt, som Du selv - ak! men det banker ej meer.
Tidt, som Du, hun sig skyndte forbi til vaarlige Glæder,
Eengang standse Du skal, sænkes i Mulden, som hun.
Frederiksberg var den Elskede kjært, nu hviler Sophia,
Hvor hun bag skyggende Træer følte sin Fryd og sin Qval.
Elskede Søster! Hvergang jeg forbigaaer, falder mit øje
Gjennem den sprinklede Port hen paa Din Gravs Monument.
Frem og tilbage Din Broder en Tidlang vandrer i Solskin
Graven forbi, og en Dag - standser hos Dig han tilsidst.

Adam Oehlenschläger.

Den 9' Februar 1918 var et Aarhundrede forløbet, siden Sophie Ørsted døde.

Tiden har ikke udvisket hendes Minde. Hos Alle, der er fortrolige med dansk Aandsliv, har hendes Navn bevaret sin ejendommelige og betydningsfulde Klang.

Men ligesom der i hendes Væsen var noget uudgrundeligt, der selv for hendes Samtidige gjorde det vanskeligt at lodde dets Dybder og ret at trænge ind i hendes Følelser og Tankeliv, staar hendes Skikkelse for den almindelige Bevidsthed i et Halvlys, der gør det vanskeligt at se dens ædle og skønne Linier i skarpe Konturer.

Hendes Tilværelse hengled stille, ubemærket af Mængden, og Oplysningerne om hende er faa og sparsomme. Hendes efterladte Breve og de Meddelelser, der stammer fra Filosofen Sibbern, giver vel de vægtigste Bidrag til Forstaaelsen af hendes Personlighed.

Ogsaa Forestillingen om hendes ydre Træk har nærmest været overladt til Fantasien, idet Ægtheden af den Silhouet, der var det eneste Billede af hende, man hidtil kendte, har været omstridt - neppe uden Grund. Ligheden mellem Silhouetten og det Maleri, af hvilket nærværende Skrift, med Familien Ørsteds venlige Tilladelse, for første Gang bringer en Gengivelse, synes ialfald paafaldende ringe.

Endnu mere taagede end før blev dog de Omrids, hvori Sophie Ørsteds Væsen tegnede sig for Tanken, fra det Øjeblik, da Baggesens Dagbøger gjordes tilgængelige for den litterære Forskning. Thi skulde man fæste Lid til de intime og for et flygtigt Blik tilsyneladende troværdige Notater, som disse Dagbøger med en næsten kynisk Frimodighed bringer til torvs, og som, om end undvigende det sidste afgørende Udsagn,

fremstiller Sophie Ørsted som en letfærdig og skamløs Hustru i Samlivet med en af de ædleste og største Mænd, Danmark har ejet, - ja, da maatte ubetinget det Synspunkt, fra hvilket man forhen havde betragtet hende, væsenligt ændres.

Opgaven for den, der ønsker at skildre hendes Personlighed retfærdigt, bliver derfor ikke blot, saavidt muligt, at sprede det Mørke, der i al Almindelighed gør hendes Skikkelse uklar, men tillige, og ikke mindst, at fjerne de dybe Slagskygger, som en unænsom Haand har kastet over hendes Menneskeværld og kvindelige Renhed.

Jo mere jeg har beskæftiget mig med at udrede Traadene i det Net, der omhyller Sophie Ørsteds Personlighed, desto interessantere og kærere blev den mig. Og hendes Naturæ skønne Idealitet, der paa mange Maader lyste mig imøde, fik efterhaanden en Baggrund af ægte Menneskelighed, der lettede mig Forstaaelsen af hendes Karakter og vemodige Skæbne.

Oehlenschläger fortæller i sine Erindringer, at da Kronprinsen, den senere Frederik den sjette, en Sommerdag gik forbi Sophie og ham i Frederiksbergs Slotsgaard, standsede han foran dem og sagde: "Adam! Hvad hedder Din Søster?" "Hun hedder Sophie," svarede Drengen. "Hun burde hedde Eva," sagde Kronprinsen.

Bemærkningen var godtkøbs, sagt hen i Vejr og Vind. Men for den, der studerer Sophie Ørsteds Liv, klinger den som en Slags Profeti.

Thi som Broderen var en ægte Adam, der kunde have gjort Ordene h o m o s u m - jeg er et Menneske - til sit Valgsprog, havde Søsteren, selvom hun i sjælelig Ejendommelighed og Styrke stod højt over Flertallet af sit Køn, en ægte Eva-datters Skrøbeligheder.

Og ligesom hun i det Ydre, kun mere beaandet, lignede sin berømte Broder, Adam Oehlenschläger, har de ogsaa haft stærke indre Berøringspunkter. Hendes Natur var mere sammensat end hans, havde et videre Perspektiv baade i Dybden og Højden, men mellem deres Væsner var der i Grundtrækkene et inderligt Fællesskab.

Og inderligt hørte disse to Søskende sammen. I Aand og Tanke stod de Livet igennem trofast ved hinandens Side, som dengang de var Børn, da de som Adam og Eva legede og drømte sammen i Søndermarkens ensomme Paradis. - - - - -

I Begyndelsen af Aaret 1778 havde Adam og Sophie Oehlen-schlägers Fader faaet Udnævnelse som Organist ved Frederiks-berg Kirke. I Betragtning af Embedets Magerhed er den paa-gældende Bestalling med sin højtidfulde Stil ikke uden Ko-mik.

"C h r i s t i a n L u d v i g S c h e e l v o n
P l e s s e n, Ridder, Deres Kgl. Majestæts Geheime-Raad,
Kammer-Herre og Amtmand over Kjøbenhavns Amt,

F r i e d e r i c h C h r i s t i a n L e n t e
A d e l e r, Deres Kgl. Majestæts Konference-Raad og Kir-
ke-Inspecteur i Sjælland og

J a c o b H v i i d, Stifts-Provst, General-Kirke-In-
specteur og Provst til Frue Meenighed i Kjøbenhavn
gjøre vitterligt, at vi som Deputerede under Kirke-Sessio-
nen for Kjøbenhavns District, have antaget og herved be-
skilke J o a c h i m C o n r a d Ø h l e n s c h l ä -
g e r fra 28 Januarii 1778 til at være Organist ved Frie-
derichsberg Kirke, hvorføre han skal nyde de dertil nu
henlagde fiirsindstyve Rigsdaler i aarlig Løn samt ellers
de samme Rettigheder som hans Formænd og hvad frivillige
Gaver Ham ved Offer-Høitiderne, Brølupper, Barseler, Kier-
kegangs-Koners Introduction og videre Ham af Meenigheden
maatte forundes."

Var Embedet magert, satte det alligevel den snart tredie-
veaarige Oehlen-schläger istand til endelig at ægte sin Kære-
ste, Jomfru M a r t h a M a r i e H a n s e n, med hvem
han havde været trolovet i adskillige Aar, og i hvem han sy-
nes at have været stærkt forelsket, hvis man da kan dømme
efter de Breve og Digte, han før Brylluppet sendte hende,
uagtet han daglig havde rigelig Løjlighed til baade at se og
tale med hende, idet de Begge konditionerede hos Grev
M o l t k e paa det Amalienborg'ske Palæ. Og et Trin opad
den sociale Rangstige har det under alle Omstændigheder væ-
ret at forfremmes fra grevelig Domestik til kongelig, kirke-
lig Embedsmand.

Det nygifte Par fastede strax Bo paa Vesterbrogade i da-
værende Nr. 53, en lav Bindingsværksbygning, beliggende tæt
ved Frederiksberg Alle, den saakaldte K o n g e - A l l e,
skraas overfor den Jernport, der nu har en mere upaaagtet
Plads i Pile-Alleen ved Søndermarkens Indgang.

Dette Bindingsværkshus, som Staten selvfølgelig burde have bevaret for Efterverdenen, blev i 1863 pietetsløst jævnet med Jorden. Derimod skaanede man Nabohuset, den faldefærdige Rønne, som endnu den Dag idag staar paa Hjørnet af en Gade, hvis trøstesløse Hæslighed burde udelukke den fra at bære Navn efter Danmarks største Digter.

I Udgaven af "Erindringerne" fra 1850 skriver Adam Oehlen-schläger om sit Fødested de beskedne Ord, at det staar "tilfældigvis" nu som for 70 Aar siden.

Men er Huset forsvundet, lever det sikkert i Mindet hos mangfoldige Københavnerne af den nuværende Generation. Selv husker jeg det fra mine Drengenaar, da Stueetagen bebledes af en Spækhøker, der dokumenterede sine litterære Ambitioner, idet han i Vinduet havde anbragt en skinnende hvid Gibsbuste af Digteren, omgærdet af Flæskesider og andre Viktualier.

I denne fattige Bolig kom det unge Ægtepars to første Børn til Verden, begge Dreng og begge bærende Navnene A d a m G o t t l o b, der nedarvedes fra den ene til den anden.

Den første Adam Gottlob døde nemlig et Døgn efter sin Fødsel i Vinteren 1778 og maa, efter Datidens hyppige Skik, strax være bleven hjemmedøbt. Frederiksbergs Kirkeprotokol nævner ialfald ikke hans Daab ligesaa lidt som hans Begravelse, hvorimod den det paafølgende Aar 1779, under Datoen den 23¹ November bringer nedenstaaende bemærkelsesværdige Notits, attesteret af Præsten T h i l l e r u p:

"Døbt Organisten til Friederichsberg Kirke Hr. J o a -
c h i m C o n r a d Ø h l e n s c h l e g e r og Hustru
M a r t h a M a r i e H a n s e n Deres Søn A d a m
G o t t l o b Baaren af Frue Grevinde M o l t k e, og
Frue Kamer-Herrinde R o s e n e r a n t z L e w e t z a u
stod Hos. Faddere Geheime-Raad og Stift-Amt-Mand S c h e -
e l - P l e s s e n, Commandeur Grev M o l t k e, Kamer-
Herre Grev V e d e l og Stadthauptmand J ø r g e n s e n
alle af Kjøbenhavn."

Allerede tidligt paa Sommeren havde det glade Haab om, at et Barn, som Erstatning for den Førstfødte, var i Vente, bredt sig til Familiens Slægt og Paarørende. En Veninde af Madam Oehlen-schläger, Mad. R o e l s t e d paa Bregentved, havde den 6¹ Juni i et Brev gjort Hentydning til den fore-staaende Begivenhed i følgende diskrete Vendinger:

"Høytærede, kjere Veninde! Det er mig meget kiert at see af Deres kiere Skrivelse, at De befinder Dem begge Frisk og Vel; thi hvad min Venindes Upasselighed angaaer, saa slutter jeg mig til, at andre Omstændigheder ere vel skyld derudi, og vil derfor hellere ønske at upasseligheden maae continuere saa at følgerne deraf maae være Dem til Fornøielse."

Madammens fromme Ønske gik smukt i Opfyldelse. Upasseligheden baade continuerede og havde de fornøjeligste Følger. Thi havde den første Adam været en lille Skrælling, der neppe var kommen til Verden, før han maatte sige den Farvel, var Adam Nr. 2 desto kraftigere. For at trøste Moderen over det forrige Tab, havde den tyske Læge, C u l p i n, lige efter Fødslen taget Drengen ved Benene, løftet ham højt i Vejret og raabt "Meiner Seel! ein groszer Junge!" Alligevel plejede den joviale Fatter Oehlenschläger, naar han i Fremtiden talte om sine Børn, at forsikre Folk om, at hans "ældste" Søn rigtignok havde været en ganske anderledes Karl end "denne hersens Poet."

Lykken syntes nu ret at smile til Ægteparret baade udenfor og indenfor Hjemmet. Ved Foraarstid 1780 fik Organisten Meddelelse om, at han havde Udsigt til at blive Fuldmægtig paa Slottet, og da Udnavnelsen forelaa, flyttede han kort efter med Kone og Barn fra det fattige Hus paa Vesterbrogade op i Kongeslottet paa Bakken, hvor han ved Buegangens østre Port, i Nr. 26, fik den Bolig anvist, af hvilken nu kun Ydermurene er de samme, som omsluttede den Oehlenschlägerske Familie, idet de enkelte Rum i Lejligheden, som Slottets Portner for Tiden bebor, i Aarenes lange Løb er undergaaet mange Forandringer.

I det nye Hjem skænkede Madam Oehlenschläger sin Mand atter et Par Børn, to Døttre, hvis Livsøiebne skulde blive lige saa forskellig som de to Sønners.

Den 16' Juli 1782 saa deres første Datter Lyset. Præsten Thillerup noterer en halv Snes Dage senere i Kirkens Protokol hendes Daab, der i Sammenligning med Adams har et meget borgerligt Tilsnit:

"Den 25' Julii 1782. Døbt Hr. J o a c h i m C o n r a d O e h l e n s c h l ä g e r og Hustru M a r t h a M a r i e deres Pigebarn: S o p h i e W i l h e l m i n e B i r t h e. Faddere Mad^{me} S c h m i d t, Jomfrue

V o i g t, Agent W u l f, Hr. D ø l l n e r og Inspe-
teur M i c h e l s e n."

Derefter hengik tre Aar, inden Familien fik sin sidste Forøgelse. I 1785 kom den anden Datter, Smertensbarnet C h r i s t i n e M a r i e, til Verden, - et stakkels forkrøblet Væsen, der laa fem Aar i Vuggen, syg og hjælpeløs, med et Hoved større end et voxent Menneskes, før Døden forbarmede sig over hende. Kirkebøgerne nævner hverken hendes Daab eller Begravelse. At denne sidste indtraf i Februar 1790 fremgaa af et Dokument, der forefindes i en Mappe, Adam Oehlenschläger efterlod sig, og som bærer Paaskriften: "Salig Faders Papirer." Paa et gulnet Ark har gamle Oehlenschläger nedskrevet den "liden Tale, som blev holdt over min elskelige nu Salige Datter Christine Marie af Deres Velærværdighed Herr Pastor Bruun, d. 4^e February 1790."

"Vi have i Dag nedlagt et mærkværdigt Barn i Graven, et Barn som var en Korsdrager fra sin Fødsel af og blev ved at være det indtil sin Død, men tillige et Barn som var et ret besynderligt Taalmodigheds og Gudhengivenheds Exempel. Hvad hiint i Skriften omtalte Barn maatte klage, da det kom hjem af Marken: Mit Hoved, mit Hoved, det var Dag og Nat dette Barns Klage, men man maatte forundre sig over den Taalmodighed, hvormed det bar sine Smerter. Skabte Gud den Blidhed om den spæde børnealder, at den skulde elskes, førend den vidste det, saa var dette Barn dobbelt bliidt, thi det leed - det leed med Taalmodighed, og Engle-Venlighed smiilede fra dets uskyldige Ansigt midt under dets haarde Lidelser. Gudfrygtigheds Sød laae i dette Barns Hjerte, thi gjerne hørte det tale om sin Gjenløser, om Himmelen, om Døden, Graven, Evigheden. I den Nat, som var dets sidste, begjerte det at høre Lammets Sang. Paa dette Barn kan vi altsaa anvende Viismandens Ord: Dets Sjæl behagede Gud vel, derfor hentede han det fra en ond Verden. - Vær da lykønsket, Du forhen lidende, nu over alle Lidelser ophøvede elskværdige Pilegrim med din stolte Fred, hvortil Du nu er indgangen. Du svæver nu blant Engle, og Fred være med Din Aske, og eengang at tage Deel i Din Salighed være vort højeste Ønske - vor ivrigste Bestræbelse. - Amen!"

Om Christine Maries Død bringer yderligere "Kjøbenhavns

alene privilegerede Adresse-Contoires Efterretninger" for Mandagen d. 8' Febr. 1790 nedenstaaende Inserat fra en Anonym:

"Kirstine Marie Øllenschläger sov vel! Du var et sandt Beviis paa den store Sandhed: Et Menneske, født af en Kvinde, lever en kort Tiid og er fuld af Uroe. Din Frelser har modtaget Dig i aabne Arme. Dit Liv var en Prøve, faae vare Dine Dage og kummerlige; nu er Du i den Glæde, hvor Dine Forældre og Sødskende, jeg og enhver Din Ven ønsker at hilse Dig."

Dette Barns ulykkelige Skæbne kastede den første stærke Skygge over Hjemmet. Mad. Oehlenschläger, der var et alvorligt, religiøst bevæget Gemyt, henfaldt fra nu af i et rugende Tungesind, der fik sit Udtryk i sygelig Pietisme og efterhaanden undergravede hende aandeligt og legemligt.

Til al Lykke var hendes Mand bleven benaadet med en Natur, hvis glade Sangvinitet forstod at ryste Bekymringerne af sig. I Syngespillet "Tordenskjold" har Adam i den gemytliges Slotsforvalters lille Rolle givet et let henkastet Billede af Faderen. Det blev den gamle Oehlenschläger, der med sit lyse Syn paa Livet, sit djærve Væsen og sin ufortrødne Stræbsomhed holdt Hjemmet oppe i den tunge Tid, der fulgte efter Christines Maries Bortgang, da hans Hustru mere og mere tabtes for Verden, indtil hun i Aaret 1800 lukkede sine forgrædte Øjne. I denne sørgelige Periode og i sin paafølgende lange Enkemandstand forstod han paa sin Vis godt at være baade Fader og Moder for Adam og Sophie og at støtte dem med Raad og Daad. Da de kom til Skelsaar og Alder, kunde det vel undertiden, i al Uskyldighed, knibe en Smule med Respekten for den snurrige Original, som han med sin selvgjorte Dannelse, sit barokke Humør og sit kaudervælske Sprog alle Dage var og blev. Men paa Kærligheden til ham og paa Forstaaelsen af hans retskafne, varme Hjertelag skortede det aldrig. -

Uagtet Adam Oehlenschläger kun var halvtredje Aar gammel, da hans Søster Sophie kom til Verden, stod dog Erindringen om hendes Fødsel altid forunderligt levende for ham. Inde paa "Contoiret" ved Slottets Port laa han en Julimorgen hos sin Fader i Sengen med de grønne Raskes-Gardiners Forhæng, da Pigen kom farende ind til dem for at melde den store Begivenhed, der mange Aar efter foreviges i Digtet "Frederiksberg".

Der var stor Glæde i Organistboligen. Forældrenes Ønske

om at maatte velsignes med en lille Pige som Tilgift til den raske Dreng, de allerede havde, og som truede med at blive slemt forkælet, var opfyldt, og Adam havde faaet den Legekammerat, han i sin Ensomhed trængte til. At han i sin nyfødte Søster tillige havde faaet en Veninde, som Livet igennem omfattede ham med en Kærlighed, der var af den sjeldne Art, en stilfærdig, sjælfuld Inderlighed parret med dyb Forstaaelse af hans Værd som Menneske og Kunstner, - derpaa skulde først Tiden gøre ham klog.

I Barndomsaarene, dengang han gik i Efterslægtens store, ansete Skole, medens Sophie kun fik Undervisning hos Lærerdammen i Frederiksberg By, da var det ham, der i deres Forhold havde Overtaget. Da var det hende, der lyttede beundrende til Broderens Visdom, som naar hun f.Ex. sad foran ham paa Slotstrappen i sin lyseblaa Trøje, mens han holdt Forelæsninger for hende i "Lærerkappen". Det er den fremtidige Professor i Æsthetik ved Københavns Universitet, vi her ser for os i Svøbet, den overlegne, lidt vigtigt docerende - en Rolle, han som Dreng holdt meget af at agere, og som fik sit prægnanteste Udtryk, da Præsten Br u u n en skønne Dag overraskede ham midt i en Tale paa Prædikestolen i den tomme Frederiksberg Kirke.

Men i Tidens Løb byttedes Rollerne om. Da de blev voxne, og Livets Kamp var begyndt for dem Begge, blev det ham, der lyttede villigt til hende, baade i Medgangsdagene, naar hun bremsede hans ungdommelige Overmod og uforfærdet sagde ham sin selvstændige og kloge Mening, der langtfra altid faldt sammen med Mængdens, og i de bittere Modgangsaar, naar hun forstod at trøste og berolige ham og øvede en Magt over ham, som ingen anden, ikke engang hans egen Hustru, besad.

Det er Mindet om den elskede Søster, der foresvæver ham, da han ti Aar efter hendes Død digtede "Erik og Abel" og lader Kong Erik bevæges til Taarer ved Munkenes og Kordrengenes højtidelige Messesang, saa at han beslutter sig til at række Broderen, Hertug Abel, sin forsonende Haand.

- - - Denne Messe hørte

Jeg i min Ungdom tidt. I Vindvet staaer
End Urtepotter med Geranium,
Med Sempervirens, Ambra, Krusemynt.
Der maner Intet dog saa tryllerisk
De svundne Dages Følelser tilbage

Som Blomsterduft og gamle Melodier!
Her, Broder Abel! kom vi Begge fordum,
Og der i Klostergaarden legte vi.
Guds Engle svæve ned paa Sangens Vinger -
- - nu smelter al min Stolthed.

Medens han nedskrev disse skønne Linier, har Slesvigs Klostergaard for hans indre Blik forvandlet sig til Slotsgaarden paa Frederiksberg, han har i Aanden set sin Moders Blomster - Geranium og Krusemynt - i de dybe Vindueskarme. I Munkemessen har han hørt en Genklang af Menighedens Salmesang til Faderens Orgelspil i hin fjerne Tid, da Sophie og han sad som andægtige Børn ved deres Moders Side i Frederiksberg Kirke, og i Eriks og Abels Broderstrid har han med Vemod maattet mindes de enkelte Perioder af sit eget Liv, da Familieforhold og andre Omstændigheder havde skilt ogsaa hans og Søstrens Veje, uagtet de aldrig havde ophørt at elske hinanden.-

Det var, som ovenfor sagt, en mager Bestilling at være Organist ved Kirken paa Frederiksberg. Saafremt en Mand med Familie skulde kunne slaa sig anstændigt igennem, maatte han sætte sit Haab til de uvisse Indtægter, der faldt af ved Barneadaab, Bryllupper, Ligbegængelser og ved de Gudstjenester, hvor taknemlige Mødre, de saakaldte Kirkegangskoner, indfandt sig efter veloverstaaede Barsler, - ikke at forglemme de store Festdage ved Paaske, Pinse og Jul, da der kunde falde velgørende Draaber paa Degn og Organist, naar det først havde regnet rigeligt over Præsten.

Det blev gamle Oehlenschlägers Lykke, at hans joviale Humør og vennesæle Væsen hurtigt gjorde ham yndet i Menigheden, idet alle disse Biindtægter, Smaaredsler og Accidentser, voxede proportionalt med hans Popularitet. Da han tillige var en paapasselig Husholder, forbedredes lidt efter lidt hans Omstændigheder, saa at han i Aarenes Løb efterhaanden avancerede fra trykkende Fattigdom til forholdsvis Velstand, især efterat han, rigtignok højt op i Alderen, havde faaet Udnævnelse til Slotsforvalter, en Stilling, der var forbunden med mange og fede Sportler.

Af største Betydning blev det ogsaa for ham, at han forstod at vinde Gunst og Gave hos "de høje Herskaber" - ikke ved usselt at krumme Ryggen, men tvertimod ved sin usnobbede, frejdige Færd. S j e t t e F r e d e r i k var en velmenende, men overmaade tør Herre, militærisk stiv i Formen. Men over-

for sin Slotsfuldmægtigs slagfærdige Mutterwitz og naive Gemytlighed maatte hans kongelige Værdighed strække Gevær. Den Frispas, gamle Oehlenschläger tillod sig, kunde undertiden ligge betænkeligt nær ved Grænsen for det tilladelige, - men hvad skulde man stille op? Kongen gryntede velvilligt og sagde saa med et undskyldende Smil til de Omkringstaaende: "Det er Oehlenschläger!"

Ogsaa hos Dronning M a r i e F r e d e r i k k e og de unge Prinsesser, som han havde kendt fra deres Børneaar, stod han i stor Yndest, og de behandlede ham som en god Ven. Det var saaledes et rørende Udtryk for Prinsesse C a r o l i n e s Trofasthed mod den gamle Slotsforvalters Minde, da hun Aaret efter hans Død sendte Adam Oehlenschlägers Børn en Kurv med Kirsebær fra Slotshaven paa Frederiksberg og i Kurven lagt en Seddel, hvorpaa hun havde skrevet de simple Ord: "Fra Bedstefaders Træ".

Gamle Oehlenschläger har efterladt sig en "Annotationsbog", hvori han med minutiøs Nøjagtighed har indført sine Embedsindtægter Aar efter Aar. Den indeholder Oplysninger, der for en Statistiker maa være af stor Interesse. Den fortæller saaledes blandt mange andre Ting, hvad et Gennemsnitslig, et Brudepar og en almindelig Kirkegangskone var værd for en Organist paa Frederiksberg for snart halvandet hundrede Aar siden.

Betalingen for Orgelspil ved en Begravelse var som Regel omkring 3 Rdlr., sjældent under 2, men den kunde stige til 13, ja helt op til 18 Rdlr., hvilken Pris blev erlagt for "Hr. Klaumanns Liig". En Barnedaab taxeres for Organistens Part til den ringe Sum af 1, højst 2 Rdlr.; ved Bryllupsfester, hvor man dog skulde formode, at Folk vilde have vist sig fra den spendableste Side, er Honoraret nøddigt over 2 Rdlr., og en Kirkegangskone affinder sig i Reglen med Betaling i lumpne Markstykker. Det er Offerdagene og de kongelige Gratialer, der stiger langsomt men sikkert, der i Organistens Pengekasse skæpper bedst.

En Statistiker vilde maaske med særlig Interesse dvæle ved de Aarsopgør i Annotationsbogen, der falder i Pengekrisens Tid efter Bombardementet i 1807, da Sølvets synkende Værdi fremgaar af de stærkt forhøjede Honorarer, som Slotsfuldmægtigen nu maa tage ind for overhovedet at kunne subsistere. Især for 1813 viser Oehlenschlägers Regnskaber en saa svulmende Indtægt, at man maatte anse ham for en Mata-

der, saafremt man ikke vidste, at Pengekrisen netop i det Aar naaede sin Kulmination, saa at de nedenstaaende Poster maa ses gennem et kraftigt Formindskelsesglas.

Liig, Brølup o.s.v.	2416	Rd.	3	Mk.
Mit Løn som Organist og Kirkeværge	608	"	4	"
Gratiale af Kongen	600	"		"
Videre indkommet	1604	"		"
Løn som Fuldmægtig	2850	"		"
Summa:	8078	Rd.	1	Mk.

Facit er ikke korrekt. Det sidste Ottetal skal være et Nital. Tidens Nervøsitet har sagtens smittet den gamle Mand, der her har begaaet den eneste Fejl, der kan paavises i de mangfoldige Sammentællinger, han har foretaget over sine Indkomster lige fra Ungdomsdagene, indtil han den 7^e Maj 1827, kort før sin Død som en firsindstyveaarig Ulding, med rystende Haand nedskrev den sidste Post paa sit jordiske Regnebrædt.

I 1781, da han ser sin Indtægt stige betydeligt, henvender han efter Opgørelsen sin Tak til Forsynet, en Skik han fra nu af ufravigeligt følger. Taksigelserne varieres - "Ære være den Højeste, der har Hjølpen saa vel hidintil" - "Den Naadige forbarmer være lovet Evindeligt, der har givet saa Rundelig og givet mig Kræfter til mine Forretningers Udføring" - eller blot kort og godt: "Herren-gjorde alting vel". I Pengereduktionens vanskelige Tid skriver han etsteds: "Ogsaa dette Trængsels Aar hjalp mig den Gode Gud!" - -

Det Hjem, hvori Adam og Sophie voxede op, var stærkt religiøst præget. Fra de tidlige Barndomsdage vænnedes de til at holde Bøn baade Morgen og Aften, og i den Kirke, hvortil deres Fader var knyttet, mødte de Søndag efter Søndag sammen med deres Moder. Ærefrygten for den Gud, der ser et Menneskes Handlinger og kender vore lønligste Tanker, havde de inddrøkket med Modermælken, og den gav sig ved mange Lejligheder i deres Liv spontane Udtryk, som f.Ex. da Adam under Beskuelser af Correggios Freskomalerier i Parma anraaber Vorherre om at bevare hans Hjerte aabent og rent og om at beskytte hans Fædreland, hans Konge, hans Elskede og alle hans Venner. Den stærke religiøse Trang havde slaaet dybe Rødder i hans og Sophies Barnesind og blev uforandret den samme, selvom de senere ændrede deres Syn paa de strenge Dogmer. Allerede i Ungdomsaarene fandt Adam Hvile i en Slags from Pantheisme, ind-

til Sorgen over hans Datter C h a r l o t t e P h i -
s t e r s tidlige Død, efter hans eget Sigende, paany bragte ham den barnlige Christentro nær. Og hvad Sophie angaar, udtaler Filosofen F. C. S i b b e r n, der bedre end de Fleste kendte hendes Sjæls Rørelser, at hun, med al sin inderlige Religionsfølelse, neppe kunde kaldes en Christen i Ordets ortodoxe Betydning.

Datteren Christine Maries haabløse Sygeleje og Forældrenes, navnlig Moderens Sorg over hendes ulykkelige Skæbne, lagde et bestandigt Pres af tung Alvor over Hjemmet. Udenfor laa den dejlige Natur med den vide Udsigt over Landet og Hovedstaden, - udenfor vinkede Friluftslivet i Frederiksberg Have og Søndermarken sammen med de andre Slotsfunktionærers Børn og med Kammeraterne fra Frederiksberg By; - men hvad kunde det hjælpe? Saasnart man kom ind over Hjemmets Tærskel, var Luften trykkende. Her maatte Lystigheden forstumme, og man taaadte uvilkaarlig sagte i Gulvet ved Synet af Moderen, der med S o h m o l k e n s Andagtsbog i Haanden sad sukkende og bedende over Vuggen med det forkrøblede Barn.

Og den tunge Tid i Hjemmet faldt for Adam og Sophie netop i den Alder, da det bløde Barnesind modtager blivende Indtryk, hvis Virkninger Livet vel kan udjævne og mildne, men aldrig helt viske ud. Da Søsteren endelig udløstes fra sine Lidelser, var Adam 11 og Sophie 8 Aar, og derefter fulgte en endnu længere og endnu sørgeligere Tid, i hvilken de maatte se deres Moder hentæres i Fortvivlelse, indtil Døden ogsaa udfriede hende. I hele deres Barndom og første Ungdomstid mærkede de aldrig, hvad hel og ublandet Glæde vil sige, fordi den bestandig hængedes i sin frie Flugt.

Og dog elskede de dette Hjem, ligesom de elskede den bedrøvede Moder og den lille hjælpeløse Søster, der bar sine Smerter mere taalmodigt end mangen Voksen.

Hyggeligt var der jo inden Døre, omend Tonen var nedstemt. Thi den Aand, som raadede i Hjemmet, var Kærlighedens. Og omend Omstændighederne var smaa, mærkede Børnene dog ikke noget Savn.

Før Sygdommen og Sorgen helt overmandede Mad. Oehlen-schläger, var hun den ømmeste Moder ogsaa for sine to raske Børn, hvem hendes alvorlige Personlighed indgød en dyb Erbdighed, saa at de bestræbte sig for aldrig at gøre hende imod og aldrig at foretage noget, om hvis Tilladelighed der kunde være Tvivl, uden at forhøre sig først hos hende.

Og hyggelig var Faderen, munter og ligelig i Sindet, om han end i Øjeblikke kunde bruse slemt op, altid haabende det bedste, selvom det saa nok saa mørkt ud. Naar han om Vinter-aftnerne havde taget Parykken af og sad i sin Lænestol med Hunden "P r e s e n t" stukket ind paa Brystet under Slaab-rokken, naar de store Brændestykker, som Fuldmægtigen havde frit, knittede i Kaminen, og naar de enten læste i de Bøger, som Adam ugentlig bragte hjem fra V e n n i n g h a u s e n s Lejebibliothek i Frederiksberggade, eller de forlystede sig med et af de dengang yndede Selskabsspil: P u k og Q v a - d r i l l e, S t y r v o l t og F r a n d s F u s, - ja, da havde de det dog saa lunt og godt med hverandre.

Tidt hændte det da ogsaa, at Faderen satte sig hen til det Klaver, der var Hjemmets dyreste Stykke, for at spille fra Bladet eller fantasere over en eller anden kendt Melodi. De spinkle Toner fra dette Instrument, som Sophie fik med sig, da hun holdt Bryllup, og som efter hendes Død flyttedes ud til Adam og hans Familie i Bredgade, manede altid senere i Livet Barndomstiden frem i deres Erindring. Da Adam i Paris paa T h e a t r e F e y d e a u saa "D e s e r t e u - r e n", genkendte han deri med bevæget Sind enkelte af de Sange, som hans Fader havde spillet for Sophie og ham i længstforsvundne Tider paa Frederiksberg Slot.

Nu og da var det alvorlige, kirkelige Melodier, gamle Oehlenschläger foredrog, Bryllups- og Begravelsessange eller Salmer, som han indøvede til Brug ved Orglet, og som skulde synges af Menigheden ved den kommende Søndags Gudstjeneste. Og navnlig har han for sin stakkels bedrøvede Hustru spillet de tyske Salmemelodier, fremfor alle "J e s u s, m e i n e Z u v e r s i c h t", som hun elskede saa højt, medens "D e n y n d i g s t e R o s e e r f u n d e n" var hende kærest blandt de danske og altid blev sunget paa den ufor-glemmelige Juleaften.

Et af de lyseste blandt Sophies Barndomsminder hørte Sommeren til, naar man gjorde den aarlige Dyrehavstur, og en af Slotsfuldmægtigens Velyndere mellem Omegnens Bønder havde overladt ham sit Køretøj. Naar Furagen for den lange Dag var stuvet ind under Sæderne, og gamle Oehlenschläger, iført sin Nankins Overkjole, der skulde skærme ham for Landevejs-støvet, havde faaet anbragt sin trinde Krop paa Bukken, var han saa kaad som en ung Fole. Da var Salmerne lagt paa Hyl-den og erstattet med R a h b e k s Drikkesange og andre ly-

stige Viser. Selv hans alvorlige Hustru maatte smile ved at se hans og Børnenes uskyldige Glæde.

Naar Adam Oehlenschläger siger, at han fra sin Fader arvede Sundheden og Munterheden og fra Moderen "det Tragiske", den dybe Vemods Følelse, har han sikkert Ret. Sophies Arvelod lader sig ikke betegne paa saa kategorisk Vis. I ethvert Fald slægtede hun langt mere sin Moder end Faderen paa.

Med hendes "Sundhed" var det altid kun saa som saa, og hendes "Munterhed" var i sit Væsen højst forskelligt fra gamle Oehlenschlägers folkelige Humør. Naar det hastigt oplussende Sind undtages, er der intet, der forraader hendes Slægtskab med Faderen.

Den tunge Alvor, der prægede Moderens Karakter, er det Fundament, paa hvilket Sophie Oehlenschlägers hele Menneskevæsen er bygget op. For det Lune, den spøgefulde, kritiske Sans, det aandfulde Vid, som hun ofte røber, synes altid Tungsin-dæt at danne Baggrunden. Hendes Temperament er melankolsk, hendes Liv en fortsat higende Længsel, hvis Maal neppe er hende selv klart, og som hun aldrig faar tilfredsstillet. Den jordiske Tilværelse med alle dens gaadefulde Spørgsmaal, som hverken Hjertet eller Forstanden formaar at løse, bliver hende mere og mere en Byrde, der tynger hendes Sjæl. Derfor er hun fortrolig med Døden, som hun snarere ønsker end frygter, og som hun instinktmæssig føler vil ramme hende allerede i de tidlige Aar.

Ogsaa Sophie Oehlenschlägers legemlige Træk minder om Moderens. Denne havde som ung Pige efter alle Vidnesbyrd besiddet en ydre Noblesse, der vakte Opmærksomhed. Hendes Skønhed og Væsen skal have været af en egen, jomfruelig Art, og af en større Finhed og Gratie, end man af hendes jævne Herkomst skulde formode. Mange af de fornerme og elegante Damer, der færdedes i det Moltke'ske Palæ, maatte f. Ex. misunde hende, fordi hun havde smukkere og hvidere Hænder end de, uagtet de vaskede deres i Mandelklid og hun sine i grøn Sæbe. Hun havde endvidere boglige Interesser, en stærk Trang til aandelig Udvikling, der var bleven yderligere næret under hendes Ophold som Husjomfru i Prokansler C r a m e r s Hjem, der var Samlingsplads for fremragende Folk, og hvor hun behandlede med stor Agtelse.

Adam siger om sin Moder, at hun havde en sjelden Forstand, og gamle Oehlenschläger generede sig aldrig for at tilstaa, at hun havde mere Klogskab i Lillefingeren end han i hele sin

Krop". Alle foreliggende Kendsgerninger bestyrker den Paa-stand, at Adams og Sophies ædle Aandspræg, det ydre som det indre, skyldtes Moderen.

Den 6^e Maj 1800 døde Mad. Oehlenschläger i sit 53de Aar. Det er bleven sagt, at hun tilsidst tabte Modstandskraften overfor sit syge Sind i den Grad, at hun henfaldt til Drik. Det er muligt. At hendes Bortgang maatte føles som en Befrielse er derimod sikkert nok.

Og dog var det den første store Sorg, hendes Børn led, da deres Moder, Fjerdedagen efter hendes Død, bares ned over Bakken for at stedes til Hvile paa Frederiksberg Kirkegaard. Hvad hun, trods Sygdom og Tungsind, havde været for dem, fremgaar tydeligt af Adams Digt "Paa min Moders Grav".

Endnu mange Aar efter, da Adam i Livorno fejrer Baronesse S o h u b a r t s Fødselsdag den 10^e September, mindes han sin Moder, der var født den samme Datum, og meddeler i den Anledning Baronessen sine vemodige Følelser i et Digt. Det uforgængeligste Eftermæle satte han hende i "A l a d d i n". Den, der ikke af Selvoplevelse kendte den Æmhed, et Moderhjerterummet, havde aldrig formaaet at digte Vuggevisens simple, gribende Ord. - - - - -

Naar Adam Oehlenschläger siger, at hans Dannelse udviklede sig sent, og at han fra Barndommen var vant til Ensomhed og til at tie, kunde disse Ord med langt større Grund anvendes paa hans Søster Sophie.

Det gælder for dem Begge, at de i høj Grad var overladt til sig selv, og under deres Opvæxt udfoldede sig rent vegetativt - som de Træer, der omgav dem i Søndermarken og Frederiksberg Have.

Men denne Tilstand var dog for Adams Vedkommende begrænset til visse Perioder, og desuden havde han som Dreng et friere og videre Spillerum end hun, der paa saa mange Maader var henvist til at opholde sig indenfor det lille Hjems fire Vægge. -

I 1792, som trettenaarig, blev Adam sat i Efterslægtens Skole. Mellem sine Kammerater og i de Familier, hvor han af Faderen for en billig Penge var anbragt i Pension, og som havde deres Bopæl midt inde i Byens Hjerter, hvor Livet pulserede kraftigst, modtog han en Mængde nye og friske Indtryk.

Han var velvoxen, sund og stærk og hans Karaktertræk saa ejendommelige og fremtrædende, at han altid maatte gøre sig

gældende, og vi ser ham snart blandt de mange Drengene indtage en Stilling, der minder om Steerforth's i Dickens "David Copperfield". Skolebørn har et skarpt psykologisk Instinkt og underkaster sig villigt den imellem dem, i hvem de erkender Evnen til Førerskab.

De Egenskaber, der laa som Kim i hans Natur, udfoldedes: hans medfødte Stolthed, hans Ærekærlighed og sunde Frejdighed fik ligesom hans Fantasi og varme Følelse rig Næring i det nye Liv, der var oprundet for ham.

Han lærte Beslutsomhed og Selvhævdelse. Klædt paa i Christian den 7des Støvler, i en rød Trøje, der havde tjent Kronprins Frederik som Uniformsfrakke og nu var bleven vendt, og i Benklæder, som Mad. Oehlschläger og Sophie havde tilskaa-ret og syet sammen af et grønt Klæde fra Billardet paa Frederiksberg Slot, har Adam gjort en broget Figur blandt de mere velstillede Kammerater, - men Gud hjælpe den, der vovede at haane ham!

Ogsaa i Forholdet til Lærerne og særlig til Skolens Sty-rer, den elskelige Digternatur Edward Storm, der har sit eget Syn paa Adam og ikke lader sig paavirke af de Klager, der af og til lyder over hans heftige Fremfærd, aner vi den Personligheds Magt, der voxer sig stærk under Gnid-ningsmodstanden i de nye Omgivelser.

Helt anderledes, umærkeligere, næsten stillestaaende, var den Udvikling, Sophie undergik i den Tid, der betegner hendes Overgang fra Barn til Jomfru.

Hun forblev i Hjemmet, i Ensomheden. Med den ydre Verdens vexlende Spil, med Byens travle Tummel og dens mange Indfly-delser paa et modtageligt Barnesind, havde hun næsten ingen Berøring. Den væsentligste Forandring, hun saa foregaa om-kring sig, var den i Naturen, naar det fra den lange og tran-ge Vinter blev Sommer, naar Københavnerne paany trodsede den besværlige Vej til Frederiksberg, og det høje Herskab holdt Indtog paa Slottet. Hvor hendes Forældres snevre Kreds af Bekendte og Egnens Bønder havde været hendes eneste Oplivel-se, var nu Majestæterne pludselig bleven det straalende Midt-punkt, omgivet af det brogede Hof og det myldrende, loyale Publikum som Staffage - med de underdanige Kavalerer, knibske Kammerjomfruer og storsnudele adelige Pager, med Janitschar-musiken og de stramt paraderende Soldater, med Festtafler og Jagtselskaber, med de hængende Karosser rullende ud og ind gennem Slotsporten den hele Dag og med de tusinde henrykt nej-

ende og bukkende Damer og Herrer, naar Kongen og Dronningen paa stille Sommeraftner allernaadigst foretog deres komiske Sejlads gennem Havens smalle Kanaler.

Sikkert nok var dette øjenlyst for en lille Pige, der, som Sophie Oehlenschläger, den største Del af Aaret levede et indesluttet Liv i et trist og saare nøjsomt Hjem. Men - mon ikke al denne tomme Hoffærdighed, dette latterlige Kryberi for en blot ydre Glans uden Kærne, har øvet sin Virkning paa hendes sunde, selvstændige Natur, efterhaanden som hun voxede til? Naar jeg tænker paa den senere Sophie Ørstedes ranke Holdning, hendes usnobbede Væsen, der aldrig gjorde Forskel paa Høj og Lav, hendes satiriske Sans og hendes Kritik, der var lysvaagen for det Uagte og Forløjede, men til Gengæld dybt ærbødig, næsten ærefrygtsfuld, overfor de store Aandsmagter, hun mødte paa sin Vej, - ja, da kan jeg ikke frigøre mig for Forestillingen om, at hun ved at se paa nært Hold al denne næsegruse Underkastelse for enevældig Aandløshed har indsuet det demokratiske Livssyn og den Trang til Opposition mod falske Værdimaalere, der i en holdningsløs og famlende Tid gør hendes Personlighed dobbelt oprindelig og forfriskende. -

Saalænge Adam boede hjemme paa Slottet, gled Tiden lettere for hans Søster. Hans Legekammerater var ogsaa hendes. H a n s C h r. T h u e s e n g, Fourer og Kammerlakej i Kongens Tjeneste, havde foruden to Sønner, F r e d e r i k og P e t e r, der omgikkes hyppigt med Adam, et Par Døttre, A n n a S o p h i e og J u l i a n e M a r i e, der var Sophie Oehlenschlägers Jævnaldrede og Veninder. Med dem, og ikke mindre med B e r n t W i n c k l e r fra Frederiksberg By, færdedes hun endel, mest i det Fri; thi til selskabelig Omgang inden Døre slog Fuldmægtigens Indkomster kun daarligt til.

Da Adam kom i Efterslægten, blev disse glade Sammenkomster færre og færre. Han gjorde vel jævnlig Besøg i sit Hjem, naar Eftermiddagsskolen var forbi. Men som Regel skulde han tilbage til København inden Sengetid. Kun naar et stærkt Regnvejr overraskede ham, saa at Vejene blev altfor ufarbare, sov han Natten over paa Slottet, men maatte saa næste Morgen tidligt af Fjerene for at naa tidsnok ind til Skolen paa Østergade.

De Kilder, hvorfra Sophie kunde hente Næring for sin tørstende Sjæl, var yderst sparsomme og savnede fremfor alt den

Friskhed, hvortil hun i sin Ensomhed, med sit medfødt alvorlige Sind og sit Hang til svermerisk Vemod, trængte saa haardt.

Skoleforholdene paa Frederiksberg var ynkeligt primitive, og de aandelige Tilskyndelser, hun der kunde hente, for Intet at rægne. Tilbage var da Samlivet med Moderen i de trængte Stuer, med Skoven og Markerne udenfor og Læsningen i de Bøger, som Adam bragte hjem.

Saaledes som Sophie Oehlenschlägers Karakter var anlagt, er det derfor let at forstaa, at den Kilde, hvorfra hun øste sin rigeste Glæde, udsprang i hendes eget Indre. Hun blev fra Barnsben vænnet til at færdes i Tankernes og Drømmenes Verden, og i den levede hun ogsaa senere hen sine bedste og skønneste Timer. Den "poetiske Natur", som tillægges hende af Alle, der kendte hende nøje, har modtaget stærke Impulser i den Ensomhed, hvori hun levede som lille Pige, og som hun fik kær, fordi den blev som en Del af hendes Væsen. Derfor fandt hun ogsaa som Voxen, da Livet syntes hende mere og mere tungt, sin bedste Trøst i Afsondrethed fra den urolige Verden eller i at vandre omkring i sin Barndoms Drømmeland mellem Søndermarkens Træer.

I Modsætning til Broderen, hos hvem den poetiske Trang gav sig Udslag i en mægtig Produktivitet, var hun udelukkende receptiv. Medens han paavirkede den store Mængde gennem sine Skrifter, øvede hun alene ved sin kloge Tale, ved hele sin Persons dragende Magt, Indflydelse paa dem, der stod hende nær.

Det eneste "poetiske" Efterladenskab, der findes fra hendes Haand, er et lille Vers, som hun skrev i sit trettende Aar, og som er værd at opbevare.

Til en elsked Fader J. C. Øhlenschläger
paa hans Fødselsdag.

Modtag, o elskte Fader! denne ringe Gave,
Og troe, at kunde jeg een endnu bedre have,
Jeg den da glad Dig ydmygt offrede med barnlig Fryd.
Dog! Gaven skal mit Hjertes Fryd jo ej udtrykke!
Nej! Det at jeg i Dag kan føle denne Lykke:
Du lever, Fader!! O, min Sjæl den Lykke nyd!

Friederichsberg d. 31te Juli 1795. Sophie Øhlenschläger.

Dette Vers, hvis tre ovenfor fremhævede Ord i Manuskriptet er skrevet med store Frakturbogstaver, fordi det er paa dem, Versets Tanke hviler, er tiltrods for sin barnlige Ubehjælpssomhed i Formen, interessant ved sit Indhold og sin Logik. Den Gave, hun bringer Faderen, er kun et ydre og svagt Udtryk for hendes Lykke over, at han lever. Denne Lykke kan ikke udtrykkes i Ord eller med Gaver, men kun føles i Sjælens inderste Dyb. -

Det vilde nu være ganske fejlagtigt, fra hendes overvejende alvorligt anlagte Natur og fra den Ensomhed, til hvilken hun mere end de fleste Børn var henvist, at drage den Slutning, at hun var indesluttet, faamælt eller endogsaa sky. Nej - hun havde som Broderen et aabent og frejdigt Væsen, og med et sundt Barnesind hengav hun sig som han til alskens Lystighed, naar blot Lejligheden tilbød sig. Men midt i Lystigheden kunde Alvoren, der var Hovedtrækket i hendes Karakter, glimtvis komme frem. Hendes Logik og hendes kloge Humor, der senere gjorde hendes Selskab tiltrækkende, selv for de aanderigste Mænd, kunde pludselig give Legen et andet Stempel, saa at Kammeraterne studsede.

Blandt disse Kammerater, som vi ovenfor har nævnt ved deres Navne, var Bernt Winckler ubetinget den, der var baade Adam og Sophie uundværligst, fordi de instinktmæssigt følte, at han mere end de andre var deres aandeligt jævnbyrdige. Men ingen af dem anede, at Sophie i hans kommende Liv skulde faa en skæbnesvanger Betydning, hvorom ialfald hun neppe nogensinde fik Sandheden rigtigt at vide.

Med Adam og Bernt og Thuesengs Dreng kørte Sophie i Slæde og sloges med Sne; ved Sommertid hjalp hun dem med at ryste Frugten af Træerne og gik hellerikke af Vejen for et Spil Klink. Mest har hun med hele sin Sjæl været med i de Komedier, som de opførte i den kongelige Spisesal paa Slottet, naar Majestæterne ved Efteraarstid, før Kulden kom i Luften, havde forflyttet Residensen til Byen.

Bernt Winckler var Søn af en meget velhavende Gartner, der havde sin Bolig og udstrakte Have paa det Sted, hvor Allegade og Gamle Kongevej støder sammen. Det ejendommelige Særpræg, der senere kendetegnede ham som Mand, gjorde ham allerede som Dreng mærkbar mellem Kammeraterne. Han var et fortræffeligt Hoved, slagfærdig og fuld af originale Paafund. Han havde ogsaa et varmt Hjerte, men yndede saa lidt at vise sine Følelser, at han ofte forekom umedgørlig og haard. Hans kriti-

ske Sans var udviklet og hans Trang til Selvstændighed stærk; han var derfor ofte i Opposition mod sine Omgivelser og gav i Stridens Hede ikke efter. Han var en Legebroder, der hvert Øjeblik maatte rage uklar med Adam, hvis Gemyt var ligesaa ildfuldt og saarbart, som det var bøjeligt og blødt, og som derfor var et udmærket Objekt for Bernts lidt drilske, kølige Overlegenhed. Med deres Naturers skarpe Modsætninger tiltrak og frastødte de vechselvis hinanden, og deres Venskab var i en evig og voldsom Bølgegang, skiftende mellem Brydekampe og paafølgende Forsoninger. Sophie var den kloge Formidler, naar Sammenstødene truede med at udarte. Hun gik da imellem dem og fik dem skilt ad, hvorpaa de to Kamphaner forføjede sig hjem og skrev Breve til hinanden med Forsvar og Anklager, indtil Blodet var gaet af Kog, saa at man paany kunde mødes, uden at Værdigheden gik tabt. Sophie har mangen Gang siddet ved Adams Side, naar han forfattede et af disse barnlige Epistler, hvori han oftest var den, der maatte bede om godt Vejr, fordi han i sin ubændige Hidsighed havde forløbet sig mest. Men et Par Dage efter blussede Striden op paany. Karakterforskellen var for stor og gjorde sig gældende i Alt, selv i deres Smag for Læsning. Adam elskede E w a l d fremfor nogen anden Digter, medens Bernt svor til W e s - s e l s Fane. -

I Paasken 1795 stod Adam og Bernt til Konfirmation i Frederiksberg Kirke, en Begivenhed der indvarslede Adams Tilbagekomst til Forældrenes Hjem. I Begyndelsen af det følgende Aar skulde han absolvere Afgangsexamen, og hermed var hans Skolegang som Gratist i Efterslægten afsluttet. Slotsfuldmægtigen havde ikke, som Bernt Wincklers Fader, Raad til at sætte sin Søn i den dyre Latinskoole og samtidig betale for hans Kost og Logis i Byen.

Mad. Oehlenschläger og Sophie frydede sig over igen at have ham hjemme, men gamle Oehlenschlägers Glæde var behersket. Der blev gjort et Forsøg paa at faa ham anbragt som Kontorist hos en Købmand R a b e H o l m ude paa Christianshavn, men Forsøget mislykkedes, og nu gik den sextenaarige Dreng og drev Dagen lang ude omkring Slottet.

Saa tilbød den halvgamle s t u d i o s u s p e r p e - t u u s H ø j s g a a r d, der læste med Hofgartner P e - t e r s e n s Børn, at give Adam Manuduction i Latin og Græsk. Undervisningen tog sin Begyndelse den 1' Marts 1796, men var i høj Grad mangelfuld. Den foregik i en enkelt Mor-

gentime, mens Hr. Højsgaard gjorde sit Toilette i Nattøj og Tøfler. Der blev altfor megen Tid tilovers til Lediggang og ørkesløst Drømmeri, vel ogsaa til smukke Spadsereture med Sophie og til den Læsning, de ligeledes foretog i Fællesskab, af *L a f o n t a i n e*, *I f f l a n d* og *K o t z e b u e*, af *H o l b e r g s* Komedier og *W e s s e l s* "Kærlighed uden Strømper". Men - hvad skulde det føre til?

Aaret slæbte sig hen, og i det næste, 1797, paa 16te Søndag efter Trinitatis, blev Sophies Konfirmation fejret, efter Dattidens gode Skik i fuldkommen Stilhed, saaledes som det ogsaa passede bedst for Familiens Kaar. Den traditionelle Festkringle manglede dog ikke. Den blev sendt fra Bager *H a m b o r g* paa Vesterbrogade. Han hørte til gamle Oehlenschlägers nærmeste Omgang, og hans Datter, Jomfru *E t h e l H a m b o r g*, blev konfirmeret samme Dag.

Konfirmationen, der for unge Piger, ligesom nu, plejede at være Indledning til et nyt og indholdsrigere Livsafsnit, bragte ingen Forandring i Sophie Oehlenschlägers ensformige Tilværelse uden den, at Husvasenet, paa Grund af Moderens tiltagende aandelige og legemlige Svækkelse, kom til at hvile næsten udelukkende paa Datterens unge Skuldre. Og snart efter skulde hun desværre paany føle Savnet af Broderen, hendes eneste rigtige Ven og Fortrolige.

Adams Undervisning hos Højsgaard blev naturligvis uden Resultat. I Virkeligheden var han ikke kommen et Skridt videre, end da han forlod Skolen. Bernt Winckler var derimod bleven Student fra Borgerdyden, ovenikøbet med *p r æ c e t e r i s*, og skulde nu tage fat paa Lægevidenskaben.

Adams kostbare Ungdomsaar smuldrede unyttede hen. I mismodige Timer skammede han sig over den æsthetiske Drivertilværelse, han førte, men han manglede Energi til med et kraftigt Ryk at rive sig ud af de vrangte Forhold. Hans Ærgerrighed var ved at sløves. Hans sorgløse Aladdinsnatur ventede paa Incitamentet udefra. Og saa kom det.

Gamle Oehlenschläger havde en Dag paa en af Slotsbakkens Bænke, hvor han ofte fik sig en lun Passiar, tilfældigvis gjort Bekendtskab med Skuespilleren *B e c h* og budt ham ind til Frokost. Dette improviserede Besøg efterfulgtes af flere, hvortil *Bech* medtog sine Døttre, der snart blev Sophies Veninder, og en af dem, *E l i n e*, en pikant Blondine, blev Genstand for Adams Sværmeri. Tidligere havde han sukket for Skuespillerinden *M a r i a S m i d t h*, men havde maattet op-

give hende, efterat hun i Februar 1797 havde holdt Bryllup med S t e p h a n H e g e r. For hende havde han kun sværmet paa Afstand, medens han nu fik rig Lejlighed til at beundre Eline Bech paa Tomandshaand. Og da ogsaa hun kort Tid efter viste sig paa Scenen og gjorde Lykke som I d a i "H e r m a n v o n U n n a", tog Adam sin Beslutning. Tæringen var kastet. Han meldte sig ved Theatret og blev Skuespiller, mindre drevet af Trang til at øve Kunsten end af Lysten til i Kulissernes Trylleverden at færdes sammen med den yndige Eline Bech og til omsider at faa sat en Stopper for den beskæmmende Lediggang.

Ubestemte Længsler har vel tillige gjort sig gældende. Hans poetiske Natur trængte til at gaa paa Eventyr og hans Fantasi til Arbejdsstof. Det var den vordende Digter, mente han selv, der instinktmæssig higede efter at lære Theatret at kende, som Bygmesteren sine Murersvende og Tømmerfolk. Endelig har Stillingen som Skuespiller, der for alle Uindviiede synes saare fristende, tiltalt hans mageligt anlagte Natur. Her kunde han vinde offentlig Hæder uden større Anstrengelse end den, der er forbunden med at lære nogle Roller udenad. Sine ydre Fortrin kendte han, - hvad var der at betænke sig paa?

Gamle Oehlsenschläger, der ikke havde vidst levende Raad for at faa sin lange Dreng anbragt, gav hurtigt sin Tilladelse. Moderen billigede derimod ikke det vovelige Skridt. Hendes verdensfjendske Pietisme stod fremmed overfor Theatrets brogede Overfladeliv, og da hun paa Adams Debutaften gik omkring i Slotsgaardens Buegang og vred sine Hænder, fik hun af Portnerens Madam, der udtalte Haabet om, at Sønnen nok vilde "omvende sig", netop den Trøst, hun trængte til. Det var ikke saameget Ængstelse for Aftenens Udfald, der pinte hende, som Fortvivlelse over den Mulighed, at Adams Barnesjæl skulde evig fortabes.

Sophie var den, hvis Mening om Sagen har ligget Adam mest paa Sinde. Og for hende havde han fortiet den, - "af falsk Undseelse" siger han selv. Jeg tænker mig, at han, som saa ofte senere, har frygtet hendes kloge, skeptiske Blik og kritiske Indvendinger. Hun saa jo altid dybere i Tingene end han. Hvad nu Grunden til hans Taushed end har været, var det i deres inderlige Sæmliv den første Gang, han ikke havde vist hende fuld Fortrolighed. Det gjorde hende bedrøvet. Og hun, der i sin ensomme Tankeverden altid grundede paa, hvad der

laa bagved og over Tilværelsens mangehaande Foreteelser, har betragtet de Skuffelser, Adam led ved Theatret, som en retfærdig Nemesis, fordi han i Forholdet til hende ikke havde handlet aabent og ærligt. Hun har ogsaa forstaaet, at han først maatte ydmyges, før den Stolthed, der var et af hans fornemste Væsenmærker, kunde rejse sig i sin fulde Styrke og ægge ham til Kampen mod et Livsmaal.

I de to Aar, der laa mellem Debuten, den 15^e December 1797, og hans sidste Optræden, den 8^e November 1799, modnedes Adam Oehlschläger fra Dreng til Mand. Og Kronen blev sat paa Værket, da han i Slutningen af denne samme betydningsfulde Periode af sit Liv mødte C h r i s t i a n e H e g e r for første Gang og, grebet af den store Amor, lod de smaa Amoriner flyve. -

Hvad vi Mennesker med vort indskrænkede Syn plejer at kalde Tilfælde, viser sig ofte, set paa Afstand, at have haft en saa gennemgribende Betydning, at vi nødes til at betragte dem som Indgreb af de høje, usynlige Magter, der bringer vor Skæbne i Havn.

Da Adam i Lediggangens Mismod og tilskyndet af sin Forgabelse i Eline Bech gav sig til at være Skuespiller, fik dette Skridt store og uanede Følger for hans Fremtid - og indirekte for Sophies.

Gennem en af Faderens Omgangsvänner var han bleven anbragt som fast Pensionær paa Vestergade hos Farverenken Madam E n g e l k e M ø l l e r, der, som en omhyggelig og kærlig Raadgiver og rundhaandet Madmoder for sine to Brodersønner, H a n s C h r i s t i a n og A n d e r s S a n d ø e ø r s t e d, og for Adam Oehlschläger i deres første gærende Ungdomsæar, har indskrevet sit Navn med Hæder i vor Kulturhistorie. Med Kyndighed forestod hun selv det store Farveri, der gav gode Indtægter og satte hende istand til, uden Fordringer for sig selv, at hjælpe Andre, hvor hun kunde. Jovial og hjertelig af Sind elskede hun at se Ungdom omkring sig, og da hun selv var fra Egnen om Slagelse, holdt hun bestandig frit Bord for et Par Slagelse-Studentere. Af den Grund fandt ogsaa G. N. R o s e n k i l d e hendes Arme aabne og har i det Galleri af sære Kumpaner fra Land og By, som daglig her gik ud og ind, gjort Studier til de Figurer, han mange Aar efter gav Kød og Blod paa den danske Skueplads.

I Køkkenregionerne færdedes Søsteren, Jomfru A n e B e -

n e d i c t e ø r s t e d, en elskværdig Original, der led af Sovesyge og hvert Øjeblik faldt i Søvn ved Komfuret, hvor hun præsidorede med lyseblaa Filthat, sat paaskraa over en mægtig Tour, og med sin runde Krop skjult i mange Fiskebensskjorter, der var saa stive, at hun ved deres Hjælp kunde staa oprejst næsten uden at støtte paa Benene.

I den inderste Stue mod Gaarden spiste Familien og Tyendet sammen med Farversvendene, der mødte frem med mørkeblaa Hænder. Og i denne Stue kastedes Skæbnens Terninger baade for Adam og Sophie. Thi her traf Adam for første Gang de to unge Brødre Ørsted, som i 1793 var kommen fra Langeland til København, hvor de Aaret efter havde taget Artium med Glans og nu var ved at fuldende deres Brødstudier, Hans Christian som Fysiker, Anders Sandøe som Jurist.

Det Billede, som Adam i Mindet om hine Ungdomsdage maler af Christian og Anders Sandøe Ørsted, fremstiller sig bestandig paany, saa ofte jeg tænker paa dette sjeldne Broderpar. Altid saa man dem uadskilleligt sammen, som naar de i deres altfor rummelige Kavajer vandrede Arm i Arm gennem Gaderne, fastklamrede til hinanden som sammenvoxede Tvillinger, fra Tante Møllers Kødgryder til Ehlers Kollegium, hvor de med brændende Begejstring dyrkede den hellige Videnskab. Og saaledes gik de i inderlig Forening hele deres lange Liv med hinanden fra Drengæarene til Oldingealderen, Side om Side, med Hjerter og Læber aabne for hinandens Glæder og Sorger, i ubrydelig Forstaaelse, saa at de, deres Berømmelse ufortalt, staar for Brindringen som Broderkærlighedens Symboler. Paa Baggrund af Tidens nøgterne Snusfornuft og spidsborgerlige Livssyn lyser deres ædle Menneskelighed med dobbelt Styrke. Hos dem var de fremragende Aandsevner, det dybe Skarpsind og Tankens Klarhed, ikke bleven udviklet paa Bekostning af Hjertets Varme, og den kærlige Forstaaelse, de viste den unge Oehlenschläger, da han raadløs gik omkring som Manden med de skjulte Talenter, den Maade, hvorpaa de styrkede hans Mod og Vilje og hjalp ham, saa at han paa deres Tilskyndelse brød med Theatret, samlede sin Energi og tog sin Studentereksamen, hvorved han endelig fik Plads i det Milieu, hvor han hørte hjemme, - altsammen stiller det deres Personligheder i det skønneste Lys. Det er ved deres trofaste Venskab og Opmuntning, at Adam Oehlenschlägers Aand sættes i Sving paa det mest afgørende Tidspunkt af hans Liv. Under Paavirkning af dem er det, at han vaagner til Selvbevidsthed, og hans Udvik-

ling tager Fart. Hvad Collin en Snes Aar senere var for H. C. A n d e r s e n, betød Brødrene Ørsted paa sin Vis for ham.

Hvor mærkelig hurtigt Oehlenschlägers aandelige Udfoldelse foregik i denne voldsomme Gæringstid, fremlyser tydeligt paa Baggrund af de Dagbøger, han førte i sin Skoletid fra sit 15' til sit 17' Aar. Man begriber næsten ikke, at den, der er Forfatter til disse barnlige og barnagtige Optegnelser, virkelig er den Samme, der, uden at blive til Latter, et Par Aar efter ved H. C. Ørsteds Doktorgilde bander sit dristige "Fanden gale mig" paa, at dansk Digtekunst, der efter Ewalds Død er i saa sørgeligt Forfald, snart skal rejse sig igen, - den Samme, der det paafølgende Aar vinder første Accessit for sin Besvarelse af Universitetets æsthetiske Prisspørgsmaal, medens en veritabel theologisk Kandidat, J e n s M ø l l e r, den senere Professor, maa nøjes med andet, - og endelig den Samme, der snart efter træder frem som en Digter, der fejer alle gamle, støvede Theorier bort og skaber en Poesi, der skyller ind over det nye Aarhundrede som en mægtig Flod, der i sit stolte Løb spalter sig i Bifloder, der hver for sig synes stærke, selvstændige Strømme, men som dog alle skylder Hovedstrømmen deres Friskhed og Sødme. -

I sine interessante efterladte Breve beklager P. V. J a c o b s e n sig med Rette over, at Oehlenschläger i sine "Erindringer" behandler vigtige Ting med overraskende Flygtighed og nævner hans Forhold til Brødrene Ørsted som et slaaende Exempel. Den uegennyttige Støtte, de gav ham i hans Studietid, og det trofaste Venskab, de viste ham gennem hele hans Liv, burde have forpligtet ham.

Man maa saaledes med god Grund forbauses, naar der i Erintringerne savnes blot de nødtørftigste Oplysninger om, hvorledes Sophie Oehlenschlägers Bekendtskab med Anders Sandøe Ørsted udvikledes til Forlovelse og Ægteskab. Den, der nu vil kende Forholdet tilbunds, maa fordybe sig i Brevvexlinger og iøvrigt nøjes med spredte og tilfældige Antydninger.

Uden at Tiden for den vigtige Begivenhed angives nærmere, fortæller Adam Oehlenschläger, at han en Dag overraskedes af en højst glædelig Efterretning: "Anders Sandøe Ørsted, der saa tidt gik med mig til Frederiksberg, havde gjort min Søsters Bekendtskab, og uden at sige mig et Ord havde de forlovet sig paa egen Haand."

Paa egen Haand! Det klinger halvt bebrejdende. Adam kun-

de maaske med nogen Grund have ment, at Sophies Taushed var en retfærdig Straf, fordi han i sin Tid havde fortiet sine Skuespillerplaner for h e n d e. Men en saadan Hensigt har ligget hende fjernt.

Det er nemlig ganske i Overensstemmelse med det Billede, vi maa danne os af hendes aandelige Væsen paa dette Tidspunkt, at hun har baaret sine Forlovelsestanker i det inderste Dyb af Sjælen, og at hun i et saadant Spørgsmaal ene og alene har beraadet sig med sit Hjerte. Hendes Hang til Selvfordybelse, poetisk Sværmeri og Ensomhed forklarer ikke blot hendes Taushed om de Følelser og alvorlige Tanker, der har behersket hende, men ogsaa det Valg, hun traf, da hun rakte netop en Mand som Anders Sandøe Ørsted sin Haand.

Fra de tidlige Barndomsaar havde hun lært Livets Alvor, dets Ansvar og Pligter, at kende. Hvad Sorg betyder, saa hun allerede fra den Dag, hun vaagnede til fuld Bevidsthed. Hun var jo den, der paa nærmeste Kold havde fulgt Moderens dalende Livsløb, den, der havde baaret sin store Del af Dagens Byrder i Hjemmet.

Hun levede i en Forestillingskreds, i hvilken den ramme Virkelighed, Livets sejge Prosa, paa den forunderligste Maade var blandet med Fantasibilleder og den Poesi, hun indsugede gennem Naturen og Læsning af Digterværker. Naar hun fra sin metafysiske Verden med dens Drømme og blaa Længsler pludselig saa sig hensat til al den Sorg og Trivialitet, der omgav hende i det Hjem, hvor hun dog saa gerne vilde bidrage sin Del til Lykken, da følte hun Overgangen stærkt, og da skærpedes hendes Vilje til at holde ud i den Kamp, der var hende paalagt som Pligt.

Paa den Tid, da hendes og Anders Sandøes Veje krydsedes, har hun været omkring det attende Aar. Livet havde modnet hende, og hun var en Personlighed med faste Overbevisninger og Standpunkter, hvorfra hun ikke lod sig rokke, fordi de var Resultater af selvstændig Tænkning. Det Ja, hun gav sin Frier, havde baade hendes Hjerte og hendes Forstand dikteret, og Valget har ikke kostet hende Tvivl og lange Overvejelser.

Sophie Oehlenschläger, for hvem altid Kærnen gjaldt mere end Skallen, havde snart lært at beundre det rige indre Liv, der skjulte sig bag den unge Ørsteds kejtede og lidet bestikkende Ydre. Hun har sjælelig følt sig stærkt i Slægt med ham, og med sit alvorlige Livssyn og i sin kyske Tankegang har hun deri ment at finde det eneste værdige Grundlag, hvor-

paa et Ægteskab bør bygges.

I "Rosen og Evighedsblomsten", en Fabel, helliget Sophie, giver Oehlenschläger et Billede af sin Søsters aandelige Fysiognomi netop paa den Tid, da hun havde bundet sin Skæbne til Ørstedes. Hun er i dette Digt Evighedsblomsten, der i "den smukke Blomstergang" staar ved Siden af Rosen, der er hovmodig af sin Ynde og haaner Evighedsblomsten. Da skinner Solen ned paa Rosen, der blegner og visner i dens straalende Brand, medens den beskedne Evighedsblomst staar frisk i Farven langt hen i Høsten, da alle de andre Blomster er døde. En ung Pige kommer forbi. Hun søger efter en Blomst til sin Elskedes Gravhøj. Da finder hun Evighedsblomsten, som hun bevæget bryder og lægger paa Graven som et Takoffer.

Oehlenschläger har set rigtigt. Thi havde Sophie end Rosens Glød og rige Farvespil, fik dog hendes Legemes Skønhed sit fornemste Præg fra Sjælens. Det var det aandelige Livs Afspejling i hendes Ydre, der gav hendes Personlighed det Trylleri, der øvede sin Magt over alle dem, der selv bar Aandens Mærke. Det er karakteristisk, at hun sjældent fandt Naade i overfladiske og aandløse Menneskers Øjne. Hun var kun betingelsesvis velset i "Selskabet", hvor hun ofte mødte en modvillig Kritik, og som da ogsaa hun paa sin Side beærede med overlegen Foragt.

Man kan ikke undres over, at det i Københavns selskabelige Andegaard bestandig blev Genstand for Skumleri i Krogene, at den elegante Frue havde kunnet gifte sig med en Mand som Ørsted, der ganske vist nød udmærket Anseelse og Højagtelse, men som ved sit Ydre og sin stuelærde Kejtethed dannede en saa paafaldende Modsætning til hendes statelige Person.

Det Sete afhænger af den, der ser. Manglede Anders Ørsted end det glatte Væsen og de Legemsfortrin, der plejer at stikke Smaapiger i Øjnene, var han alligevel indtagende og i høj Grad sympathivækkende. Han var noget lille af Vækst, men stærkt bygget, hans Ansigt var ungdommelig kønt, Trækkenne næsten barnligt bløde i deres ufordærvede Friskhed, hans Smil vindende, og hans store, blaa Øjne lige saa milde som de var kloge. Hjertensgodheden lyste ud af hele hans Skikkelse.

Naar dertil kom den Alvor, Energi og maalbevidste Vilje, der prægede hans aabne, retliniede Færd og den fremragende Dygtighed, parret med ægte Beskedenhed, der allerede tidligt havde vakt Samtidens Opmærksomhed, er der sandelig in-

gen Grund til at forbauses over, at han kunde vinde en smuk og aandfuld Piges Hjerter.

Sophie Oehlenschläger og Anders Sandøe Ørsted havde dybe Berøringspunkter. I Trangen til Fordybelse i Tankernes Verden, en Trang, der hos Ørsted tidligt fandt sit Udtryk i ivrig filosofisk Syssel, forbandtes de i inderligt Fællesskab. Et ikke mindre vigtigt Bindeled imellem dem var den stærke religiøse Trang, der hos dem Begge havde fundet rig Næring i deres Barndomshjem. Ogsaa denne Side i Ørsteds Natur gav sig praktiske Udslag. Han havde i en tidligere Periode af sit Liv vaklet mellem Theologien og Juraen og endogsaa forfattet enkelte Prædikener. Og da Biskop B a l l e henimod Slutningen af det 18^e Aarhundrede optog Kampen mod Tidens Rationalisme og Fritænkeri, havde han i Anders Ørsted fundet en udmærket Vaabenfælle.

Ogsaa i Beundringen for ægte Poesi havde de et Sammenknytningspunkt. Da Oehlenschläger i 1801 i Selskab med sin tilkommende Svoger har overværet en Koncert i "Harmonien", skriver han i et Brev: "Anders Sandøe sad ved min Side, og jeg havde min Glæde af at se, hvorledes Muserne henrev Filosofiens Marmoraaend." Og Henrik Steffens siger om Ørsted, at han var en a f g j o r t d i g t e r i s k N a t u r.

Paa alle Aandslivets Veje mødtes Sophie Oehlenschläger og Anders Ørsted i fælles Forstaaelse, og hun har i Samlivet med ham lært at skatte hans store menneskelige Egenskaber. Men jeg tror neppe at tage fejl, naar jeg vover den Paastand, at ogsaa de af hans Egenheder, der for en løs Betragtning nærmest maatte synes at virke frastødende paa en ung Kvinde, hans Forlegenhed, hans næsten utrolige Ubehjælpsomhed i Livets daglige Forhold og hans Ligegyldighed for sit Ydre, har talt netop til Sophie Oehlenschlägers Hjerter, fordi den paa kaldte hendes kvindelige Bistand.

Hendes "velsignede lille Svoger", som hun i Omtale hyppigt benævnte Hans Christian Ørsted, paastod halvt i Spøg og halvt i Alvor, at det var rigtigt efter hendes Ønske at have et Menneske om sig, hvem hun i smuk Forstand kunde beherske, retlede og danne ganske efter sin Smag og Vilje. I Anders Ørsted har hun fundet det taknemligste og skønneste Objekt for saadanne Bestræbelser. Hun har selv kaldt hans nævnte ydre Mangler "elskelige", og under deres Forlovelse og Ægteskab søgte hun paa alle Maader utrætteligt at bøde paa disse elskelige Mangler, naar hans lærde Distraction gjorde dem

altfor mærkbare.

Om Anders Ørsted har Oehlenschläger givet forskellige morsomme Oplysninger netop paa Forlovelsesdagens Tid. Han fortæller, hvorledes Svogeren, sikkert modstræbende, maatte bøje sig for Modens Fordringer og f. Ex. lade sin lange, lyse Haar-pisk, der hang ham ned ad Nakken, afskære. Og i et Skæmte-digt fremmaner han et levende Billede af Sophies Tilbeder - : "Ørsted, den blonde unge Herre - som løber til Frederiksberre - med Dun i Haaret og skieve Håle - for der at lade sig lidt forkiele - af sin elskede, søde Snut - hverken mer eller mindre end et Taarn af Krudt." Endvidere har vi fra Oehlenschlägers Haand en ypperlig Illustration af Ørsteds næsten rørende Ubehjælpsomhed i følgende Ord: "Ørsteder'ne assisterede ogsaa, naar vi spillede Komædie, men det var ikke deres Fag; især havde Anders Sandøe intet Greb paa det. Selv til Smaaroller kunde jeg ikke bruge ham, og da jeg engang havde instrueret ham til *M a t t h i a s i "J æ g e r n e"* og sagt: "nu kommer Du ind med Hænderne skødesløst paa Ryggen," havde han flettet dem saaledes ind i hinanden, at han nær aldrig havde faaet dem løst igen."

Til Anders Ørsteds menneskelige Karakteristik tjener iøvrigt Udtalelser af Mænd, hvis Ord har Vægt. *S i b b e r n*, der i mange Aar var hans nære Omgangsvæn, beundrer hos ham "Gemyttets Magt over det svagelige Legeme, hans frie Personlighed, der ikke gav Jordeaanden nogen Afgift, hans store, altid aabne Velvilje, hans Ydmyghed og stærke Pligtfølelse. Han var tilgængelig for Enhver og deltog i selskabelige Samkvem baade med Vid og en Sjælefrihed, hvori den livligste Godmodighed og Menneskekærlighed spillede."

H e n r i k S t e f f e n s siger om Anders Sandøe Ørsted, at han "er stille, synes blød og eftergivende, taler kun lidt, sagte og mildt. Men med Forbauselse mærker man, hvorledes den klare Fasthed hviler bag denne tilsyneladende Ubestemthed. Naar Samtalen bliver heftig, tier Ørsted, men naar den efter en lang Strid endes, lader han nogen Tid gaa hen og ytrer sig da stille, næsten frygtsomt, men saa overbevisende og træffende, at man maa tilstaa, at han har afgjort Striden."

Den samme Betragtning uddybes af *P. V. J a c o b s e n*, for hvis kræsne Smag ikke ret mange finder Naade, men som villigt bøjer Knæ for Ørsted og giver en morsom Karakteristik af ham som den kloge Formidler i Kollegiet, naar Striden ra-

ser mellem Cancelli-Præsidenten, S t e e m a n n, og Departementschefen, Konferensraad 'M o n r a d, der er to lige haarde Stene. Naar Uvejret bryder løs, er Ørsted Fredsmægleren. "Denne i alle Henseender fortræffelige Mand er ypperlig skikket dertil. Naar man siger eller skriver noget imod ham, siger han sædvanligt: Dette er en grumme forstandig Mening, og for denne Mening kan endnu anføres - - - og saa anfører-han endnu en Snes understøttende Argumenter' - - men, tilføjer han saa, imidlertid synes dog herimod følgende at stride - - - og nu kommer der et saadant Forraad af uigendrivelige, høfligt indklædte Modgrunde, at man til Slutning maa tage sig om Næsen og sige til sig selv: Herre Gud! Hvad var det dog for noget Sludder, Du kom frem med!"

A d a m O e h l e n s c h l ä g e r taler om Ørsteds dybe Geni, urokkelige Retskaffenhed og barnlige Godmodighed, R a h b e k om hans ualmindelige Renhed i al hans Tanke og Færd, B a g g e s e n ser i ham "det bedste Hoved, han har kendt og kender i Danmark, samtidig med at han er det ædlest englereneste Hjerte," og g a m l e Oehlenschläger kalder ham i sit naive Sprog "den lille Christus." I Familiekredsen gik Ørsted under det betegnende Kælenavn "Assebarnet" eller "Asse", en Forkortelse af Anders, og det Epitheton, han i Drenggeaarene selv havde tillagt sig, "Bravkarl", blev ofte anvendt senere i hans Liv blandt Kammerater og Venner, fordi det fyndigt og knapt og sandt angav hans Kvalitet som Menneske.

Ligesom det var Ørsteds sjælelige Egenskaber, der havde bøjet Sophie Oehlenschlägers Hjerte imod ham, var det i langt overvejende Grad den aandelige Side af hendes Væsen, der øvede Tiltrækning paa h a m. Kvindelig Skønhed har i og for sig ikke paavirket ham stærkt, og for det galante Kurmageri har han manglet ethvert Anlæg.

Da han ægtede sin Brud, var han knap 24 Aar, hun omtrent 20. Hun stod altsaa i sin Ungdoms fulde Blomstring.

Hendes Ansigts Karakter bestemtes af de store, mørkeblaa Øjne, den udtryksfulde Mund og den høje, klare Pande. Klogskab og Aand lyste ud af hendes Træk og meddelte dem en Skønhed, de ikke ved Regelmæssighed besad.

Regelmæssig, akademisk ædel i Linierne, var derimod hendes Legemsbygning, Holdningen elegant, enhver Bevægelse harmonisk. Hendes hele Fremtræden havde Gratiens og den medfødte Fornemheds Præg. Baade C h r i s t i a n e H e g e r og K a m -

m a, der paa saa mange Maader var hende ulig, og ligeoverfor hvem hun bestandig iagttog en vis Afstand, maatte her vige hende Pladsen. Naar Fru Rahbæk spidst benævnedes hende "Gehejmeraadinden" og saaledes anteciperede den Glans, der senere skulde omstraale det Ørsted'ske Hus, laa der i Udtrykket en tilsigtet Malice og et Gran af tilgivelig Misundelse.

Ligesom der i Sophies Indre var en Dobbeltnatur, den melankolske og den vittigt spøgefulde, kunde hun ogsaa i det Ydre synes to vidt forskellige Individualiteter, hvad hun selv erkendte, naar hun i Munterhed paastod, at der var to Ting, hun i lige høj Grad var skabt til at være: Kejserinde af Rusland og Opvartningspige paa Bellevue!

Denne Selvkarakteristik giver et rammende Udtryk for den Lethed, hvormed hun forstod at finde sig tilrette i de forskellige Forhold. Hun havde jo under hele sin Barndom og Opvæxt set sig omgivet snart af Hoffets Pragt og stive Ceremoniel, snart af de brave Borgerfolk og Bønder, der tilhørte Faderens Cirkel, og senere droges hun gennem Broderens Bekendtskaber, men navnlig efter sit Giftermaal med Anders Ørsted, ind i en Kreds af aandrige og kundskabsrige Mænd, og havde med sin skarpe Iagttagelsesevne og klare Forstand under de vekslede Forhold erhvervet sig stor Menneskekundskab og Evnen til at omgaas alle Samfundsklasser. Hun var en klog og ærlig Iagttager af sig selv. Hun vidste godt, at hun mellem Folk gik for at være smuk og var hverken blind eller uskønsom for den Opmærksomhed, hun vakte overalt. I et overgivent Lune har hun yttret, at hun besad ialfald de to Fortrin, man ansaa nødvendige for en Kvinde, hvis hun skulde vække Behag: kønne Øjne og kønne Ben. Og sund og naturlig, som hun var, har hun følt Trangen til at vække dette Behag.

I Barndomsaarene havde hun lært at tilskære og sy sine Dragter selv og kendte til Fuldkommenhed den Kunst, der langt fra er almindelig, at klæde sig smagfuldt uden slavisk at følge taabeligt skiftende Moder. Det Snit og de Farver, hun en Gang for alle havde valgt, fordi de passede netop for hende, holdt hun fast ved, og det blev sagt om hende, at hun i sin Paaklædning, uden at den i mindste Maade virkede paa-faldende eller søgt, fandt et aandigt Udtryk for sin ejendommelige Personlighed.

Det Billede, som i det Foregaaende er givet af hendes aandelige Fysiognomi, saaledes som det bestemtes af hendes medfødte Sjæleegenskaber og Paavirkningerne i Hjemmet, bekræftes

af alle hendes Samtidige, der bestandig fremhæver hendes poetiske Natur, det sværmeriske Vemod, der efterhaanden antog Tungsindets Karakter, og endelig den dybt humoristiske Sans som hendes Væsens fremherskende Sider. 'Angaaende den sidstnævnte Egenskab er det værd at anføre H e n r i k S t e f f e n s' Udsagn, at hun besad et Vid og et Lune, som han endnu ikke havde truffet Mage til hos nogen Kvinde, og at der var Øjeblikke, da hun i højeste Grad overraskede ham ved sine Yttringer, der mindre var Udtryk for Skarpsindighed og Resultatet af lange Overvejelser end umiddelbare Udslag af en stemningsrig og stærkt bevæget Sjæl.

Hendes letvakte Følelse kunde ligesom hos Broderen udløses i ydre Heftighed, men den var hos hende mere behersket i sin Form. Hendes Natur var jo overvejende stille reflekterende, og hun formaaede at dæmme op for sin Vrede, naar den truede med at strøme over. Naar Adam havde givet hende Øgenavnet "Krudttaarnet", som Christiane Heger i nedenstaaende Brev øjensynligt villigt benytter sig af, var det derfor en Overdriivelse, hvis morsomme Virkning beroede paa Modsætningen til hendes Fæstemands "Marmoraand". - - - - -

Brylluppet mellem de to paa en Gang saa forskellige og dog i dybeste Forstand saa smukt harmonerende Naturer bekræftes i følgende Notat af Pastor L i e b e n b e r g i Frederiksberg Kirkes Protokol for Aaret 1802:

"D. 10 Julius copulerede i Kirken uden Kongebrev Hr. A n d e r s S a n d ø e Ø r s t e d, Assessor i Hof- og Stadsretten, og Jomfrue S o p h i e V i l h e l m i n e Ø h l e n s l æ g e r. Forlovere for Brudgommen: Assessor D a l l; for Bruden: Organist Ø h l e n s l æ g e r."

To Dage efter Brylluppet sender Christiane Heger, der selv maatte vente ti lange Aar, før hendes Forlovelse blev til Ægteskab, følgende Brev til sin Søster K a m m a R a h b e k, der paa det Tidspunkt var Gæst hos Vennen, Sognepræst C. A. L u n d i Kjeldbye paa Møen.

"Gode, kjære Søster!

Alt hvad jeg nu kunne fortælle Dig, som kan fornøye Dig, er om Brylluppet (jeg mener Krudttaarnets) og dertil vil jeg ufortøvet ile. I Løverdags Aftes Kl. 7 blev de viet i

Frederiksberg Kirke af Liebenberg, fost nok, og den øvrige Del af Aftenen tilbragte vi hos Paalekom. Der var ingen andre end Mad. Møller, Commissionæren, Jomfru Propsthain, Adagio og jeg. Det var mig umueligt at beskrive Dig denne Aften nøyere, kun det vil jeg sige, at saadan en Scene har jeg aldrig oplevet, som den da Ørsted og Sophie kom hjem fra Kirken. Det var en Klynge Mennesker, som af inderlig Glæde og Følelse ikke kunde frembringe uden enkelte Ord. Vi fulgte dem hjem Kl. 11, Paalekom ogsaa. Paalekom er en Engel, jeg kan ikke beskrive Dig, hvor velsignet han var. Han spillede for Sophie i Kirken og sang til, han var saa usigelig rørt, og saa ganske ubeskriveligt elskværdig. Vi var alle glade den heele Aften, dog een Ting fattedes Ørsted og Sophie, og det var Dig og Rahbek, de talte hvert Øieblik om Eder. At deres Bryllup ikke blev opsat efter Dig, var fordi, at de vare saa bange, at hun skulde blive syg igjen, og der saa aldrig skulde blive noget af. I Gaar gjorde Madam Møller et Traktement i Anledning af Brylluppet, jeg var buden men kom ikke, fordi jeg var paa Springforbie med Fader. Mynster havde Bryllup i Torsdags. Du faar nok Brev fra Adagio i Dag. Klokken er halv eet og til den Tid skulde Brevet være paa Posten, hvordan vil det gaa til? Fader og Carl hilser baade Dig og Rahbek. Jeg skal hilse Dig meget fra Zara. Naar faaer jeg Breve, gode Søster? Og naar kommer Du hjem? Lev vel, gode, kjære Søster!

Din hengivne

Christiane."

Dette Brev er et værdifuldt Aktstykke. Foruden at give en ypperlig Beskrivelse af Begivenheden bibringer det os et stærkt Indtryk baade af det unge Brudepars gensidige Kærlighed og af Familiens Glæde over Forbindelsen. Man bemærker tillige med Tilfredsstillelse, at Farverenken, Mad. Møller, har deltaget i Aftenens Fryd. Hun har sikkert med en imponerende Tour paa Hovedet og i stiveste Puds paraderet ved en Bordende. Og intetsteds finder vi gamle Oehlschlägers hjertevindende Personlighed saa levende skildret som i de faa kønne Ord, som Christiane her har nedskrevet med en lykkelig Haand. Vi ser ham siddende foran sit kære Orgel i Kirken. Man ikke blot spiller, men da Faderfølelsen overvælder ham, trodser han Vedtægt og Form og synger Salmerne med af fuldt Hjerte.

"Paalekom er en Engel, jeg kan ikke beskrive Dig, hvor vel-signet han var." Hvor klart forstaar man ikke, blot ved at læse det naive Festreferat, at Adam og Sophie maatte elske denne Fader med al hans snurrige Originalitet, og at Forholdet til Adam, da han stod som Nationens fejrede Digter, ikke var blevet en Smule forandret fra dengang, han var ung og "hans Aandskræfter", efter gamle Oehlenschlägers egne løjlerlige Ordvendinger, "endnu ikke havde revet sig løs men var lidt bundet af hans Alder og mere saadant!"

Christiane Hegers Brev belærer os endelig om, at Brylluppet er blevet fremskyndet, fordi man frygtede for, at den Sygdom, hvoraf Sophie havde lidt, skulde bryde frem paany. Det gjaldt at benytte Tiden. Den sørgelige Sandhed var, at baade hun og Ørsted var af skrøbeligt Helbred.

Hun havde været angrebet af en ondartet Skarlagensfeber, og fra Slottet, hvor Hoffet var ængstelig for Smittefaren, havde man ført hende til Almindeligt Hospital. Men Behandlingen af hendes Sygdom havde fra Begyndelsen været meget mangelfuld, hvorved hendes Tilstand forværredes. Hun svævede længe mellem Liv og Død, og det var hendes egen Mening, at den Svaghed, som voldte hende saa mange Bekymringer hele Resten af hendes Liv, stammede fra denne Periode. Hun var fremtidig aldrig helt fri for indvendig Smerte, og hun taalte aldrig stærk Legemsbevægelse.

Hvad Anders Sandøe angik, var han tidlig bleven aandelig overbebyrdet. I en Alder af 16 Aar blev han Student, og det Ry, der allerede dengang gik af hans eminente Aandsevner og hans mægtige Arbejdskraft og Flid, steg yderligere, da han en Maaned efter sit fyldte 20' Aar tog den juridiske Embedsexamen med Udmærkelse, hvad ikke var set siden Universitetsfundatsens Omordning i 1788, og kort efter fik Udnævnelse som Assessor i Hof- og Stadsretten.

For at kunne hjemføre sin Brud, havde han maattet supplere de knappe Indtægter ved en udstrakt Virksomhed som Manuduktør, og denne overdrevne Anspændelse medførte periodevis Nerveanfald, der pinte ham gennem hele hans Manddomstid og først forlod ham, da han kom højt op i Aarene. -

Spørgsmaalet om, hvor de unge Brudefolk skulde opslaa deres Bopæl, var bleven løst paa den billigste og mest praktiske Maade. Brødrene Ørsted havde nemlig i nogen Tid havt deres fælles Ungkarlehybel paa Hjørnet af Amagertorv og Hyskenstræde. Og da Hans Christian netop nu var paa sin treaarige

Studierejse til Tyskland og Frankrig, indtog Sophie hans ledige Plads, og først ved hans Hjemkomst i 1804 flyttede Assessor Ørsted's hen i den historisk berømte Lejlighed paa Vestergade Nr. 23, hvor "Hakon Jarl" fik sin Ilddaab, og hvor de henlevede deres Ægteskabs baade lykkeligste og mest bevægede Dage, indtil de i 1814 fik Bolig i Frederiksberggade, skraas overfor Kattesundet.

Med Kendskabet til Brødreparrets store Nøjsomhed forstaar man let, at de Stuer, hvori Sophie Oehlenschläger hin lykkelige Juliaften 1802 holdt sit Indtog som Fru Ørsted, baade var faa og smaa.

Brudeudstyret har staaet i Forhold til den indskrænkede Lejlighed. Men gamle Oehlenschläger havde af et glad Hjerter skænket sin eneste Datter, hvad der var nødvendigt. Og samvittighedsfuld som altid har han noteret de forskellige Udgifter ned og opstillet sit Regnestykke.

Fortegnelse!
Over nogle Udgifter ved min Datter Sophie Øhlenschlägers
Udstyr 1802.

Til Klein	118	Rd.	1	Mk.	12	Sk.
Til Mad. Zöllner	16	"	3	"	14	"
For Bord Tøj til Eriksen	22	"	1	"	8	"
Til Holm for 12 Stole	28	"	-	"	-	"
Til Eyberg for 8 Dito	34	"	4	"	-	"
Til Kaabersmed Conradt	45	"	3	"	7	"
Thee og Caffetøj	28	"	3	"	-	"
Stoelermager Møllers Enke	19	"	-	"	-	"
Spengler for to Spejle	52	"	-	"	-	"
Hr. Bødker Broberg	7	"	-	"	8	"
Fru Zöllner	37	"	3	"	10	"
Blikkenslager Benfeldt	4	"	4	"	4	"
Snedkermester Balle	57	"	-	"	-	"
Snedkermester Welman	21	"	-	"	-	"
For andre Ting anslaaes	50	"	-	"	-	"
Summa:	542	Rd.	1	Mk.	15	Sk.

- - I det ovenfor gengivne Brev fra Christiane til Kamma udtaler hun, at der kun var een Ting, der fattedes Ørsted og Sophie ved deres Bryllup, nemlig Rahbeks og Kammas Nærværelse. Disse Ord kan sikkert nærmest opfattes som en Venlighed, hvormed hun har villet glæde sin Søster. Thi der var en tre-

dje Person, som Brudeparret uden Sammenligning har savnet mere. At Anders Sandøe netop ved denne Lejlighed har maattet undvære sin elskede Broder, og Sophie den Svoger, der var bleven hende saa dyrebar, fordi han forstod hende bedre end nogen Anden, er gaaet dem dybt til Hjerter. Og hvilke Følelser har ikke besjælet Hans Christian, da han paa deres Bryllupsdag færdedes saa langt fra Hjemmet?

Naar man under Udarbejdelsen af et Skrift som det nærværende, i Tanken træder i nøje Samliv med de Mennesker, man ønsker at skildre saa sandt og retfærdigt som muligt, kan det stundom hælde, at man synes at staa midt i deres Kreds, som om man ser dem for sig, lytter til deres Tale og løser dem deres Tanker ud af Øjnene, saaledes som det ofte sker i det virkelige Liv. Og da kan det ogsaa hælde, at man danner sig Forestillinger, om hvis absolute Rigtighed man ikke nærer Tvivl, men som man ikke er istand til at underlægge med tørre Bevisligheder.

Jeg kan saaledes ikke ved et eneste mig bekendt Udsagn dokumentere, at Hans Christian Ørsted ikke mindre end Anders Sandøe har været betaget af Sophie Oehlschlägers Personlighed, og at han i broderlig Kærlighed har vejet ham Pladsen. Og dog er det min Forvisning. Muligt er det jo, at Læserne, efterhaanden som dette Skrift skrider frem, vil mærke den dybe Understrøm af Følelse, der betegner hans Forhold til hende, og at de da vil helde til min Betragtning.

Og der er ikke Tvivl om, at Hans Christian, der mere end Broderen havde færdedes i den ydre Verden, med sit lysere Livssyn, sit lettere Gemyt og sin større Bevægelighed, havde passet bedre som Ægtefælle for Sophie end Anders Sandøe. Han karakteriserer sig selv indirekte i et Brev, han 1812 sender Sophie Ørsted, og hvori han skildrer sit Møde med Vennen *W e i z*, af hvis Omgang han ikke venter sig synderlig Glæde. "Han mener det vel meget godt," skriver han, "men er i højeste Grad ensidig. Han er næsten krystalliseret i sine Under søgelser over Mineraliernes Krystaller." Saaledes forhædedes H. C. Ørsted netop aldrig trods al Lærdom og streng Videnskabelighed. Han bevarede sin friske, langelandske Oprindelighed og sin jævne Lunhed. Og den muntre, godmodige Satire, der er Understrømmen i mange af hans Breve, røber hans Gemytfuldhed.

Bedre end Anders Sandøe har Hans Christian forstaaet Sophies uroligt higende Sjæl, og hun har meget ofte været i

hans Tanker, ogsaa for Broderens Skyld, hvis Veje han med sin større praktiske Sans paa alle Maader søgte at jævne.

Jeg føler, at hun har staaet for hans Erindring, da H. C. Andersen, hvem Hans Chr. Ørsted altid var en sanddru Ven, mange Aar fremme i Tiden bad ham sige sin ærlige Mening om "A g - n é t e o g H a v m a n d e n". Ørsted fandt Arbejdet forfejlet, trods skønne Enkeltheder og skriver til ham: "I Deres nye Digt fremstiller De os et Væsen, hvori Hjertets aldrig tilfredsstillende Længsel viser sig ikke rettet paa Noget af det, der giver Tilværelsen dens højere Adel; det er ikkun en vild Begjærlighed efter noget sandseligt Stort. En saadan Begjærlighed kunde være Yttringen af en højere Trang; men her seer man Intet af denne." Hos Sophie Ørsted, det vidste han, var Hjertets aldrig tilfredsstillende Længsel netop rettet mod det, der kunde adle det jordiske Liv som Forberedelse til et højere og bedre.

Længslen var jo hendes anden Natur, et Udtryk for hendes Tungsind - i egentligste Forstand var den Længslen mod Døden. Livet syntes hende smaat og trivielt i Forhold til det, hendes Hjerte attraaede. Hun havde en higende Trang til at sprænge de snevre Grænser, til Oplevelser udover det daglige, til at lære den store Verden at kende og til at færdes med Aander, der kunde sætte Tanker og Følelser i Bevægelse mod det Evige og tilføre Sjælen nye og stærke Indtryk.

Her boede hun i den trange Gade bag høje Volde, der spærrede Udsynet, og mellem Mennesker, der ofte forekom hende usle og intetsigende. Hendes Mand, den lærde Gransker, var fra Morgen til Aften ophængt af Arbejde. Var han hjemme, sad han derinde i sit Studerekammer med sit store, kloge Hoved begravet i Bøgerne. Hun havde ham inderlig kær, saa mild og god som han var, men hun var ham forskellig i saa meget, der i det daglige Liv har Betydning. Og han, der rettelig burde have været den, der hjalp hende, naar Udveens Griller kom over hende, levede i en Verden for sig selv og trængte paa sin Vis snarere til at hjælpes af hende. Og saa blev da den Ensomhed, hun som Barn havde lært at elske, ogsaa nu hendes Tilflugt, og Læsning i de store Filosoffers og Digteres Værker hendes bedste Trøst. Men ogsaa disse pegede jo udad og opad mod Uendelighedens fjerne Riger, og naar hun atter vendte tilbage til Livets smaa Bekymringer, vendte ogsaa Tungsindet og Længslerne tilbage, ikke mindst naar hun, paa Grund af sin legemlige Skrøbelighed, forudsaa, at hendes

Tid paa Jorden snart var tilende.

Lykkeligst var hun vel, naar hun kunde udvexle Tanker med Mennesker, hvis Overlegenhed hun ydmygt underkastede sig. Da mærkede hun sig jo i Forbindelse baade med den hinsidige Verden og med den jordiske, de store, fremmede Lande, som hun ikke ved Selvsyn skulde komme til at lære at kende, før det var for sent, - dengang hun efter Lægernes Raad rejste mod Syd for at finde Helbredelse.

Derfor gav Forholdet til Mænd som H. C. Ø r s t e d, S t e f f e n s og S i b b e r n hendes Liv Berigelse og Indhold, derfor blev Mødet med F i c h t e en Oplevelse, hun aldrig glemte, og derfor var B a g g e s e n som Budbringer fra de store, fremmede Kulturlande hende en saa kær og velkommen Gæst. I Samtale med saadanne Folk traadte hendes anden Natur frem. Da lyste hun af Taknemlighed, og da gav hendes Humor og Vid hende en Glorie af aandig Skønhed, der virkede fortryllende, og da kunde hun med Fryd nyde de Triumfer, hun vandt.

Skal man dømmen om Sophie Ørsteds ægteskabelige Lykke, træder der os endelig et Forhold imøde, som vi i Anledning af den bevægede Baggesen'ske Periode i hendes Liv, senere kommer til at berøre, et Forhold af en særegen pathologisk Art, der bevirkede, at hun, der elskede Børn, selv forblev barnløs. -

Selvhøvdelse, den sunde Vurdering af egne Evner og eget Værd og Fastholdelsen af de strenge Krav, hun stillede til sine Medmennesker, var Egenskaber, der hos Sophie Ørsted forlignedes godt med sand Beskedenhed og en heftig Trang til Beløring af dem, der stod over hende. Hun følte altfor vel, hvor meget hun havde at tilegne sig, naar hun skulde staa Maal med den Kreds, der i Ægteskabet med Anders Ørsted omgav hende, og hun stræbte ærligt at indhente, hvad hun manglede. Hvad der gjaldt om Adam, at han havde en sund Forstand, der paa naturlig Maade udviklede sig i Livets Skole, gjaldt i nok saa fuldt Maal hende. Men hun overgik ham i Evnen til hurtig og let Opfattelse, i Tilegnelsens Styrke og Grundighed og navnlig i logisk Stringens. Han siger om sin Søster, at hun i mange Ting lignede Kamma Rahbek, - hun var ligesaa aandfuld, vittig og levende, men havde ikke dennes mekaniske Interesser og Færdighed. Kamma var jo en overmaade lærd og meget belastet Dame. Sophie havde kun lært grumme lidt, men forstod med utroligt Nemme at tilegne sig det, hun havde Brug for. Da hun

første Gang læste "G ø t z v o n B e r l i c h i n g e n", kunde hun knap oversætte hverandet Ord, men dengang hun var færdig med Bogen, forstod hun dog dens Indhold og Aand bedre end mangen Sprogkyndig. Men til Gengæld brød hun sig rigtig nok heller aldrig om at lære noget andet Sprog end det, hvori hendes forgudede Goethe havde digtet for hele Menneskeheden.-

Det var i Sophie Ørsteds Ægteskabs første Tid, da hun maatte undvære sin Svogers udmærkede Selskab, en Trøst at hun havde Broderen i sin Nærhed. Fra Vestergade til Amagertorv var jo kun en Springvej, og han var ligesom Faderen, der nu levede sit ensomme Enkemandsliv, hendes hyppige, næsten daglige Gæst. Ofte kom han i Selskab med en Anden, hvis Selskab snart blev hende meget kært. Omtrent paa samme Tid, som hendes Bryllup stod, havde nemlig Adam i R i c h t e r s Spi-sehus paa Kongens Nytorv gjort Bekendtskab med H e n r i k S t e f f e n s, der strax indførtes i Assessor Ørsteds Hjem, hvor han som alle Andre følte sig tiltrukket af Husfruens Skønhed og aandfulde Væsen. Og hun har paa sin Side, endnu uforstaaende men stærkt interesseret, lyttet til hans flam-mende Tale, naar han doøerede sine nye Lærdomme, der fængede Ild i saa mange unge Sjæle, og hun har sammen med ham været blandt de nærmeste og mest begejstrede Vidner til Adams poe-tiske Gennembrud, der faa Maaneder efter satte Frugt i "D i g t e 1 8 0 3", denne mærkelige Bebudelsens Bog, der, som P. L. M ø l l e r siger, har noget hemmelighedsfuldt Helligt ved sig og udaander en vidunderlig kulturhistorisk Duft af straalende Erindringer, Fyrighed, Livslyst og Frem-tidshaab.

Det er i disse tidligste Ægteskabsaar, at ogsaa Sophie Ør-steds poetiske Vækkelse er foregaaet, og at hendes Sjæl har aabnet sig for Goethes Storhed og høje, afklarede Ro. Som Adam i Drengesaarene havde bragt hende Bøger fra Lejebiblio-thekerne, var han den, der ogsaa nu skaffede hende Læsning. Til sit nittende Aar havde han selv ikke læst en Stavelse af Goethe. Det var hans forhenværende Lærer i Efterslægten, S a n d e r, der sidenhen af gul Misundelse blev ham saa gram i Hu, hvem han kom til at takke for Bekendtskabet med den store Digter. Sander, der ikke selv yndede Goethe, hav-de overladt Adam et Par af hans Værker, "G ø t z" og "W e r t h e r s L e i d e n", med de faderligste Advars-ler og en Forsigtighed, som var det "Krudt og Kugler eller giftige Medikamenter." I samme Øjeblik fødtes i Adam den

Goethe-Begejstring, der snart efter ogsaa greb Sophie, og som de Begge bevarede trofast til deres Død.

I et Brev til Sibbern har Sophie Ørsted efterladt os sine Bekendelser om Goethe. Hun siger, at han passer til hendes Personlighed som ingen anden Digter, selv Schiller, i hvis Værker hun finder en sjelden Helhed, men som "ærgrer" hende, paa samme Tid som han "henrykker" hende. Kun hos Goethe finder hun de Egenskaber samlet, der i hendes Øjne stiller ham over hele det øvrige Digterchor - den Sandhed og Simpelhed, den Kraft og Fasthed, den ufattelige, alt gennemgribende og dog saa menneskelig milde Styrke, der "lig Magneten gennem Jorden gaar gennem ethvert nok saa lille Stykke af ham og - den er det just, der hos Goethe hæver, trøster, glæder og beroliger mig." -

Først om Aftenen, gerne ved Nitiden, naar hans forskellige Arbejde var forbi, kunde Anders Sandøe offre sig for Hjemmet, og da har Sophie raadspurgt sig hos ham om det, der i Goethes Sprog var hende for vanskeligt eller for højt, ligesom han senere trolig hjalp hende til Forstaaelsen af F i c h t e, og ofte har de i Forening lyttet til Adam, naar han kom løbende fra Vestergade og med begejstret Stemme oplæste et eller andet Manuskript, der neppe var tørt, før han maatte æske Svogereis og navnlig Søsterens Dom.

Naar Sophie Ørsted fra Drømmenes og Digtningens Verden dalede ned paa Jorden, har det snarere været hende en forfriskende Afvexling end en Byrde at forrette en Husmoders jævne Pligter.

Fra hun var en lille Pige, havde hun gjort sig nyttig i Huset. Hun maatte sidde ved Søsterens Vugge, naar Mad. Oeh-lenschläger havde sin Del at passe. Hun maatte sy og strikke til sine Forældres, Søskenes og eget Behov, og hun maatte hjælpe til i Køkken og Kælder. Alle de Erfaringer, hun saaledes havde høstet, gjorde hende til den udmærkede Husmoder, hun blev. Til de Pandekager, hvormed hun senere i Livet delikaterede sin beundrende Ven, Filosofen Sibbern, - til den Røræg, hun serverede til "Særinnerstegen" for Baggesen, - og til den Skildpadde, hun, rigtignok kun i lykkelige Drømme, satte frem for sin jordiske Afgud, den store Goethe, havde hun som Barn gjort Forstudier ved Forældrenes lille Komfur paa Frederiksberg Slot.

Orden og Punktlighed krævede hun strengt overholdt i sit Hus, og hendes Venner paastod, at den Harmoni, der var over

hendes Personlighed, meddelte sig til Alt omkring hende, saa at der endog var Gratie over hver lille Ting, der var stillet op i hendes Spisekammer. Hun forstod at gøre sig den Poesi, der var en Del af hendes Væsen, underdanig i det daglige Livs Forhold, saa at den gav hendes Hjem et Præg udover det almindelige.

Hun ømmede sig ikke for selv at tage fat. Adam fortæller, at hun i de yngre Dage, da Ørsteds Indkomster var smaa, og de kun holdt een Pige, selv fejede sine Stuer, hvad man ikke skulde formode af hendes smukke, hvide Hænder.

Det er i høj Grad betegnende for Sophie Ørsteds sunde, praktiske Sans og hendes Syn paa en Husmoders Stilling, at hun i sit Exemplar af Goethes "H e r m a n n u n d D o r c t h e a" har sat et Mærke i Marginen udenfor efterfølgende Linier:

Dienen lerne beizeiten das Weib nach ihrer Bestimmung. -
Wohl ihr, wenn sie daran sich gevöhnt, dasz kein Weg ihr
zu sauer
Wird, und die Stunden der Nacht ihr sind wie die Stunden
des Tages,
Dasz ihr niemals die Arbeit zu klein und die Nadel zu
fein dünkt,
Dasz sie sich ganz vergiszet und leben mag nur in andern!

Ja - Læren om at leve for Andre havde hun tidligt faaet indprentet, og i Samlivet med Anders Sandøe lærte hun det paany. Der gaar mange sære Frasagn om, hvorledes hun maatte pusle om sin Ægtefælle, Vismanden og Asse-Barnet i samme Person, hjælpe ham tilrette selv i de simpleste Ting og rydde op efter ham, naar han i al sin Lærdoms rørende Vankundighed lavede en syndig Uorden omkring sig.

Et Rimbrev, som Adam paa sin store Udenlandsrejse sender Sophie, og hvori han beklager sig over, at hun aldrig skriver til ham, maler et levende Interiør-Billede af det Ørsted'ske Hjem:

Hvad har at gjøre da Madammen?
Broderer hun en Blomst i Rammen?
Filerer hun en bred Mansket
Til Asa-Barnet, som han bruger,
Imens han Middagsmaden sluger,

Som Andre bruger en Serviet?
 Tilskjærer hun en Sirtses Kjole?
 Betrækker nyt hun sine Stole,
 For at faae atter noget væk
 Af Svogerens Assessorblak?
 Syer hun sin Mand en ny Mondur,
 Fordi den sidste, som ham gaves,
 I Rakkerkulen maa begraves,
 Fordi den er ej længer puur?
 O, skriv! Hvor længe kan Du tie?
 O, skriv mig til, min lille Fie! - - -

Baade Adam og Sophie var "slette Brevskrivere", som han kaldte det - men af meget forskellige Grunde, der giver et godt Bidrag til deres Karakteristik.

Adam bebrejder sig, at han ikke skrev til Goethe, og at han forsømte den samme Pligt ligeoverfor J e a n P a u l, efterat denne havde omtalt ham med stor Ros i "H e i d e l - b e r g e r J a h r b ü c h e r".

"Og denne Mand skrev jeg ikke til og takkede ham ikke af mit fulde Hjerte! Det er utilgiveligt! Denne slemme Vane ikke at skrive mine Venner til, har skadet mig meget i mit Liv, berøvet mig mangan skjøn Nydelse og afbrudt mangt ædelt Forhold. Jeg glemte dem aldrig - men jeg gad ikke skrive Breve."

Hvor ægte Oehlenschläger'sk er ikke denne naive Selvbe-kendelse!

Naar Sophie skrev saa sparsomt til sine Kære, var Grunden ikke den, at hun ikke "gad". Hendes Taushed var et Udtryk for hendes ringe Tanker om sig selv som Korrespondent og for de Fordringer, hun stillede til en Brevskriver. Det hændte, at hun Gang paa Gang rev paabegyndte Breve istykker for til-sidst i Mismod helt at opgive at skrive dem. Hendes Hjerte var for bevæget, hendes Tanker for mange og fremstormende, til at hun kunde udtrykke dem i de døde Bogstaver, saaledes at det tilfredsstillede hende. Desuden - de Mennesker, til hvem hun følte Trangen til at skrive, kendte jo hendes tro-faste Sindelag. De vidste, hvor inderligt hun elskede dem, og at hun i Tanken fulgte dem paa alle deres Veje, uden at hun behøvede at bekræfte det. Og betegnende er det, at hvor usigelig lykkelig hun end følte sig, naar hun selv modtog Breve fra sine bedste Venner, beklagede hun sig aldrig, naar

de udeblev.

Christiane Heger, for hvem Brevskriveri var en yndet og daglig Sport, kunde - eller maaske rettere: vilde - ikke forstaa Svigerindens manglende Lyst til Korrespondance. Hun skriver i 1808 til sin Forlovede:

"Sophie siger, at hun længes saa inderlig efter Dig og efter at udgyde sit Hjerte for Dig, men at det kan man ingenlunde skriftlig. Dog, jeg synes, da Du ikke har forlangt hendes poetiske eller philosophiske Troesbekiendelse, kunde hun gjerne sende Dig et Par systerlige Linier." -

Ligesom Adam var Sophie en ærlig Demokrat, frisindet og højsindet. Uden Spor af den usle Skamfuldhed, som mange i slige Tilfælde lægger for Dagen, vedkendte hun sig gerne sine fattige Slægtninge, der stod dybt under hende i ydre Dannelses. En Gren af Moderens Familie levede i den yderste Nød, og her traadte Sophie paa den kærligste Maade hjælpende til. Hun optog en stakkels Kusine i sit Hjem paa en saa nansom Maade, at denne aldrig mærkede sin tjenende Stilling. Sophie bidrog ved Samtaler og Læsning til hendes aandelige Udvikling og Dannelse og behandlede hende med det fineste Hensyn som en Veninde af Huset. -

Sophie Ørsteds store Ømhed for Børn er et betydningsfuldt Karaktertræk. Hendes Naturs Primitivitet bevirkede, at hun havde let ved at sætte sig ind i et Barns Tankegang og Følelsesliv, og med de strenge Krav paa Sanddrøhed, som hun stillede til sig selv og til dem, hun skulde omgaa, vilde hun uden Tvivl være bleven en udmærket Opdragerske, hvorom iøvrigt mange af hendes Yttringer, spredte hist og her, vidner. Broderens og senere Svogeren Ørsteds og Svigerinden Albertine Bull's Børn hang alle ved hende fra de var ganske smaa. I sin aandrige og poetiske Veninde Fru Zypen's Børn fandt hun "sande Engle", og Orla Lehmann var i sine Drengaar hendes udkaarne Yndling.

At hun ejede en af Moderinstinktets største Egenskaber, det overbærende Taalmod, fik hun rig Lejlighed til at vise i sit Ægteskab. Er det virkelig til at forundres over, om hun i Samlivet med sin Ægtefælle undertiden kunde glemme at se den store Vismand i dette elskelige, men upraktiske og ubehjælpsomme Barn? Det er saamænd meget muligt, at hun, som Christiane Heger forarget paastod, ikke altid har sørget for

at give sin Mand "det bedste Stykke af Stegen", - hvis Christiane som Husets Gæst har været tilstede som Øjenvidne, har hun maaske faaet det! Det er ogsaa meget muligt, at Sophie - ligeledes efter den lidt modvillige, men ellers saa udmærkede Svigerindes Referat - paa Spadsereture i Søndermarken har gaaet med en Anden under Armen, mens Ørsted gik bagefter i sine egne, dybe Tanker. Mon ikke et saa frygteligt Tilfælde kunde indtræffe for Christiane, der, saa dyrebar Oehlen-schläger end var hende, neppe har overgaaet Sophie Ørsted i Utrættelighed som Ægtefælle? Ifølge alle Vidnesbyrd var hun, tiltrods for sit eget, vaklende Helbred, sin Mands ømme Plejerske, altid paa Vagt omkring ham og altid lige mild.

Havde hun kunnet taale legemlig Bevægelse i den Grad, som hendes Lyst stod til, vilde hun oftere have søgt ud i Naturen, for hvis Skønhed hun, ligesom for Musik og Kunst, havde et stærkt modtageligt Sind. Nu maatte hun nøjes med, naar Mismodet krugede for tungt, at søge ud til Barndommens kære, kendte Steder. Saa gik hun til Frederiksberg for at hilse paa sin "Paalekom" og for bagefter at vandre omkring i Søndermarkens ensomme Indelukke. Hun var ikke magelig anlagt som Adam, der allerede i Drengesaarene, da han var Kostgænger i Byen, viste legemlig Ugidelighed, saa at han, naar han efter endt Skoletid var paa Vejen til Frederiksberg, pludselig kunde falde paa at opgive den lange Marsch og vende om. Han hadede hele sit Liv Vandringer i Sommersolskin. Sophie tog derimod resolut sin brede Solhat paa og trodsede den stærkeste Hede.

I mismodige Timer, især ved Vintertid, satte Sophie Ørsted sig ofte hen til det gamle Klaver, der ogsaa i Barndomsaarene havde været hende til Trøst. Saa nynnede hun en Sang til de spinkle Toner; men tidt hændte det, som hun selv skriver et Sted, at hun pludselig holdt inde midt i Sangen, uden at hun selv ret vidste deraf.

Eller ogsaa tog hun Blyant og Farver frem og øvede det Tegnetalent, som hendes Fætter, Maleren L u n d, havde opmuntret hende til at udvikle, da hun var en lille Pige. - -

Man forstaar let, at Sophie Ørsted med sin Frisindethed og sit usnobbede Væsen, der aldrig tog Hensyn til dumme Formaliteter, maatte vække Kritik i det selskabelige Liv, der var hende inderligt imod, men som hun i Egenskab af Ørsteds Hustru ikke kunde undslaa sig for at deltage i. Hellerikke hendes daglige Færd gik fri for Omtale. Man mødte hende

spadserende snart med denne, snart med hin mandlige Bekendt, ja, hun kunde endogsaa finde paa at føre ugenerte Konversationer fra sine aabne Vinduer med Kavalerer, der passerede hendes Bopæl.

Blandt flere andre Exempler paa den fuldkomne Ligegyldighed, hun nærrede for Borgerskabets sneversynede Dom, kan nævnes et enkelt, særligt betegnende. Da "Palnatoke" skal opføres, og Theaterdirektionen ikke kan imødekomme Oehlenschlägers Ønske om Forudbetaling, men henviser ham til Indtægten ved Stykkets tredje Opførelse - den saakaldte "Forfatteraften" -, beslutter hun sig resolut til at sælge Publikum Billetter fra sit fornemme Embedshjem paa Vestergade. Christiane Oehlenschläger og Kamra Rahbek henfaldt baade i Forbauselse og Beundring. Men hvilken velkommen Anledning har hun ikke derved givet Byens Kaffestre til at skræppe op!

At hendes eget Køn var haardest i Dommen, siger sig selv. Hun vakte Jalousi mellem Medsøstre, naar hun i Selskaber overstraalede dem i Aandrigthed og Skønhed og hurtigt blev det Centrum, om hvilket Mændene samlede sig. Og at hun aldrig lagde ringeste Skjul paa sine Sympathier og Antipathier, gjorde naturligvis Sagen værre. Hendes Navn beklikkedes i Krogene og paa forblommet Vis. Thi rigtig Ram paa den unge, smukke Frue kunde man ikke faa. Først i 1806, da Baggesen havde opslaaet sin Bolig i det Ørsted'ske Hus, vovede Sladdereren sig dristigt frem i Lyset. Den blev hende rapporteret. Hun ansede den ikke. Og de, der stod hende nær, kunde maaske ryste paa Hovedet ad hendes Uforsigtighed, men de dømte alle som Bernt Winckler, der just i denne bevagede Periode siger, at han "vilde vove Ildprøven paa Sophies Renhed."

Der er endnu en Side af Sophie Ørsteds Væsen, som bør omtales, og som falder godt i Traad med det Billede, vi efter de anførte Træk har dannet os af hendes Personlighed - nemlig det personlige Mod, den rolige Overlegenhed hun viser i Øjeblikke, naar der er Fare paa Færde, og alle hendes Omgivelser mister Besindelsen. I et Bre v omtaler Baggesen en Ildløs, der opstod i det Ørsted'ske Hjem paa den Tid, han var dets Gæst. Med Beundring beskriver han, hvorledes Fru Ørsted midt i Forvirringen bevarer Koldblodigheden og hurtigt gør sig til Situationens Herskerinde. Og det samme imponerende Mod viste hun kort Tid efter, da Byen hjemses af Engländernes Bombardement, og Huset paa Vestergade maa rømmes. - -

Da Adam Oehlenschläger i 1804 for første Gang i sit Liv

gjorde en større Udflugt, fra Sjælland til Langeland, var det for Sophie en Forsmag paa den bittere Skaal, hun maatte tømme, da han det paafølgende Aar drog paa sin store Udenlandsfart og var skilt fra hende til Vinteren 1809.

Hvorledes skulde det være gaaet hende, om hun ikke i denne lange Tid havde havt sin "velsignede lille Svoger" i Nærheden? I Januar 1804 var jo Hans Christian Ørsted omsider vendt hjem efter tre Studieaar i Europas Hovedlande, og det fortrolige Venskabsforhold, som allerede før hans Afrejse bestod mellem ham og Sophie, blev nu yderligere fæstnet.

Den stærke, bundne Følelse, der kun sjældent giver sig synligt Udtryk, særtegnede begge Brødrene Ørsted. Da Oehlen-schläger bebrejder Hans Chr. Ørsted, at han ikke har udtalt sig om hans "Palnatoke", svarer denne ham een Gang for alle med disse Ord: Der gives maaske Flere, end Du tror, hvis Sjæls Tilstand ligner noget U f f e h i n S p a g e s, hvori store Tanker vel bevæge sig, men sjelden kommer for Lyset. Hvad om jeg havde noget af dette, skøndt jeg just ikke er saaa taus som han?

Ligeoverfor sin Broder og Svigerinde lagde Hans Christian aldrig Skjul paa sit rige Hjertelag - og ikkeheller overfor Adam, der netop under sit lange Ophold i Udlandet ret fik Øjnene op for, hvilken Ven han ejede hjemme. Han ser i Ørsted det paalideligste Bindeled med Danmark og giver ham med god Grund det spøgende Tilnavn: Commissionairen. Til ham henverder Adam sig i sin Længsel mod Hjemmet baade i sin Sorg og Glæde. Da han vansmægter efter Brev fra Sophie, er det Hans Christian, der skal bevæge hende til at skrive. Da de onde Rygter om Baggesen og hende paa deres vingede Fart naar Adam, er det til Svogeren, han bekymret henvender sig for at faa ærlig og klar Besked, og da han har fuldendt sin "Hakon Jarl" og i frydefuld Spænding sender det dyrebare Manuskript hjem til Vestergade i København, er det Hans Christians og Sophies Dom, han fremfor alle Andres vil æske.

Efter Ørsteds Tilbagekomst fra Udlandet blev han sin Broders og Svigerindes næsten daglige Gæst og var hende til Underholdning og Belæring. Under hans Fraværelse havde Adam og Steffens sammen med Anders Sandøe og Sophie dyrket og diskuteret fremmed Poesi, særlig G o e t h e, S c h i l l e r og N o v a l i s, medens Adam samtidig havde forelæst sin Dignings Førstegrøde for dette lille, men udsøgte Selskab. Anders Sandøe indrømmer selv, at han fik rig Gengæld for at

have bragt sin Svoger frem paa Videnskabens Vej, idet Adam aabnede hans Øjne for Poesiens Storhed. "Efterat jeg var bleven gift med hans herlige Søster," siger han selv, "var det for en stor Del ved hans Forelæsning, at jeg blev fortrolig med hans og med andre fortrinlige Digterværker." -

Filosofien havde imidlertid i det Ørsted'ske Hjem ikke mindre ivrige Dyrkere end Poesien. Og for Sophie havde Omgangen med Henrik Steffens og vel ogsaa den inderlige Fordybelse i Goethe været en god Forskole til hendes Indvielse i den strenge Tanketugt, som krævedes til filosofisk Samtale og Læsning. Hendes medfødte logiske Klarhed kom hende her til udmærket Hjælp, og naar det skortede paa Forstaaelsen, havde hun sin Mand og fra nu af tillige sin Svoger at ty til, og de erklærede Begge, at hun var en ligesaa lærvillig og interesseret som dygtig Elev, der spurgte klogt og aldrig lod sig nøje med halv Besked. Sidenhen blev ogsaa Filosofen **S i b b e r n** hendes trofaste Manuduktør.

Allerede ved Aarhundredskiftet havde **F i c h t e**'s epokegørende Filosofi fundet ivrige Tilhængere i Danmark. "De Aander, som umiddelbart omgav mig i København," skriver Baggesen i 1801 fra Paris til **R e i n h o l d** i Kiel, "var alle fichtiserede, selv de kvindelige."

Ogsaa Anders Sandøe var en begejstret Fichtianer og havde med Held indviet Sophie i det nye System, der, ligesom Oehlsenschläger revolutionerede Poesien i Norden, revolutionerede Filosofien Syd paa.

Da **Fichte**'s Lære i saa overordentlig Grad vakte Sophie Ørstedes Interesse og kom til at betyde saa meget i hendes aandelige Udvikling, ikke mindst efter 1807, da hun havde lært den store Mand personligt at kende, ligger det nær at spørge om, hvad det da var, der i denne Filosofi havde Bud til hendes Forstand og Hjerte.

Svaret ligger nær. For **Fichte** var Jeg'et - det vil sige Menneskets inderste Væsen og Vilje - Tilværelsens Midtpunkt, det skabende Verdensprincip. Gennem Kampen med Livets ydre og tilfældige Forhold sker Personlighedens Udfoldelse. **Fichte** hævder Individets, Subjektivitetens souveræne Magt og bryder Staven over alle de taabelige Former og Fordomme, der hindrer Menneskets fri og harmoniske Væxt. Selvudvikling er Personlighedens højeste MaaL. Men ved Siden af dette bevidste Jeg sætter **Fichte** et andet - nemlig det "rene", uendelige Jeg, ved hvilket Mennesket forbindes med selve Tilværel-

sens uudgrundelige Væsen, den høje Verdensorden, ifølge hvilken alle ædle Handlinger fremmer - ligesom alle uædle hemmer - hele Menneskets Udvikling. Gennem denne Betragtning nærmer Fichte sig mere og mere til det uendelige Gudsbegreb og stiller sig som den romantiske Idealismes Forkæmper i Kamp mod Oplysningstidens Rationalisme.

Se - denne Lære, med sine stærke Krav om Personlighedens Selvhævdelse, var jo som talt ud af Sophie Ørsteds Hjerte og inderste Tanker og harmonerede godt med den Humanisme, der under Studiet af Goethe var gaaet hende i Blodet.

Samtidig med, at hun bliver bekendt med denne Filosofi, faar hun sin Tillid til dens Sandhed bestyrket gennem de Breve, Svogeren sendte hjem fra Berlin, hvor han har været blandt Fichte's begejstrede Tilhørere.

"Jeg nyder en Lykke," skriver H. C. Ørsted til sin Broder, "som Du maaske er nær ved at misunde mig. Jeg hører Fichte selv foredrage sin Videnskabslære. Da jeg endnu ikke har hørt ham mere end 5 Gange, kan jeg ikke tale om meget mere end hans Foredrag, og dette er ganske fortræffeligt. Det er en stor Fornøjelse at høre, hvorledes han udvikler Alt med den højeste Grad af Klarhed og Bestemthed, hvorledes han forener Ild og Liv dermed, hvorledes han veed at opvække og vedligeholde Opmærksomhed og Interesse ved de abstrakteste Gjenstande, kort - han er en virkelig Mester i Kunsten at meddele Andre sine Tanker. Der gives neppe en nogenlunde fornuftig Indvending, som han ikke gaaer i Møde, neppe en Tanke som han kunde forudsee hos sine Tilhørere, uden han veed at træffe den. Ofte har jeg havt Tvivl, som han i samme Øjeblik løste, som de opkom hos mig."

Og nu, da Hans Christian var kommen hjem og af Selvsyn fortalte om Mesteren, gjaldt det mere end nogensinde om at fordybe sig i hans Skrifter, og vi ser, hvorledes Sophie baade i ensomme Timer og sammen med sin Mand og Svoger, snart ved Vintertid paa Vestergade, snart om Sommeren i Faderens Have paa Frederiksberg, er beskæftiget med Fichte's Værker, der næsteften Goethe bliver hendes kæreste Læsning.

Vi har et interessant Udsagn fra Hans Chr. Ørsted om denne betydningsfulde Periode i Sophies Liv. I August 1806 skriver han til Adam, at han har læst en Del af de herlige

Værker, hvormed Fichte har beriget Aarhundredets Litteratur, for hans Søster, og at hun

"godt kan følge deres Gang. Dersom det var muligt at helbrede hende for en vis Hypokondri, som Du ved, at hun nu og da falder til, og som vel tildels grunder sig i hendes Sygelighed, men dog langt mere i en ikke ganske tilfredsstillet Trang til noget Højere, saa vilde Fichtes rene Aand udrette det. Ved et Sted, som talte om denne Trang til det Højere og den Følelse, et ædlere Væsen maatte have, naar den blev tilfredsstillet, brast hun uvilkaarlig i Taarer, thi det var hendes eget Væsen, som var afbildet. Et Fruentimmer med hendes Sjæl er langt mindre lykkelig end vi, som ikke nær saa meget ved udvortes Forhold hindres fra at omfatte Alt, hvortil vor Sjæl stræber."

Hvilken klog Medfølelse og mild Forstaaelse taler ikke ud af disse Linier! De giver, bedre end lange Beskrivelser, et dybt Indblik i Sophie Ørstedes Sjæleliv og det Forhold, hvori hun stod til sin udmærkede Svoger.

Fichtes Hustru var en Søsterdatter af K l o p s t o o k og født i Lyngby ved København, hvor hendes Fader, en Købmand fra Zürich, havde været bosat i nogen Tid, idet han med kongelig Understøttelse havde grundlagt en Silkefabrik, der dog af Mangel paa Trivsel snart maatte nedlægges. Da nu Krigen mellem Frankrig og Preussen fordrev Fichte fra Erlangen, og han derefter forgæves havde søgt Tilflugt i Königsberg, begav han sig i 1807 endelig til København, hvor han havde Grund til at vente en gæstevenlig Modtagelse.

Hans Ankomst til Danmark paa et Par Dages Besøg var en stor Oplevelse for Sophie Ørsted, der om muligt havde faaet ham endnu mere kær, efterat Adam det foregaaende Aar havde besøgt ham i Berlin og under varmt Bifald forelæst ham sin "Hakon Jarl" paa Tysk. Hvor godt et Indtryk han havde gjort, fik Sophie da ogsaa et levende Vidnesbyrd om, da Fichte paa sin Vandring med hende gennem Søndermarken standsede foran det norske Hus og afbrød en Grankvist, hvoraf han bad hende flette Adam en Digterkrans.

Af et efterladt Brev fra Sophie til Baggesen erfarer vi om det festlige, næsten højtidsfulde Møde mellem Ægteparret Ørsted og den berømte Filosof. Hun kalder Begivenheden en uventet Lykke og fortæller, at da Anders Sandø kom hjem og

sagde, at Fichte var i København, var det første Gang i hendes Liv, at hun ikke troede ham paa hans Ord. Saa skildrer hun det overvældende Indtryk, selve Mødet gør paa hende og hendes Mand, da Hans Christian sammen med Fichte træder henimod dem i Haven paa Frederiksberg. Aldrig har hun rødmet saaledes, og aldrig før har hun bøjet sig saa dybt for nogen Dødelig. Og Anders Sandøe er bleg som et Lig, hans Stemme lyder kvalt, og hans Øjne fyldes med Taarer, da han rækker Haanden ud mod Fichte, der trykker ham ind i sin Favn. Og Sophie betragtede dem med "mere end jordisk Salighed".

"Du veed, Baggøsen! hvad jeg tænkte mig i Fichte, - han har tilfulde opfyldt min Forventning. Det er den ubegribeligste Styrke og Klarhed. Naar jeg har siddet og hørt ham tale og uafbrudt betragtet ham, har jeg aldrig kunnet troe, at han nogensinde kunde døe. Og sandelig! det jeg saae, er heller ikke dødeligt. Og denne store Mand er saa nøjsom, saa tilfreds med sine Medmennesker, ja, endog munter og lykkelig i denne ufuldkomne Verden. Da vi om Aftenen skiltes ad, lovede han, at det ikke skulde blive den sidste Gang, vi saaes. Jeg ventede derfor igaar at se ham til Afsked, men han kom ikke, men han sendte mig et velsignet Brev og tre meget dejlige Urtepotter. Altsaa seer jeg aldrig Fichte mere i denne Verden. Jeg sørger ikke derover; min eneste Følelse er Taknemmelighed til den gode Gud for at jeg har oplevet den Glæde at se dette hans sande Billede."

At Fichte, trods sin Lærdom og al den Beundring som han mødte, som Menneske har vidst at bevare Hjertets Godhed og en barnlig Naivitet, viser Beretningen om, hvorledes han tilbragte Natten over hos gamle Oehlenschläger paa Frederiksberg Slot, efterat han hele Aftenen havde underholdt sig med denne uvidenskabelige Gubbe, der mindst af Alt var anlagt for den højere Filosofi, om de forskellige filosofiske Systemer og sine Stridigheder med S c h e l l i n g. Ved Afskeden forærede han gamle Oehlenschläger en af sine Bøger, og da Kammarahbek næste Dag besøgte Paale, sad han med denne Bog i Haanden. "Hvad er det, Du læser?" spurgte Kammarahbek. "Lad Du bare den ligge, mit Barn!" svarede Oehlenschläger, "det er Fichte. Han var hos mig igaar. Vi talte sammen til den mørke Nat, og der kan Du tro, det gik løs paa Systemerne!" -

Sophie Ørsteds Personlighed havde gjort et dybt Indtryk paa Fichte, og det vides, at han bevarede hende trofast i sin Erindring.

I Sommeren 1814, da hun søgte Lægedom ved et tysk Badested, havde hun haabet endnu engang i Livet at træffe sammen med den store Filosof; men ved Foraarstid fik hun Meddelelse om hans uventede, sørgelige Død. Den 9' Marts 1814 skriver Sibberns aandrige Veninde, H e n r i e t t e H e r t z, til ham fra Berlin:

"Universitetet her har lidt to uerstattelige Tab: R i - e l og F i c h t e. De er begge bleven et Bytte for Lazarethfeberen. Den første smittedes i Leipzig. Fichte blev smittet af sin Hustru, der, ligesom saa mange andre Kvinder, har besøgt og plejet de Syge. H u n blev helbredet, h a n maatte til almindelig Sorg bukke under." - -
- - - - -

"Die Menschen haben einander nicht viel mehr zu geben als Worte, und doch versagen sie diese." Med disse vemodige Ord af J e a n P a u l indleder Sophie Ørsted et af sine Breve til Sibbern. De var som skrevet ud af hendes eget Hjerte. Hun følte jo mere end nogen Anden Sjælens uhjælpelige Ensomhed.

Hvor lidt forstaar vi Mennesker hverandre. Vi forstaar os jo ikke selv. I dybeste Forstand gaar vi Alle ene omkring, og de Ord, hvormed vi søger at forklare os, og hvormed vi i tunge Timer prøver paa at bringe hverandre Trøst, er kun et saare fattigt og ufuldkomment Meddelelsesmiddel. Og selv med denne Opmuntring er vi ofte altfor karrige.

I "Efterladte Breve" af G a b r i e l i s udtrykker Sibbern den samme Tanke:

"Hvor ofte saa jeg et Billede paa mit Liv i de Kloder, der i utallig Mængde fuldende deres store Kredse over vort Hoved! Fjerne fra hinanden, eensomme og alene, gaae de deres Baner, roelige skue de hen til hinanden, - men den ene veed ikke af og bekymrer sig ikke for, hvad der uden Rist og Ro rører sig i den andens Indre. Saaledes er det i det store Verdensalt, og saaledes er det saa ofte i Jordens Dale. Blandt Tusinde, der knyttes sammen ved et inderligt Velbehag, ere der neppe Tvende, som forstaae hverandre af

Hjertens Grund. O, hvor sjældent er det, at det Ord, der gaaer frem af Sindets inderste Dyb, finder et Hjemmested i den Andens Barm, hvorfra det, forynget, kan vende fuldere og skjønnere tilbage! Forladthed er det bittre Vilkaar i Livet, der var mig saa tungt at lære, saa fornødent det end gjordes mig."

Det ovennævnte Citat efter Jean Paul benytter Sophie Ørsted som en Selvanklage. End ikke til dem, der er hende kærest, skriver hun hyppigt og gerne. Men det var ikke, fordi hun manglede Kærlighed.

Bekvemmer hun sig endelig til at sende et Brev ud i Verden, kan vi derfor altid være forsikrede om, at det er et ægte Udtryk for, hvad hun føler og tænker, for snart denne, snart hin Side af hendes Personlighed - sjældnest for det muntre Lune, der dog var et af hendes Væsensmærker. Oftest er det Ensomhedsfølelsen, Adskillelsens Vemod og Længslen mod et højere Liv end det jordiske, der behersker hende.

Men altid giver hun sig selv, sanddru som hun er, og derfor er hendes skriftlige Efterladenskaber af den største Værdi til Forstaaelsen af hendes Karakter.

Blandt de Breve, vi ejer fra Sophie Ørsteds Haand, synes de, hun sendte Adam under hans store Udenlandsrejse, saa faatallige de er, mig ubetinget at tegne hendes Billede bedst, fordi de klarest afspejler alle de væsenlige Sider af hendes Personlighed - den poetiske Trang, de vemodige Længsler og den satiriske Humor. Disse Breve, der andetstedsfra er læserne bekendt, skal ikke her gengives i n e x t e n s o, men hvad de rummer af Udtalelser, der kan tjene til Belysning af hendes Billede, bør meddeles uddragsvis.

I et Brev fra 8' Marts 1806 skriver hun til sin Broder, at han har Ret, naar han paastaar at sanke gloende Kul paa hendes Hoved, fordi han i altfor lang Tid Intet har hørt fra hende. Men at hendes Taushed har sin Grund i Ligegyldighed, har han dog aldrig for Alvor kunnet tro.

"O, nej! Du har bare troet, at Du troede det!" Hun har Gang paa Gang paabegyndt Breve til ham, men det var "altfor jammerligt", hvad hun fik skrevet, og hun har derfor i Mismod tilintetgjort det. Nu maa det være Alvor med, at hun tager sig sammen, skøndt det, hun inderst føler for ham, sletikke kan siges i Ord. - Med Sundheden gaar det

kun saa som saa. "Anders er aldrig frisk, han arbejder og lider med den ham saa egne, milde Taalmodighed. Gud i Himlen give ham bedre Dage - han fortjener dem." For at glæde og opmuntre hendes Sind har Anders foræret hende et "herligt Fortepiano. Etatsraad H e g e r har købt det, og naar jeg siger, at h a n finder det udmærket godt, behøver jeg vist ikke at rose det mere. Vi ere de bedste Venner, og jeg holder just meget af den gode, gamle Mand."

Det er værd at notere Sophie Ørsteds venlige Følelser for Etatsraad Heger, saa meget mere som Forholdet mellem den Heger'ske og Ørsted'ske Slægt altid var spændt, og fordi gamle Heger tilmed ansaas for en overordentlig støj l Herre. Men han var en Mand, hvis stærke Personlighedspræg og hvis næsten geniale Dygtighed paa de forskelligste Omraader gjorde ham til en højst fængslende Fremtoning i Sophie Ørsteds Øjne. Hun fandt, at de fleste Mennesker var skaaret over den evig samme og kedsommelige Gennemsnitslæst og manglede den Oprindelighed, der er al Personligheds Betingelse. Og ved at skænke gamle Heger sit Venskab, har hun tilfredsstillet den Lyst, hun altid følte, til at trodse Fordomme og vedtagne Meninger. -

Om H. C. Ørsted og hendes Forhold til ham indeholder dette Brev til Adam endvidere følgende interessante Linier:

"Af min lille velsignede Svoger lærer jeg Astronomie i Vinter. Det er en Trøst at see det Menneske; han er tilfreds med Nutiden, glæder sig til Fremtiden, er bestandig i Aktivitet, og den sødste Harmoni, man kan ønske sig, hersker i hans Sjæl. Tidt, naar jeg var sørgmodig, har det styrket mig at see paa ham; oftere, naar jeg var bedrøvet, har han vidst at indgyde mig Kraft og Haab." -

Og endelig finder vi et Par Udtryk for Sophie Ørsteds humoristiske Sans.

"Engelke salig Møllers," skriver hun, "var nær blevet salig forleden, men nu kommer hun sig Dag for Dag. Sidst da jeg fortalte hende, at vi i saa lang Tid intet havde hørt fra Dig, sagde hun: Øllensinger er saa min Sæl et retskaffent Menneske; at han ikke skriver, kan man ikke regne; han har nu travlt med at skrive alt det op, han seer, for at han siden kan bruge det. Jo, han er saa Gud et flittigt

Menneske, det veed jeg! Da han var i mit Huus, skrev han tidt halve Nætter, det veed Gud han gjorde. Jeg kjender ham, han har i fem Aar spiist og drukket i mit Huus! - De behørigke Kniks med Nakken og Rykken i Touren kan Du nok selv lægge til."

Og om Theaterchefen K j e r u l f ' s Stupiditet skriver hun med lystig Ironi:

"Man talte om i Vinter, at D o n J u a n skulde gives, men der blev intet deraf, og det af en saare prægtig Grund. Kjerulf fandt, at det kunde befordre Tro paa Spøgelser, at der lod sig see en Aand. Han foreslog derfor, at en af Don Juans Venner skulde, for at skræmme ham, agere Aand, dog saaledes at Publikum vidste den Ting. K u n t z e n sagde reent ud Nej til den Forandring, men saa blev Stykket heller ikke givet; thi Kjerulf blev ved at paastaae, at Alt, h v o r i d e r v a r A a n d, var skadeligt for Publikum." -

I et Brev til Adam fra 2¹ August 1806 maa Sophie paany gøre Afbigt, fordi hun ikke har vist ham den Kærlighed, om hvilken han dog aldrig nærer Tvivl, ved at skrive til ham. Hun fortæller ham, at Ørsted og hun for denne Sommer ikke har lejet Bolig paa Frederiksberg, som de plejer. "Deri,od har Fader overladt mig et af sine Værelser, og jeg er hos Fatter." Hver Aften kommer Anders Sandøe ud til hende og gaar om Morgen ind til Byen til sine Forretninger. Hun lever sin Barndomstid om igen, sidder i den lille Have og syr, gaar omkring i Søndermarken og er kun i København

"2 Gange om Ugen, naar jeg har min Spillemester. Hver Søndagformiddag er Anders hos mig og læser for mig i Fichte. Vi sidde da gerne i Haven, for ret at have Roe, og saa forklarer han mig, hvad der er uforstaaeligt for mig, og jeg kan aldrig sige Dig, hvor lykkelig jeg er, naar jeg ret tydelig fatter det, det forekommer mig, som om jeg havde en Aabenbaring, jeg kan ikke beskrive det, men det er mine saeligste øjeblikke her paa Jorden."

I sit foregaaende Brev har hun fortalt Adam, at hun læste W i n c k e l m a n n, og at denne Læsning forstærkede hen-

des "altid følte Længsel efter at see Kunstværker", og nu har hendes Ven G j e r l e w hjulpet hende dertil. Hun har havt den store Lykke at betragte

"en rigtignok kun svag Copie af R a p h a e l s atheniensiske Skole og en heel Hoben Tegninger af Maleren C a - b o t, alle efter Raphael, lutter herlige Hoveder, samt en Copie efter Raphaels Christi Jordefærd. Hos en Maler H a n s e n, der for noget siden er kommet hertil fra Rom, har jeg seet en Tegning af den himmelske Madonna, som er i Dresden, ligeledes af den herlige Niobe og en Copie af C o r r e g g i o s velsignede Magdalene, Alt dette, kiære Adam, maae jeg fortælle Dig; thi det er Ting af stor Værdie for mig, rigtignok er det intet i Sammenligning med, hvad Du kan see i 2 Minutter, men det har gjort mig saa megen Glæde og indgydet mig saa mangen en Ahnelse, saa mangen en Vished. Aldrig glømmer jeg, hvordan jeg var tilmode, da jeg stod for Copien af Raphaels atheniensiske Skole, jeg følte det Store, det Underfulde deraf, og selv i de svage, af Tiden og Solen halvt afblegede Træk skuede jeg klart hans guddommelige Aand. O, maatte det dog være bestemt i min Skjebne her paa Jorden, kun at see et eneste sandt Kunstværk - dæg skee Guds Vilje! O, naar Du engang staaer for Raphaels Madonna, saa tænk paa Din Sophie, der hjemme nær havde sjunket i Knæ for en Tegning deraf, og tak Gud for Din Lod."

Af dette Brevs Slutning erfarer vi, at Sophie Ørsted i sit 24^e Aar endnu ikke havde været udenfor sin Fødeby.

"Vi har i denne Sommer ret rejst omkring. Jeg har for første Gang lært nogle af Sjællands skjønne Egne at kjende. Vi har været i Helsingør, Fredensborg, Frederiksborg, Hirschholm og Frederiksdal, - det var alt nyt, jeg kjendte jo intet andet end Frederiksberg, og omendskjøndt dette alletider forekommer mig at være vel saa kjønt som noget andet Sted, saa har dog Forskielligheden af Situationerne inderlig glædet mig. Det er vel herligt fra vores Frederiksborg at skue ned paa alt, hvad omgiver os, men det er ogsaa usigelig behageligt i det rolige Fredensborg at føle sig ligesom omfavnet af den heele Natur; og da Frederiksborg pludselig traadte frem, faldt det Sted mig ind: E n h e r -

lig, gammel Helt er Hakon Jarl, han knejser højt o.s.v. Du maae troe, jeg har aldrig havt saa megen Livskraft som paa den Rejse, jeg var ret lykkelig, og jeg tænkte saa ofte paa Dig. Lever jeg til Du kommer hjem, saa vil vi gjøre den samme Tour sammen." -

Det næste i Rækken af Sophies Breve til den elskede Broder er fra 3^t Marts 1807, og har bl.a. sin Interesse ved dets Omtale af Baggesen, der havde slaaet sig ned i København, som han havde tænkt at aflægge et Par Ugers Besøg, men hvor hans Ophold paa dette Tidspunkt havde strakt sig over mere end et halvt Aar, og hvor han var installeret i det Ørsted'ske Hjem. Rygterne om hans og Sophie Ørsteds gensidige Forelskelse svirrede Byen rundt, og i Paris sad Baggesens Hustru og ventede ham forgæves tilbage. Adam var bleven underrettet om Sagen, først gennem sin Forlovede Christiane Hejger og dernæst gennem hans og Sophies Barndomsven Bernt Winckler, og man forstaaer, at han nu med den største Spænding læser, hvad Søsteren selv meddeler om Baggesen. Og han har følt sig beroliget, hvis han et eneste Øjeblik har angstet sig alvorligt. Han tvivler ikke om, at Sophie jo ved sin Uforsigtighed og hensynsløse Ligeegyldighed for Klafferens har givet Rygterne Næring, men endnu mindre tvivler han om hendes ægteskabelige Trofasthed. Han har paa Forhaand samlet al sin Ærgrelse og Harme om Baggesen, der har forstaaet at fange hende ind i sin spillende Aands og sine charmerende Egenskabers Tryllet. Ligesom alle Andre, ham selv iberegnet, har hun ladet sig bedare af den farende Troubadour, men hun vil snart komme til klar Bevidsthed om hans Upaalidelighed, og saa vil hendes Beundring vige for den Foragt, han fortjener. Og Adam fik Ret.

Sophies udmærkede Brev begynder med en malende Skildring over den stormende Glæde, hun følte ved Modtagelsen af Adams sidstankomne Brev. Hun sad i Mørkningen alene med sig selv, da det bliver bragt ind. Hun tænker netop paa ham, og paa deres lykkelige Skumringstimer i Barndomsdagene paa Frederiksberg, og i sin halvt drømmende Tilstand lader hun Brevet ligge uanset paa Bordet, da "jeg slet ikke ventede at faae Brev fra Dig, og jeg i den heele Verden ikke staaer i Brevvexling med noget Menneske." Hun tror altsaa, at det er til Ørsted. Men tilfældigvis falder hendes Øjne paa Konvoluten,

og hun genkender Broderens Haandskrift. "O, du gode Gud, hvor jeg blev glad! Jeg raabte paa Lys og rev det op i saadan en Hast, at der kom et stort Hul i Brevet." I sin Længsel og Utaalmodighed læste hun bestandig "et Par Ord for hurtig fremad, saa det var ikke meget, jeg erfarede, indtil jeg fik kaldt paa Anders, som da ordentlig læste det for mig."

Hun takker Adam for hans Advarsler om ikke altfor meget at hengive sig til Længslen efter at se Kunstværker. "Vær Du rolig, bedste Adam, - jeg nægter ikke, at jeg af Hjertens Grund ønsker at see et ægte Kunstproduct, men skal det ikke skee, saa i Guds Navn, - jeg har jo dette frataget endnu saa mange salige Nydelser i Livet, at det var sygeligt at sørge. Gud lønne Fichte og hver ægte Digter; et stille taknemligt Suk til den Evige for min Tilværelse, er min Tak til dem."

Efterat hun derpaa har meddelt ham, at "lille Asse er som han plejer, men dog ret munter", og at hun selv er "temmelig frisk", fortsætter hun saaledes:

"Jeg har aldrig taget saa lidet ud i Besøg som i Vinter. Naar jeg gaaer ud, er det til Fader. Du veed vel, at Baggesen boer hos os. Han har Dagligstuen til sit Brug, han og Asse raader altsaa for den ene Ende af Huset. Da han i Begyndelsen af Vinteren skulde rejse, ønskede baade vi og han, at nyde den sidste Tiid ret rolig sammen; da nu hans Rejse blev opsat, og vi engang vare indrettede, blev han hos os og forlader os ikke, før han forlader Danmark. Jeg vilde gjerne skrive Dig, hvorledes vi har lært hinanden at kjende, men det er for vidtløftigt, og jeg overlader Baggesen mundtlig at fortælle Dig det. Kun dette maae jeg sige Dig, at vi holde hjertelig af ham, og at han holder inderlig af Dig. Du siger i Dit Brev, at Du har svaret ham offentlig paa hans offentlige Brev, - nu vel, det har Du, og det godt; men stod der intet skrevet paa dette offentlige Brev, som igjen kunde fortjene et Par private Linier? Kjære Adam, Du har engang elsket Baggesen, Din Følelse for ham nu, veed jeg ej ret Navnet paa, men Du vil sikkert komme til at elske ham igjen, det veed jeg."

Disse Linier har deres Værdi ved at rumme den saa godt som eneste direkte Udtalelse, vi fra Sophie Ørsteds Haand har om Baggesen. Med sin sædvanlige Ærlighed tilstaar hun, at hun holder hjertelig af ham, og hun viser hvor magtpaaliggende det

er hende, at Adams gamle Forhold til ham genoprettes. Man vil forgæves søge en ond Samvittigheds Uro banke bag de jævne Ord, og Adam, der kendte hver Fold af sin Søsters Sjel og vidste, at al Forstillelse var hende forhad, har i Vrede knyttet Haanden mod Baggesen og lovet sig selv at modtage ham med isnende Kulde, naar de gensees i Paris. Han holdt ikke Løftet. Thi, som han selv maa indrømme, Baggesen var "saa interessant og elskværdig, at det næsten ikke var muligt at blive kold imod ham, naar han ret lagde an paa at vinde et Menneske." -

Af Sophies Brev skal endnu kun anføres, hvad hun skriver om Bernt Winckler:

"Jeg kan mærke, at Du troer jeg seer Bernt Winckler. Det er ikke Tilfældet. I det sidste halve Aar har han igjen reent ophørt med at besøge os; det er og bliver et forunderligt Menneske, jeg kan aldeles ikke forstaae mig paa ham. Det smertes mig, at han ikke er lykkelig, i det mindste laader det, som om han ikke er det. Gid jeg maatte have syntes fejl, og det kun er et Lune, - men hvorfor er han saa underlig? Jeg troer ugjerne, at han har glemt mig og kan aldrig troe, at han har noget imod mig."

Stakkels Bernt Winckler! Han elskede Sophie med en haabløs Kærlighed og led Skinsygens Kvaler. Naar han ikke besøgte Ørstedes, havde det sine gode Grunde. Og at han, som Sophie skriver, var og blev et forunderligt Menneske, hvem man allerede i hans Drengaar ikke kunde forstaa, er den eneste Forklaring paa, at den ellers saa klartseende Fru Ørsted ikke begreb, at han var forelsket i hende. -

Det sidste og det skønneste blandt Sophies efterladte Breve til Adam skal her anføres i sin Helhed, fordi det er et rørende Udtryk for den Kærlighed og Beundring, med hvilken hun følte sig knyttet til ham, og paa samme Tid giver et uforglemmeligt Billede af hendes ædle, kvindelige Natur.

Frederiksberg d. 30 Juni 1809.

Min inderlig elskede Broder!

I dette Øjeblik er det først, at jeg føler Mod og Kraft til at tale med Dig. Længe, meget længe har det gjort mig, ofte har jeg villet tage Pennen for at sige Dig, hvor

dyrebar Du var mig, hvor varmt og evigt mit Hjerte hænger ved Dig, men stedse har det manglet mig paa Styrke. I Aften, denne Aften som følger paa den for os saa kjære Dag, da vor gamle, gode Fader atter fyldte et Aar, i denne Aften, hvor jeg gjennemtrængt af den Almægtiges Godhed føler mig Dig i min Lykke saa nær, bryder jeg min lange Taushed. Adam! Du har i Aften tænkt paa os, Din Aand har været om os, og jeg har følt Din Kjærlighed til os. Du er ej vred paa Din Sophie, - jeg fortjener det heller ikke, Adam! Der er saa Mange i denne Verden, som elsker Dig, thi Du har gjort saa Mange lykkelige. Du har dog kun en eeneste Søster, og Ingen har Du gjort saa salig som hende. Du har nu været saa længe borte fra mig, og jeg længes saa inderlig efter Dig. Dersom Gud vil, at jeg endnu i denne Verden skal see Dig, saa troer jeg vist, det er den største Glæde, der kan tildeeles mig. Kom snart! Du kan troe, vor Kjærlighed til Dig vil gjøre Dig godt.

Gud veed, hvad jeg skriver, og om det er noget at sende Dig? Hvad jeg føler, veed baade han og jeg, de varme Taa-
rer rinde over mine Kinder, og det er, som mit heele Væsen vilde løse sig op i en salig veemodig Længsel. Jeg er ofte saaledes stemt, men ej i den Grad; der er noget saa usiigelig Højtideligt, Religieust i min Stemning i Aften, - jeg troer mit Hjerte vilde briste, dersom jeg ej meddeelte mig til Dig. Du vil ej heller miskjende det Heftige i min Ytring; tank paa, at det er en længe tilbageholdt Strøm, som nu flyder med al mit Livs Kraft. Mit Hjerte hænger ej ved Meget i denne Verden, men det jeg elsker, o, det elsker jeg som den Evige, thi det er mig et Billede paa ham, et Gjen-
skin af ham, det er ham selv.

Jeg vil sende Dig disse Linier; de ere skrevne i et Øjeblik, da jeg følte mig værdig til at sige, at jeg elsker Dig af mit inderste Hjerte. Du vil i dem gjenkjende Din Sophie; Du vil føle, at hun endnu er den Samme, da vi hvilede ved hinandens Bryst, og at hun er i Stand til at erkjende og elske en saadan Broder, som Du er.

Nu vilde jeg sige Dig noget om Dine sidste Værker. Hvad skal jeg sige Dig? Du er en meget stor og sjelden Digter; jeg har haft en Glæde over Din Palnatoke, over Din Axel og Valborg, som maae ligne Englenes over de fuldkomne Men-
sker. Din Valborg er mit højeste Ideal af qvindelig Elskov og Reenhed; hendes uendelige Kjærlighed og kraftige Resigna-

tion har gjenvakt hvad der dybt laae i min Sjæl, og det har styrket mit Mod at see det saa klart fremstillet, saa herlig dybt og sandt følt af Dig, hvad jeg stedse holdt for det Fuldkomneste. Det heele Stykke er i mine Tanker fuldkomment og uovertræffeligt, ligesom det er eeneste i sit Slags.

Lev vel, Du kjære, kjære Adam! Gud velsigne Dig inderlig! Tænk paa mig og vedbliv at elske mig, jeg er Dig saa oprigtig og kjærlig hengiven.

Sophie.

- - - - -

Litteraturhistorien har hidtil kun overfladisk beskæftiget sig med det utvivlsomt meget intime Forhold, hvori Sophie Ørsted og Digteren Baggesen i Aarene 1806 og 1807 stod til hinanden. Dels manglende Kendskab til Detailler, dels Emnets ret delikate Natur har været Hindringer. Men det siger sig selv, at en biografisk Skildring som nærværende vilde tabe stærkt i Værdi, naar den ikke underkastede en af de betydningsfuldeste Perioder i Sophie Ørsteds Liv en indgaaende Behandling, der paa samme Tid, som den efter bedste Overbevisning stræber efter at yde hende fuld Retfærdighed, tjener til at gøre hendes Personlighed og Skæbne klarere for os.

Til Bedømmelsen af det nævnte intime Forholds Karakter har vi i Virkeligheden kun Baggesens Breve og Optegnelser at øse Oplysning af. Det er derfor nødvendigt at faa afgjort, hvorvidt disse tør godkendes som paalideligt Bevismateriale.

Undersøgelsen er ærligt sin Møje værd. Thi lykkes det at naa til den sikre Erkendelse om, at Baggesens Udsagn i overvejende Grad er at betragte som pathologiske Fænomener, undfangede af en overspændt Fantasi og nedkradsede i sygelig Extase, en Slags digterisk r a b i e s, der uden Ansvarsfølelse blander Sandhed med Løgn, Virkelighed med Drømmeri, ja, saa vil ikke blot Sophie Ørsteds Minde være rensset for ufortjent Tilsøling, hvilket i denne Forbindelse er det vigtigste, men ogsaa Baggesen vil finde nogen Undskyldning. For en nøgtern Betragtning staar han nemlig i denne Sag under en Belysning, der ikke flatterer hans Eftermæle. -

Den Rejse, Baggesen i 1806 som en 42 aarig Mand foretager til Danmark, var iværksat efter et Slags Compromis mellem ham og hans anden Hustru, F a n n y R ø y b a z, en Datter af den genfiske Minister i Paris. Den traadte paa en Maade, li-

gesom hans mange andre hyppige Udfarter fra deres Villa
M a r l y - l e - R o y nærved Paris, i Stedet for en lov-
formelig Skilsmisse, der havde været den eneste fornuftige
Løsning paa dette sørgelige Ægteskab, som Baggesen havde ind-
gaaet i sædvanlig Letsindighed, og som kun kunde bringe Ulyk-
ke. Fanny var ung og smuk, men hendes Natur altfor modsat
hans. Hun var uden Lidenskab, overlegen og fornem, forvønt,
forfinet og zart af Helbred. Hun fandt sin Ægtefælle grov,
forstod hverken hans Karakter eller hans Væsen og var kold og
ufølsom overfor hans Poesi og kold som Menneske. Da hun en-
gang fælder Taarer, udbryder hendes egen Fader i henrykt For-
undring: F a n n y p l e u r e !

Baggesens optimistiske Livssyn skænker ham Trøst. Den
Kval, han selv har beredt sig, har givet ham "en Aandens og
Hjertets Fasthed", som han ellers aldrig havde naaet. Ak,
Hjertets Fasthed! I hans Mund klinger Ordene som en Ironi,
der aldrig viste sig mere blodig, end da han traf den 24 aar-
rige Sophie Ørsted, den Kvinde, der fængslede hans Aand og
Sanser stærkere end hans mangfoldige andre Tilbedte, og som
i hans Poesi er foreviget under Navnet L e l i a . -

I det Aar, der gik forud for Sophie Ørsteds Bekendtskab
med Baggesen, har hun øjensynlig gennemgaaet en sjælelig Kri-
se, i hvilken hun har følt Livets Byrde hvile tungt paa sig.
Sindets Ligevægt er forstyrret, det friske Lune har maattet
vige for de modsatte Magter i hendes forunderligt sammensat-
te Væsen: den higende Uro, Mismødet og de vage Længsler, hvis
Maal neppe er hende selv klart. Mellem Linierne i de faa
Breve, hun opmander sig til at skrive, læser man hendes Hjer-
teve, og man følger hende paa de ensomme Vandringer til Fre-
deriksberg, hvor hun i Minderne søger den Trøst, hun trænger
til, og som Naturen mere end Omgangen med Mennesker skænker
hende. Savnet af Broderen, der af Alle forstaar hende bedst,
piner hende. Herude gaar hun i Tankerne ved hans Side som i
Barndommens Tid, der, hvor sørgmodig den end var, dog rummede
en rigere og mere skyldfri Lykke end den nuværende. Ægteska-
bet med Anders Sandøe har ikke formaaet at stille hendes
Længsler. Den Poesi, hvorefter hun tørster, har hun af flere
Grunde ikke fundet deri. Hun omfatter ham baade med Kærlig-
hed og Højagtelse, - men hun, den lidet erfarne, har nu ind-
set, at dette ikke er nok. Hendes Kærlighed har ikke været
Forelskelsens. Dertil kommer, at den Sygdom, der angreb hen-
de allerede før Brylluppet, har ikke sluppet sit Tag. Hun

lider legemligt. Naar hun har gaaet den lange Vej til Frederiksberg, overvældes hun af Træthed. Hun føler, at hendes Tid paa Jorden snart vil løbe ud, og Tanken derom dulmer Smerten og Tungsindet mere, end den afskrækker hende. -

Skulde der indtræde en Forandring i denne sjælelige og legemlige Depression, paa Baggrund af hvilken de følgende Begivenheder bør ses og bedømmes, maatte Paavirkningen komme - ikke fra hendes eget selvopgivende Indre, men udefra, fra den Verden, som hun hidtil kun havde kendt paa Afstand, og hvor det aldrig har skortet paa mandlige Trøstere, der frivilligt meldte sig til Tjeneste hos en ung, smuk Kone, der gik mismodig omkring, og om hvem det forventes, at hun i Ægteskabet ikke havde fundet den Lykke, hun drømte om.

Til Sophie Ørsteds Tjeneste meldte sig paa det kritiske Tidspunkt to ivrigt rivalerende, trediveaarige Kavalerer. Den ene, den absolut mest sympatetiske, var **M a r t i n C h r. L e h m a n**, en kundskabsrig og dygtig Mand, der endte som Assessor i Kommercekollegiet, - den anden var **A n d r e a s C h r. G j e r l e w**, senere Generalkonsul i Christiania, en lille, meget talende Spradebasse, der nylig var vendt hjem fra en lang Udenlandsfart og nu gjorde sig interessant i det københavnske Selskabsliv. Med Baggesen som Rejsefælle havde han bl.a. aflagt et Besøg ved Madame de Staël's berømte Elskovshof, og hans Udtalelser i den Anledning viser ham som den, der er vel forfaren i smaa, galante Eventyr.

Disse to Herrer charmerede sig stærkt i Sophie Ørsted, der ganske naturligt følte sig smigret ved deres Opmærksomhed. Dyden havde ikke ringeste Grund til at græde. Hun foretog sig intet, hvorover hun behøvede at skamme sig. Men hun var uforsigtig. I sin Foragt for Konveniensen blev hun Genstand for Omtale, og Bernt Winckler, der nidkært vogtede hendes Skridt, var ilde tilmode. I et Brev til Adam Oehlen-schläger fra Oktober 1806 skriver han:

"Jeg, og - jeg siger det med Kummer - maaske jeg allene vilde vove Ildprøven for Sophies Reenhed, men ogsaa derfor er jeg den eeneste, som med u b l a n d e t Vrede harmes over, at en Kvinde ikke kan excellere uden at deprimeres ved sin Excellents. Jeg er i dette Øjeblik forunderlig tilmode. Hvad jeg ikke har gjort i 14 Aar, vil jeg gjøre nu: jeg vil forklage. I min Alder hedder sligt ellers at b a g t a l e, men Du, kjære Broder, Du veed dog vel, at

jeg ikke bagtaler v o r e s Søster. Altsaa der var nu først denne k l o g e Lehman, som plukkede Neller til hendes Sommerfugleorme og siden fortalte hende baade hvad Nellerne og Ormene hedder paa Latin, som blandede u t i - l e d u l c i - hvad vilde Sophie med ham? Var det for at bevise Hans Christians Livsætning, at de positive Poler søge de negative? For hos ham fandt hun dog hverken Varme eller Barnlighed. Saa rejser Personen, og jeg tænker som saa: Nu faaer Sophie Smag paa friere Respiration. Jeg begyndte at komme der igjen. Jeg tilbragte 3 eller 4 Aftener usigelig behageligt i Sophies Selskab, men ligesaa mange halve ubehagelige. Midt i min Glæde bankedes der almindeligen paa Døren, og et Menneske, som var grumme lille, idet han kom ind, men som siden blev saa stor, at han fyldte alle Steder i Værelset og Conversationen, kom ind - det var den d u m m e Gjerløw. Første Gang tænkte jeg, han har bragt Breve og Hilsener fra Adam, det er ingen Under, at han er kjærkomme n. Anden Gang sagde jeg: det er et Menneske, som har seet Verden, og som veed at fortælle kuriøse Ting, derfor er han saa velkommen. Men da jeg tilsidst opdagede, at han kun havde været et gemeent Postbud, saa blev jeg forsigtig, og da jeg den 3die Aften, beruset af Sophies Elskværdighed og et Par Glas Vin, nær var bleven for fidel mod ham, fordi han bukkede saa dybt for mig og havde et Smil tilrede til alt, hvad jeg sluddrede, saa blev jeg bange og trak mig tilbage. Eengang endnu i Sommer traf jeg Sophie alene. Vi gik ind i Søndermarken, hun mærkede min Forstemthed men tog den for subjectiv. Istedendfor at jeg vilde indvirke paa hende, greb hun mig saa heftig, at jeg kom til at græde bitterligen. Hun var saa bekjendt derinde, viiste mig de tre Træer, der staae sammen endnu fra den Tid, vi stode sammen derinde, fortalte mig, hvor vi havde leget, hvor vi havde slaaedes, kort sagt, hvor vi havde været lykkelige. Den Aften hører til mine kjæreste Erindringer. Først da hun selv begyndte at mentionere sine Forhold, da hun ogsaa nævnede h a m, som den der bidrog til at soulagere hendes glædesløse Liv, blev jeg kold, iskold. Overgangen var saa brat - jeg taug. Siden den Tid har jeg intet alvorligt Ord vexlet med hende, jeg troer endog at have spoeret Kulde i hendes Hilsener. Fortjener jeg den, Adam? - - - "

Henved et halvt Aar senere, i Februar 1807, sender Bernt Winokler sin Barndomsven paany et Brev:

" - - Hvad jeg nu skulde tale med Dig om gjør mig i Sandhed forlegen. Jeg tilstaaer Dig, at jeg ikke har talt med Sophie, siden jeg skrev Dig til sidst. Havde Du i mit Sted gjort det? Jeg troer det ikke. Hiint Forhold, som vi have omtalt, er nu, dersom jeg skal troe R y g t e t, ophørt. Gjerløw er fortrængt af Baggesen, og denne er nu Manden, som hele Byen misunder den Lykke at være den kjønne, interessante Frue Ørsteds - jeg beder Dig at tage Ordet i dets egentlige og vakkre Betydning - Cicisbeo. Om dette Skifte er godt, om vi have Aarsag til at være tilfreds dermed, veed jeg ikke. Den Ængstelighed, hvormed Du i Dit sidste Brev omtaler denne Sag, gjør mig meget ondt, og vilde gjøre det endnu mere, dersom ikke Dit Udtryk "Eders Indberetninger" overbeviste mig om, at flere end jeg havde bibragt Dig den. Du har Ret i, at Du ikke directe bør tale til Sophie; ogsaa har Du Ret i, at Christiane ikke kan tage Partie; af mere end een Grund slutter jeg, at hendes venskabeligste Raad vilde være spildte. Jeg veed kun eet Menneske, som her kunde virke. Men han har neppe Mod dertil. Dette Menneske er Hans Christian. Mere end Din varme, revsende - eller min mistænkte, forlegne - vilde hans kolde, sanddrue og docerende Stemme formaae. Er han af samme Mening som vi, da skriv ham til, at det er hans Pligt at tale, og er han først i denne Overbeviisning, da er jeg vis paa, at intet vil afholde ham derfra. Lehman har jeg tilstaaet Dig mueligen at have gjort Uret. Jeg lover Dig, at hvor Lejlighed gives, skal jeg godtgjøre ham den Uret, jeg har gjort ham.- Gjerløw gider jeg næsten ikke talt om. Hvad I gjøre mod en af disse Smaae, det have I gjort imod mig, siger Vorherre, og hvo der bidrager saaledes til at fordærve mig min Barndoms Legesøster, han er min Arvefjende. Den Italiener tilgiver jeg aldrig! - "

Det er Skinsygen, der taler gennem hvert Ord i Bernt Winoklers Breve, hvilket neppe kan have undgaaet Adams Opmærksomhed. Alligevel følger han Winoklers Raad og skriver til H. C. Ørsted, der ikke finder Anledning til at formane Sophie i Anledning af de onde Rygter om hende og Baggesen. Paa den ganske ligegyldige Hr. Gjerløw offerer han end ikke en Tanke. Han

ser med et Smil - maaske nok et vemodigt - højt med et lidt modvilligt Skuldertræk, paa den Rolle, Baggesen spiller i Broderens Hus. Han beroliger Adam, - han har forlangst gennemskuet Forholdet. Der er ikke Spor af Fare paa Færde. Baggesen er en forfængelig Nar, en kvindekær Herre, en ypperlig Selskabsbroder med et bestikkende Væsen, men med en Karakter, der er løs i Fugerne, flygtig og upaalidelig, hverken i Stand til at fastholde en Bealutning eller en Følelse. Og Sophie! Ja, paa hende ser Hans Christian Ørsted med den dybe Forstaaelses kærlige, milde Blik. Han er fortrolig med de Savn, hun frister i Ægteskabet med Broderen, hvem han elsker, og paa hvis borgerlige Ære han ikke vilde taale den ringeste Plet. Den Overbærenhed, en uskaansom Verden ikke kan eller vil vise Svigerinden, den har han rede, hvis den behøves. Adam kan vedblivende nyde sit Pariser-Ophold uden Ængstelse for den dyrebare Søster. Med en Evadatters naturlige Svagheder staar hun højt over de fleste af sit Køn; hun har i Forholdet til Baggesen ikke Gnist af Begær, ikke en eneste uren Tanke, og hun vil snart faa Øjnene op for hans Hulhed.

Under hvilken Synsvinkel H. C. Ørsted betragtede Sophie Ørsteds Forhold ikke blot til Baggesen, men overhovedet til dem, der kom under hendes charmerende Paavirkning, forklarede han, da han et Par Aar senere, den 16' Juli 1809, sendte hende en Fødselsdagsgave og ledsagede den med efterfølgende Linier, der bag deres spøgende Form rummede baade en fin Ironi og alvorlige Tanker, - blandt andre den, at han selv var under Paavirkning af hendes fortryllende Personlighed.

"Af gammel Erfaring veed jeg, hvormøget, det glæder Dem at faae godt Folk i Deres Garn. At see, hvorledes de maae dreje og vende sig, eftersom Deres Vilje fører Traaden, er Deres største Lykke. Kommer der nu og da en Kurre paa Traaden, saa er det Deres mindste Sorg. De har Deres Fornøjelse af at see, hvorledes den arme Fangne trækkes frem og tilbage, indtil Alt igjen kommer i Rigtighed. Jeg har tit beklaget, at De i mangen eensom Time Ingen havde, som De saaledes kunde tyrannisere. Jeg sender Dem derfor til Deres Fødselsfest to Negere, med smukke, hvide Tænder, som altid er rede til at lyde Deres Bud. Undertegnede giver sig iøvrigt den Ære, at forsikre, at han fremdeles er villig til at leve under det gamle Tyranni og ønsker Despoter

et langt Liv og mange glade Dage.

Allerunderdanigst

H. C. Ørsted."

Saadan et Par Negere havde Lehman og Gjerlew været for Sophie Ørsted. Naar hun som i Leg "førte Traaden" med sine skønne, hvide Hænder, drejede de sig som Marionetter efter hendes Vilje. Med Baggeseen saa Legen alvorligere ud; han var jo en aandfuld og betydelig Digter. Men H. C. Ørsted kendte sin Svigerinde og vidste, at kom der en "Kurre paa Traaden", saa skulde hun nok rede den ud, "indtil Alt igjen kom i Rig-tighed". - - - - -

Den 10^e August 1806 opholder Baggeseen sig i Kiel, hvorfra han i et Brev meddeler Fanny - paa Fransk, det eneste Sprog hun forstod - at han, naar Vinden bliver gunstig, agter at indskibe sig til Sjælland, hvor han først vil aflægge et Besøg i Korsør, for at se til sin Moder, sin Søster og sin Søn af første Ægteskab, A u g u s t v. H a l l e r B a g g e - s e n, og derefter begive sig til København for at sælge sine Manuskripter til Bogtrykker B r u m m e r. Opholdet i Danmark skal kun strække sig over et Par Uger, hvorpaa han vil vende tilbage til Marly-le-Roy.

Han benytter sig i dette og de mange efterfølgende Breve fra København til Fanny af den ømmeste Tiltaleform - oher amour, ma chère vie, divin amour, mon seul bonheur, mon doux amour. - Underskrifterne flyder over af superlative Forsikringer om trofast Kærlighed og brændende Længsel efter hende og deres lille Søn Poul, og han viser sig som en Mester i Fortielsens og Fordrejelsens smaa Falskmerier. Og da Opholdet i København stadig forlænges, saa at Fanny med sin Kendskab til Gemalens Svagheder, aner Uraad, manøvrerer han snildt med subtile Ræsonnementer og sofistiske Bortforklaringer. Hun er vedvarende usikker i sin Sag. Først ved hans Hjemkomst tvinger Omstændighederne Sandheden frem, saa at deres Ægteskab er ved at sprænges. - -

Det er et slaaende Vidnesbyrd om den Tilbagetrukkenhed, hvori Sophie Ørsted har henlevet sin Ungdom, at hun aldrig har set Professor Baggeseen for sine Øjne, før et Tilfælde fører dem sammen den 14^e August 1806. Dagen efter beskriver Baggeseen i et Brev til sin Hustru det skæbnsvangre Møde.

Havde han anet, hvad der fulgte paa, vilde han maaske ha-

ve benyttet lidt forsigtigere Ord.

"Igaar gik jeg med Gjerlew en Tur paa Frederiksberg, da han i det Fjerne saa en Dame træde ud af Slotsporten, ledsaget af en Mand. "Det er Fru Ørsted og hendes Fader," sagde han, "Danmarks skønneste og aandrigste Dame. Tillad mig at præsentere Dig for hende. Hun, og ikke mindre hendes Fader, brænder af Begærlighed efter at gøre Dit Bekendtskab. Hendes Mand er Assessor i Overretten og Broder til den Professor Ørsted, som Du jo kender og sætter saa højt." "Lad gaa," svarede jeg, "men paa den Betingelse, at jeg forestilles som en Anden. Sig f.Ex., at jeg er Professor H e g e w i s c h fra Kiel. Forstaar hun Tysk?" "Ja, som Dansk." "Godt - saa præsenter mig!" Gjerlew præsenterer mig, og jeg taler Tysk med hende. Generaladjutant Riis kommer forbi og standser. Jeg fortsætter min Rolle og kommer i Disput med ham. Under denne Disput betragter Fru Ørsted mig skarpt, rødmer, blegner og forsvinder derpaa som et Lyn. "Men," siger saa hendes Fader, "det er jo Baggesen! Svar dog Gjerlew! Minsæl er det Baggesen! Og jeg er vis paa, at ogsaa Sophie har gættet det." Hendes Fader tabte for et Øjeblik Mælet, og hun - ja, hun var i Virkeligheden bleven helt syg af Glæde og var løbet ind paa Slottet for at lave os et Aftensmaaltid. O, Fanny! Fanny! Hvor er jeg dog elsket i mit Fædreland!"

Efter denne første Sammenkomst med Sophie Ørsted er Baggesens Hjerterø ganske forstyrret og Frederiksberg Bakke det Venusbjerg, der holder ham fængslet som en fortryllet Ridder Tannhäuser. Han finder i Brevene til Hjemmet Paaskud paa Paaskud til at forlænge sit Ophold i København. Der er intet, han vil hellere end rejse, men han har ikke truffet Halvdelen af de Mennesker, han nødvendigvis maa tale med, - det vil være uklogt ikke at benytte Tiden, nu da han er i Danmark, til at konsolidere sin Fremtid som dansk Digter, - man har paa højere Steder ønske om at tilstaa ham en Donation, hvis han forbliver i Landet - o.s.v., o.s.v. Den 25^e August skriver han, at han vil være tilbage i Marly i Begyndelsen af Oktober, men den 16^e September er han vis paa, at det ikke kan ske før ved Novembertid, og den 7^e Oktober meddeler han Fanny, at nu forhindrer Krigen mellem Frankrig og Tyskland ham foreløbig i at vende hjem, idet han ikke vil kunne faa Pas længere end

til en fransk Grønseby. De preussiske Armeer vil ikke tillade ham, som bosiddende i Frankrig og som Forfatter af flere Oder til Napoleon, at komme igennem. Han brænder af Længsel efter Fanny, men maa bære sin tunge Skæbne med Værdighed uden at knurre. Desuden er han - om ikke syg - stærkt sjæleligt angrebet. Han har havt flere Besvimelsesanfald "et une fois à faire trembler tous ceux qui m'environnèrent." Den 25' Oktober afsender han til Hustruen et Brev, der giver hende Oplysninger, som vilde have foruroliget hende, saafremt han ikke samtidig havde foregøglet hende Haabet om, at han endelig staar i Begreb med at rejse.

" - - Det er idag den femte Dag, da jeg bor - ikke som hidtil hos min Broder - men hos en Ven, Assessor Ørsted, hvor jeg har ligget tilsengs i fire Dage og Nætter, saa syg, at jeg ikke har kunnet tilskrive Dig. Jeg spiste en Dag til Middag hos dem, da jeg pludselig blev grebet af et Ildebefindende, væsentlig foraarsaget ved Umuligheden af at kunne rejse hjem. Man tillod mig ikke at forlade Huset. Jeg sov ikke om Natten, og næste Dag sendte man Bud efter Lægen, som ordinerede Naphta og Rabarberpulver. Fare har der ikke været, og jeg er nu rask, men meget svækket, dog ikke mere end at min Læge har indbudt mig, sammen med den Familie, hos hvem jeg bor, til at drikke The hos ham i aften. Jeg har desuden faaet et Brev, hvori man fortæller mig, at Passagen til Frankrig snart vil være fri. Jeg har Haabet om Gensyn! O, Fanny! O, Poul! Der har været mange Øjeblikke, hvori jeg kun har udaandet i disse to, atter og atter gentagne, Suk. Men - nu rejser jeg fuld af Mod.
- - - "

To Dage efter - 27' Oktober - er Haabet om at kunne komme bort desværre ganske ude. Heste kan næsten ikke fremskaffes, og det er kun rige Folk, der i Øjeblikket tør begive sig paa Rejser. Ogsaa med at faa Føde undervejs vil det knibe. Desuden har han havt et Tilbagefald og bor endnu som Patient i sin Vens Hus.

Den 8' November faar han et Brev fra Fanny, der er bleven utaalmodig og mistænsom. Hun bebrejder ham med bittre Ord at have forhalet Hjemrejsen med Vilje og brugt Tiden til at more sig. Han svarer, at han finder hendes Bebrejdelser lidet venskabelige og overordentlig uretfærdige. Han har gan-

ske vist ikke faaet den endelige Ordning af sine Sager fuldbragt, men selv om saa var, vilde Krigen have gjort ham Hjemrejsen umulig. Og han har ikke misbrugt sin Tid, han har været flittig. Hans lange Fraværelse skyldes ene og alene Hensynet til hende; han har for hendes Skyld været bange for at udsætte sit Liv i denne farefulde Krigstid. Havde han kun havt sig selv at tænke paa, da havde han vovet sin Frihed, ja, sit Blod. Imidlertid - inden Aaret er omme, vil han sikkert kunne slutte hende i sine Arme, og han undertegner sig hendes "trofaste og ømme Ægtefælle". Den 10' November anfører han endnu Krigen som Aarsag til sin stadige Forbliven i København. Han skriver - hvad rimeligvis har skænket Fanny nogen Beroligelse - at han atter bor hos sin Broder, hvor han hele Dagen sidder ved sit Skrivebord, og han beder hende ikke gøre "den tunge Adskillelse fra min Fanny" endnu tungere.

Hvis hun har følt sig beroliget, opskræmmes hun desværre snart igen, idet han den 22' November meddeler hende, at han for a n d e n Gang er bleven syg i Assessor Ørsteds Hus, hvor han nu bor paany og bliver plejet af Fru Ørsted med en "Søsters" Ømhed. Han kan ikke finde Ord for den Længsel, han føler efter sit Hjem. Men selv ved han bedst, hvor meget han lider.

I Løbet af December gør han, ifølge Brevene til sin Hustru, Forberedelser til sin Afrejse Gang efter Gang, men Gang efter Gang blusser Sygdommen i ham op paany og forhindrer ham i at komme bort.

Ved Begyndelsen af det nye Aar er imidlertid den uholdbare Situation efterhaanden bleven saa stærkt tilspidset, at Baggesen beslutter at retfærdiggøre sig i den mistænksomme Fannys Øjne paa kraftigere Vis. Han har med snild Behændighed stadig forstaaet at gaa udenom det ømme Punkt. Han har hidtil kun nævnet sine gæstfri Værtsfolks Navn - intet mere. I et Brev af 13' Januar 1807 vover han sig endelig til at gøre det farlige Spring; at præsentere Fru Ørsted for Fru Baggesen. Og han udkaster da af Sophie Ørsted et Billede, der med Hensigt fremstiller hende som en nonneagtig, næsten seraphisk Natur, en Kvinde, der forsager Verden og alt dens Væsen, som gerne synger Salmer til Klaver, og for hvem - thi det er her Hovedsagen! - menneskelig Elskov er saa fjern, som Himlen er fjern fra Jorden.

" - - Forestil Dig en anden Moltke og en anden Marie Molt-

ke - men endnu langt mere efter Dit Hjerte, en Kvinde der tænker akkurat som Du om Alt i Verden, i den Grad, at jeg ofte synes, at det er Dig, der taler gennem hendes Mund. Hendes Mand elsker mig som en Broder, og jeg elsker hende, som var hun en Søster. Det er den mest destingverede Dame, jeg har kendt - men en Dame, hvis Længsel kun gælder Døden. Hun er 25 Aar, smuk og talentfuld, men dog gaar hun aldrig paa Bal, aldrig i Theatret, ja, selv ikke i Selskaber. Hun føler sig lykkelig med sin Mand, hvem hun tilbeder, men, desværre, hun har ikke og vil sandsynligvis aldrig faa Børn. Hun mener at bære Døden i sit Hjerte, der altid banker heftigt, næsten konvulsivisk i hendes Bryst. Hun lever alene for den hinsidige Verden. Hun er i Ordets skønneste Forstand "une religieuse."

Som sædvanlig slutter Brevet med et Løfte om snarlig Afrejse. "Om to Maaneder er jeg hjemme! O, deux mois! Hâtez vôtres cours!"

Da Baggesen endelig, efter en saa længe kunstigt opsparat Taushed, har aabnet Sluserne for sit Hjertes Hemmelighed, og da han med god Grund frygter for, at Fannys Tvivl ikke er helt forjaget, fortsætter han i sit næste Brev Beskrivelsen af Fru Ørsted i det begyndte Spor - men paa en højst ufin Maade. I sin Iver for at redde sig selv, prisgiver han sin Tilbedte ved at gøre sig skyldig i Indiskretioner af den inimeste Natur.

Idet han omtaler Sophie Ørsteds Tungsind, griber han Lejligheden til at meddele Fanny, hvad Ørsteds Huslæge, Dr. S c h e e l, i samvittighedsløs Kynisme har betroet ham, nemlig at den dybe Melankoli, hvorunder Fru Ørsted lider, er af en mærkelig pathologisk Natur. Den er

"resultat de trois points malheureux qui lui font detester la vie, sans qu'on puisse l'en blamer. Le premier point est un mal physique interieur, qui la tourmente depuis 6 ans après une fièvre scarlatine mal guerise, - le second une horreur singulière pour un certain commerce même legitime, - et le troisième (resultat de deux premiers) point d'enfans depuis 6 ans de mariage et impossibilité d'en avoir. Elle est vierge encore quoique mariée depuis six ans."

Efter at have afsløret Sophie Ørsted paa en saa hensynsløs Maade lader han ogsaa Anders Sandøe holde for:

"Elle adore son mari, il est vrai, et ne vit que pour lui, mais c'est un éternel sacrifice fait à la vertu, car ce mari n'est pas capable d'une ombre de tendresse - il est éternellement malade. Oh - j'ai mille choses à te raconter sur ce couple unique, singulier sans exemple. Il y a quelque chose si tragique dans le secret de leur histoire, que je ne puis rien m'imaginer de plus intéressant."

I en paafølgende Skrivelse vover Baggesen det sidste Skridt ud paa disse Forklaringers Skraaplan. Han gør nemlig Fanny - tilsyneladende i al Gemytlighed - bekendt med de forskellige Rygter, der i Anledning af hans lange Ophold i det Ørsted'ske Hus er i Omløb blandt Københavnerne.

Han begynder forsigtigt med et lille Tilløb:

"Man fortæller, at jeg er Kejserens Spion. I Sandhed en smuk Spion, der, som jeg, næsten aldrig forlader min Hule! Jeg skal i Paris have prostitueret mig ved for Alles Øjne at omfavne Napoleon, der i Harme skal have raabt: Tag mig det gale Menneske væk!"

Derpaa gør han Skridtet helt ud:

"Endvidere gaar der, efter hvad min Ven R e i n h o l d i Kiel har meddelt mig, det Rygte om mig, at jeg i Ordets franske Betydning skal være Fru Ørsteds "Ven", og at hendes Mand er ved at tage sin Død derover. Hvad der strax burde frikende mig for en saa nedrig Mistanke er den Flid, jeg har udfoldet i København. I Løbet af 5 Maaneder har jeg skrevet 5 Bind, en Virksomhed der vistnok er uden Exempel. Man kan ikke faa ind i Hovedet, at en Mand, der, som jeg, er yndet af Publikum og kunde spille en stor Rolle i Selskabet og hver Dag spise Skilpadde og drikke Madeira, kan foretrække at sparre mig inde." -

Pladsen forbyder i Enkeltheder at følge Baggeseens Bestræbelser for at retfærdiggøre sig. Han vrider og vender sig, glat og behændig som en Aal, der vil undgaa det fangende Net.

Efterat han har benyttet sit største Forråd af Krudt, for

at Fannys Mistanke kan døves og dulmes, bliver hans Udgydelser mattere, medens han fremdeles søger at skildre Sophie Ørsted som et kønsløst Neutrum, der er ganske ligegyldig for denne skønne Jords Tillokkelser og kun færdes i Ideernes taagede Verden, opfyldt af Tanker paa Grav og Død. Han har aldrig kendt et Menneske saa livstræt som hun. To Gange skal hun have gjort Forsøg paa at ende sine Dage og er fortvivlet over, at man er kommen hende i Forkøbet, - en Meddelelse, hvis Paalidelighed man har Lov til at drage stærkt i Tvivl, og som stammer fra den ovennævnte Dr. Scheel, der unægtelig har været et Mønster paa en loyal og taktfuld Læge!

Paa alle tænkelige Maader bestræber Baggesen sig for at stemme Fanny gunstigt for Fru Ørsted. "Hvis Du selv," skriver han, "for at bestyrke mig i den ædle Smag, Du bestandig har søgt at bibringe mig, skulde have valgt et Opholdssted efter Dit Ønske for Din ættkells Straa-Enkemand, vilde Du ikke have kunnet vælge et bedre end det, jeg har fundet i det Ørsted'ske Hjem."

Sophie Ørsted er "une femme souverainement extraordinaire", hvem Guderne har benaadet med en Aandrighed saa stor som Madame de Staël's og Madame Condorcet's i Forening. Hendes Væsen er gennemsyret af Poesi.

Han har i et Brev skildret den Aandslighed, der er mellem Fru Ørsted og Fanny, og kort efter skriver han til denne:

"Tænk Dig det Mirakkel, at fem Dage efter giver Du mig det mest slaaende Bevis paa min Paastands Rigtighed, idet Du skriver til mig om Dine "visions", naar Din Sjæl søger de højere Regioner, og om Din "parfaite indifférence des futilités de cette planète", denne Ligegyldighed, der har lært Dig at foragte alle jordiske Bekymringer. Da jeg læste dette for Fru Ørsted, udbrød hun: "Je ne suis qu'une ambulante lettre composée de ces lignes de Madame Baggesen, avec un seul postscript: je hais tout ce qui commence et tout ce qui peut finir."

Han appellerer endvidere til Fannys Moderinstinkt for at vække hendes Sympathi for Sophie Ørsted, hvem han har forelæst alle de rosende Ord, hun har skrevet om den lille Poul Baggesen i Marly. Og nu elsker Fru Ørsted "notre Paul", som om han var hendes egen Søn, og Baggesen kan henrykt skrive tilbage til sin Hustru:

"Certe, chere Fanny, il y a du choses dans eet enfant, qui justifient ce que Madame Ørsted me dit l'autre jour en parlant de lui: "Je ne sais comment notre Seigneur Jesus Christ, etant a son age, ait pu etre autrement!"

I Brev paa Brev bevidner Baggesen, at Fanny i Sophie Ørsted vilde finde sit Ideal af en Veninde virkeliggjort. Og om sine egne Følelser for den skønne Frue forsikrer han tilsidst, at det ikke vilde bevirke ringeste Forandring i hans Forhold til hende, om han en Dag skulde erfare, hvad han undertiden har drømt, at hun var hans kødelige Søster.

Imidlertid vedbliver han - til langt hen paa Foraaret - med at love sin snarlige Hjemkomst. Endnu den 11' April 1807 skriver han: "Dette er det s i d s t e Brev, Du faar fra mig fra København." Men først den 26 Maj forlader han endelig Danmark!

Og da han midtvejs i Juli er ankommen til Amsterdam for sex Dage senere at nyde Gensynet med Fanny, ender han i et Brev til hende det Kome diespil, han nu har drevet i tre Fjerdingaar, med følgende Sortie: "Adieu, ma bien aimee! Dieu! Quelle fetè que notre reunion! Que dieu la benisse!" - - - -

Har man, selv med den største Beundring for Baggesens Geni som Digter, hørt Vanskelighed ved at skænke hans Egenskaber som Menneske udelt Sympathi, forøges Vanskeligheden unægtelig ikke saa lidt, naar man efter nøje at have gransket de Breve, han fra 15' August 1806 til 16' Juli 1807 sender sin Hustru paa Fransk, giver sig til at læse de Dagbøger og Optegnelser, som han samtidig nedskrev paa Dansk, et Sprog, der som sagt var hende fuldkomment fremmed, og hvori han med utrolig Aaben-~~hæ~~ndethed skildrer sit Forhold til Sophie Ørsted.

Thi selv om jeg i al Almindelighed kan dele den Mening, som er udtalt, at Baggesen var en saa polygamisk anlagt Natur, at det ingenlunde var ham umuligt at lade sin Kærlighed spænde over to Kvinder, kan jeg paa ingen Maade være med til at anvende dette Ræsonnement som Forklaring paa Baggesens ovennævnte Forhold og derved frikende ham for Hykleri.

Ægteskabet med Fanny Reybaz var jo paa begge Sider bundulykkeligt, og det skyldtes udelukkende konventionelle Hensyn, at det ikke forlængst var brudt. Alle de mange ømme Ord, han ødsler paa Fanny, kan jeg saaledes kun betragte som Udslag af Forløjethed og umandig Forstillelse.

Men - ærlig talt - havde hans Aktier staaet synderligt højere i Kurs, saafremt hans ømme Ord til Fanny havde været Udtryk for sande Følelser? Det Dobbeltspil, som Brevene og Dagbøgerne frembyder, vilde dog synes lige frastødende. -

Den Nemesis, der rammer den tvetungede Baggesen, er af forskellig Art. Mens han svæver højt i Poesiens syvende Himmel, knuges Fanny af Jordens bittreste Prosa: Den blege Næringsorg. Hendes Breve til ham er fulde af Veklager over Mangel paa Penge. Han sender hende Forstærkninger, men de naar hende ikke. Hendes Forlegenhed og Fortvivlelse voxer. Deres Breve krydses eller gaar galt. Baggesen har fra Uge til Uge foregøglet hende, at nu begynder hans Hjemrejse, og hun skriver til ham under fejlagtige Adresser. Alt er i det syndigste Virvar, og man føler, at han i Sandhed har Ret, naar han udbryder: "Cette annee est tout a fait convulsive en tous sens!"

Samtidig piner den slemme Samvittighed ham. Den lyser ud gennem Linierne i alle hans Breve og afspejler sig tydeligt i hans overdrevne Ømhedsyttringer ligeoverfor Hustruen. Disse kulminerer karakteristisk nok, da Bølgerne i hans Forhold til Sophie Ørsted netop gaar højest, som f.Ex. da han den 23^e September 1806 skriver til Fanny: Kære! Elskede! Jeg højagter Dig, jeg velsigner Dig, jeg elsker Dig over Alt i Verden, og jeg trykker Dig til mit Bryst! - - -

Da Baggesen den 25^e Oktober 1806 meddeler Fanny, at han havde taget fast Ophold i Assessor Ørsteds Hjem, har hun sikkert følt sig overrasket. Men Overraskelsen var bleven adskilligt større, hvis han i fransk Oversættelse havde sendt hende den Dagbog, han i Mellemtiden havde ført paa Dansk og som med faa og ligegyldige Udeladelser ser saaledes ud:

14 Septbr. 1806 spiste hos Lilia allene Sehrimmer Steg og Røræg, som hun tillavede mig selv. Vi gik derpaa ud til Frederiksberg, hendes Mand gik med os. Det var lidt rusket i Vejret, saa vi gik ikke ud.

15de. Gik ud til Frederiksberg læsende mine Breve fra Fanny, saa igjennem Vinduet Lilia og hendes Fader sidde allene, sprang ind og spiste med dem, læste hende for af Klopstocks Oder. Hun tog Nøglen, og vi gik op i Prindsesse Mariæ Værelse, be saae Malerierne af Norge og legede Konge og Dronning paa Mariæ Sopha. Nok et Lyn.

16. Skrev til Fanny. Spiste hos Lilia. Graad og Fortviv-

lelse over at maatte nægte mig sit Billede. Hun bærer bestandig min Brystnaal. Vi gik senere ud til Frederiksberg. Hun sang - Choral himmelsk sunget af hende - Jomfru Elses Viise i Lysthuset - var lidt syg - usigelig elskelig. Sil dig hjem - hun og hendes elskelige Mand fulgte mig til Broen.

17. - - kom til Frederiksberg Kl. 5, fandt hende, men tillige Gerlew, ledende om begge med hendes Fader i Søndermarken. Tilbage sammen. Thee. Uvished, Uroe, Tvivl, Lidelse.

Yderst alvorlig Samtale med hende i Mørke til Kjøbenhavn. Erklæring over Gerlew. Tilstaaelse, at hun ikke elsker ham.

18. Da slog det dobbelte Lyn af Salighed ned i mit Hjerte. I hendes Have i Uniform fra 11 til 2. Paa Sophaen i Lysthuset. Svævende Henrykkelse. Evig aandelig Forening. Omarmelse. Kys. Cabriolet. Jeg til Sorgenfrey Reventlow. Kjørt til hende, kom Kl. 9. Sad ved hendes Fødder til 11. Hun var usigelig fortryllende. Min Mund bestandig paa hendes Bryst. Scenen med mit hvide Tørklæde. Jeg udentvivel hendes (?)

21. Vi tre. Den saligste Dag i mit Liv maaskee. Vi tre. Alleene med hende og hendes Mand. Hun paa mit Skjød i Sophaen.

22. Hun aabenbarede mig at hun ikke elsk. Ø. Spadserede med hende i Maaneskin gjennem hele Frederiksberg. G. og Ø. bagefter.

23. Morgenbesøg og Omfavnelser. Lille Signe.

24. Scene med Frk. Guldbrand. Gjerlew fulgte Julie. Jeg blev.

25. Hele Dagen der. Om Aftenen kom Christian, Prof. Jeg fulgte ham hjem. Enige om Gjerlew (?)

26. Spiste til Middag i Prinsen i Roeskilde. Hun skar mit Haar i et lille Kammer i Ringsted. Fuld Maane. Aften Kl. 7 i Krebshusene. Vi tre. Guddommelig Spadseregang i Maaneskin i Skoven ved Krebshusene igjennem Bøgene. Mildt, stille, laae paa Jorden.

27. Igjennem Slagelse til Corsøer. Hendes Rørelse. August kom. Jeg op til Sophie og min Moder. - - Lille Signe blev syg af Følelse - saae hende klæde sig af, aabne Vinduet - jeg aabnede mit - smaanynnende "Sov ve l."

28. Hun gik op med mig til min Moder, som usigelig behagede hende. Hun blev der. Til Krebshusene. Convulsivisk Forfatning - hun og jeg syg.

29. Natten tilbragt i Ronden, ved hendes Side afklædt med Ø. foran. Hun laae i mine Arme paa mit Skød de 8 Miil fra Krebshusene til Frederiksberg og tilstod mig i evige Kys sin Kjærlighed. Jeg kyste hende varm og frisk, saa syg hun var. Som en Madonna laae hun i min Arm i Maaneskin.

30. Med hende.

1 Oktbr. Paa Frederiksbergs Altan med Lilia hele Dagen. Robertsons Luftfart.

2. Med hende.

3. Med hende.

4. Med hende.

5. Med hende.

6. Med hende.

7. Eremithytten i Søndermarken. Himlen paa Jorden.

8. Sørgelig Dag; Om Aft. gik jeg derud - fandt G. paa Sophæen hos hende - Graad. Læste Faust - var Djævel.

Herefter findes en Lakune i Dagbogen, der fortsættes med følgende Notat:

"Den 23^r Maj 1807. Af alle poetisk-elskovssalige Dage i mit Liv den saligste. Hele Dagen fra Kl. 9 paa Frederiksberg i dejligt Vejr alene med Lilia. Spadseregang i Søndermarken til alle vore Yndlingssteder og endelig til Eremithytten, hvor hun gjorde sig til Hyrdinde. Spadseregang derfra hjem for at tage Frokost i hendes lille Have i Lysthuset. Henrykt, hinanden neck, glemmende Alt uden os, Gud og Naturen. Sammensmeltning, fuldkommen Harmoni, Glæde, Tillid, Alt!" - -

Det er en mildest talt lummer Atmosfære, fyldt med Lefleri og usund Sanselighed, der slaar os imøde fra de citerede Dagbogsblade. Og den uridderlige Uskaansomhed, hvormed Baggesen her handler med Sophie Ørsteds Navn, er saa samvittighedsløs, at man næsten maa være ham taknemlig for, at han i sin Forfængelighed og brunstige Fantasi dog ikke har vovet det sidste Skridt og paastaet, at hun har skænket ham den fulde Hengivelses Gunst.

Thi derom vil neppe Nogen, der til Bunden har studeret Baggesens Karakter, være et Øjeblik i Tvivl, at denne Dagbog er et Produkt af hans grænseløse Forfængelighed og utøjlede Indbildningskraft, to af hans mest fremtrædende Væsenmærker,

som han ærligt vedkender sig, og som bevirkede, at han Livet igennem omgikkes saa letsindigt med Sandheden, at den redelige A. E. Boye - for blot at nævne et Exempel - efter en Polemik med Baggesen kunde overbevise ham om mangfoldige Fordrejelser og ikke mindre end 22 aabenbare Løgne! - -

I Dagbogen, der omhandler Sophie Ørsted, har Baggesen gjort sig skyldig i at fordreje den Sandhed, at hun var forelsket i ham, til den Løgn, at hun var hans Elskerinde. Thi Sandhed var det, at hun var forelsket. Hun var jo ikke blot det melankolske Væsen med de himmelske Længsler, saaledes som Baggesen med Hensigt havde skildret hende for Fanny. Med den ene Fod stod hun fast nok paa Jorden og havde en Kvindes naturlige Lyst til at behage Mænd. Men til Forskel fra mange af sit Køn, krævede hun rigtignok, at de Mænd, hun ønskede at takkes, skulde være Folk af Aand og Kundskaber.

Og der kom da Baggesen til Danmark! Af Ydre var han alt andet end skøn, men han tiltrak ved sit store Digterry, ved sit udmærkede Hoved, sit spillende Vid og den Følsomhed, der mange Gange før havde indtaget udmærkede Kvinder for ham. Og hvad der i Sophie Ørsteds Tanker vejede stærkt til - han kom som Budbringer ude fra den store Verden, om hvilken hun havde drømt og hørt saa meget, men som hun aldrig havde set. Endvidere kom han i et Øjeblik, der var ham gunstigt, da Livet mere end nogensinde syntes hende glædeløst og tomt. Den kloge Lehman og den vivace Italiafarer Gjerlew havde været hende til Trøst og Opmuntring, - Baggesen overstraaede dem begge. Og det har smigret hende at se en Mand af hans Kvalifikationer for sine Fødder, smigret hende at mærke den aandelige Indflydelse, hun øvede paa ham, saaledes at hun endogsaa fik hans taabelige Aversion for hendes Afgud Goethe - en Aversion, der egentlig kun var krænket Forfængelighed - forvandlet til Beundring.

Endelig maa det ikke undervurderes, at Sophie Ørsted har næret et brændende Ønske om at vinde Baggestens fortrolige Venskab for Adams Skyld. Det bittere Fjendskab mellem de to Digtere hvilede tungt paa hende, og det var hende en Hjertesag at bringe en Forsoning tilveje. Hun opnaaede ogsaa paa dette Punkt, hvad hun tilsigtede. I Baggestens Breve til Fanny anmoder han hende atter og atter om at give den unge, udmærkede danske Digter Oehlenschläger en hjertelig Modtagelse, naar han under sit Ophold i Paris gør hende Besøg i Marly. Og da Baggesen er vendt tilbage til Frankrig og møder Lillas Broder,

falder han ham med Glædestaarer om Halsen.

Skal Billedet af Vexelspillet mellem Baggesen og Sophie Ørsted gengives sandt og retfærdigt, maa hun dog ikke fremstilles hvidere, end hun i Virkeligheden var. Der er, med Bernt Wincklers Ord i Erindring, ikke Tvivl om, at hun som han udtrykker det, "deprimeredes ved sin Excellence", hvilket, mindre højtideligt sagt, betyder, at hun i Bevidstheden om sit Værd satte sig ud over de Former, som navnlig en Kvinde bør holde i Hævd. Hun udfordrede den Verden, der ikke, saaledes som hendes Mand, Svoger og Broder, og Venner som Bernt Winckler og Sibbern, kendte hende tilstrækkeligt nøje til at forstaa og derfor tilgive hendes Foragt for Selskabets Dom.

Det er højst sandsynligt, at Sophie Ørsted i sit Forhold til Baggesen har givet sine Følelser friere Tøjler, end hun burde. Dagbogen lyver langt mere ved, hvad dens Forfatter ønsker læst mellem Linierne end ved de faktiske Oplysninger, den giver, og som i Hovedtrækkene og fraregnet enkelte Overdrivelser muligvis kan være nogenlunde paalidelige. Men de bør saa rigtignok til Gengæld bedømmes paa Baggrund af Dattens gældende Moral og Omgangstone.

Hæderlige og højtagede Ægtehustruer hensank netop i hin Periode under Venskabstaarer, Kærtegn og Kys ogsaa i andre Arme end just deres lovmæssige Ægtemænds, uden at man af den Grund fandt paa at forarges. Det var de ømme Følelsers og de blaa Længslers pathetiske Tid. Selv den tamme Rahbek sværmede vildt for den dydzirede Mad. Rosing, der ialfald ikke afviste hans forliebte Haneben. Og Rosing vidste inderlig god Besked.

Endogsaa et Kys paa en Kvindes Bryst, der efter Moden kun tildækkedes halvt, ansaas ingenlunde som stridende mod Velanstændighedens Love. Men i Baggeseens Dagbog for 18te September faar dette Kys øjeblikkelig Lassivitetens Stempel ved tilføjeisen af et eneste Ord, der utvivlsomt kun skyldes hans egen løsslupne Fantasi.

Som ovenfor sagt kan Sophie Ørsted, selv af den velvilligste Dommer, ikke frikendes for at have vist sin Tilbøjelighed for Baggesen saa aabenbart, at det virkede udæskende. Men netop heri finder jeg ogsaa hendes Undskyldning. Med sin stærke Uafhængighedstrang og sin hensynsløse Sanddruhed i alle Forhold, har hun hverken kunnet eller villet spille under Dække.

Det fremgaar af alt, at baade Anders Sandøe og hendes øvrige Omgivelser har været vidende om, hvad der foregik. Saa-vel hans som hans Broders og de andre Nærstaaendes fuldkomne Passivitet borger for, at der ikke har været Fare paa Færde. Gamle Oehlenschläger rystede paa sit hvide Hoved og syntes jo nok, at det var vel varmt mellem Sophie og Baggesen, men han kendte sin Datter altfor nøje til at nære et Øjeblikks Frygt. Han var desuden saa strix i Religion og Moral, saa uforfærdet og saa opfarende af Sind, at han ikke paa nogen Maade havde tiet, saafremt han havde ment sit ærlige Hjem, hvor Sammenkomsterne ofte fandt Sted, krænket. Hvorledes kan man tro paa Muligheden af et utilladeligt Forhold mellem Baggesen og Sophie, naar man kender den Kærlighed, hvormed gamle Oehlenschläger omfattede Baggesen, hvem han kalder ved Sønnenavn, hvem han viser en faderlig Velgerning ved at optage den unge August Baggesen i sit Hus, og med hvem han endelig gjenner Aarene vedligeholder den hjerteligste Brevvexling? I Korrespondancen til Baggesen benævner han stadig Sophie "Din Søster", og viser dermed, hvorledes han bag deres Ganteri erkender rene og smukke Følelser, som han respekterer. Ja, selv i 1811, da Baggesen gænsker Sophie, der nu koldt vender ham Ryggen, er den gamle Slotsfuldmægtig, der med al sin Nalvitet var en verdenserfaren Mand, ham god og modtager ham med mild Forstaaelse i sit Hjem!

Det er K e n d s g e r n i n g e r som disse, der vidner langt højere end selv de ærligste Forsikringer - f.Ex. H. C. Ørsteds Enkes - om Sophie Ørsteds Renhed og fine, kvindelige Natur. Thi naar Sind og Sanser beruses, bryder Naturen alle Skranker og Forhuftgrunde.

Og dækker ikke de intime Oplysninger, som skyldes Dr. Scheel's Indiskretion, og om hvis Sandhed der ikke kan tvivles, over en Kendsgerning, der med eet Slag gør Baggese's plumpe Hentydninger i Dagbogen til Løgn?

Ved i et Brev til Fanny at bringe Dr. Scheel's Sladder videre, har Baggesen altsaa vidnet mod sit eget Praleri. Og ikke mindre har han selv - ved sin umandige, holdningsløse Karakter, ved hele sin Livsførelse og alle de Tilstaaelser, han har efterladt os - til Overflod belært os om, hvor ringe en Værdi vi kan tillægge hans ominøse Dagbog om Sophie Ørsted som Bevismateriale. Ligesom hans Digterskikkelse har sin selvstændige monumentale Plads i dansk Litteraturhistorie, er han ogsaa som Menneske saa egenartet, at hans Side-

stykke neppe findes. Og dog er hans Billede i al sin Egenartethed umuligt at fastholde, idet hans Væsen er saa splittet og uroligt, Modsigelserne i hans Karakter saa mange, hans Personlighed i den Grad under Paavirkning af Tilfælde og Omgivelser, at han stadig synes en anden end den, han var et Øjeblik før, Digteren og Mennesket i ham er saa sælsomt vævet ind i hinanden, at de ikke kan skilles, hans Holdning saa omskiftelig, at han med god Grund kaldtes baade en Kamæleon og en Proteus.

Baggesens upaalidelige Natur afspejler sig under alle Forhold: i hans Venskab og Kærlighed, i hans religiøse og filosofiske Standpunkter, i hans Digtning, i hans Handlinger og Udsagn og i hele hans rastløse Livsførelse, der aldrig lader ham finde et blivende Sted hverken ude eller hjemme. Hans Væsens utrolige Omskiftelighed gør ham fængslende som et ene-staaende psykologisk Fænomen, men forringer hans Menneske-værd.

Skulde nu virkelig hans Forhold til Sophie Ørsted være det eneste i hans Liv, hvor hans Ord tør staa til Troende, naar vi i alle andre maa tvivle om deres Rigtighed?

Man erindrer sikkert H. C. Andersens rørende Selvbekendelse: "Kun i at beundres af A l l e føler min Sjæl sig lykkelig, - den Mindste som ikke gør det, kan gøre mig mismodig."

Baggesen har med samme Aabenhed, men unægtelig paa mindre rørende Maade, adskillige Gange udtalt sig om sig selv.

Den sjælelige Spændthed og Mangel paa Ligevægt, som altid beherskede ham, har han i et Brev til Reinhold (i 1792) givet slaaende Udtryk. Kun Extremer, siger han, synes ham af Interesse, medens de ynkelige Mellemting er ham ligegyldige og insipide. "Kant og Lavater, Syd og Nord, Zenith og Nadir, Himmel og Helved, Oromasdes og Arimanes - det er mine Folk! Rædselsfulde Naturbegivenheder, Oprør af Elementerne og Livsfare høre stedse til mine vellystigste Nydelser."

I 1789, da han i Bern fryder sig over den Virkning, hans Personlighed udøver, efterat han er bleven introduceret i Byens fornemste Kredse, skriver han: "Den sjældneste Gave, Forsynet har givet mig, den, jeg har faaet i størst Overflod, og den jeg maaske gør mest Brug af, er at "synes", at kunne vise mig fra den bedste Side og vise selv den værste i et fordelagtigt Lys. Ingen af alle Dødelige er i det Hele forfængeligere, ærgerrigere, agtbegærligere end jeg. Den evig brændende Lyst til at elskes har hos mig ingen Grænser, og den er

Kilden til alle mine Handlinger, Ord og Bevægelser, indtil de mindste Miner og Gebærder. Jeg har den Evne til at være homogen med Alt, hvad der omgiver mig."

Andetsteds i sin Dagbog siger han: "Hvor ofte har jeg sat, hvor ofte sætter jeg næsten uophørlig Verden en Voxnæse paa Sværmeri og eventyrlig Forfængelighed ere de fornemste Ingredienser i mit Væsen. Jeg ulykkelige Fantast, jeg elendige Drømmer!"

I sin ivrige Selvbetragtning var Baggesen sig fuldkommen bevidst, at ogsaa hans Erotik var af en sygelig, overspændt Natur, og det er den Side af hans Sjæleliv, som her har særlig Interesse.

I 1771, som en syvaars Knægt, oplever han et uforglemmeligt Eventyr. Dronning C a r o l i n e M a t h i l d e er i Korsør paa Gennemrejse. Huset, hvori hun overnatter, er illumineret, og han er med sine Søkende blandt den beundrende Sværm, der viser hende jublende Hyldest. Hun gaar ned paa Garden, og da hendes Øjne falder paa den lille Jens Baggesen, løfter hun ham op i sine Arme og kysser ham. I samme Sekund aabnes et Vindu i det oplyste Hus, og en Stemme raaber: Venez, venez, Madame! Det er S t r u e n s e, der kalder hende op, og hun lystre øjeblikkelig sin Elsker og forsvinder ind.

Dette Kys, siger Baggesen, indviiede ham til Livet og afgjorde hans Skæbne i det næste halvhundrede Aar, idet Tanken opstod hos ham om i Fremtiden at maatte hæve sig over det Almindelige. For os synes dette Kys af den unge, letsindige Dronning at symbolisere Baggesens Indvielse til den brændende Erotik, der som en flammerød Traad slynger sig gennem hele hans Tilværelse, og som allerede i hans tidlige Drengeaar manifesterede sig i ulykkelige Forelskelser med tilhørende Selvmordsforsøg.

I en Optegnelse fra 1797 har Baggesen givet os sin erotiske Trosbekendelse i følgende summariske Ord:

"Mellem mig og Gud stod altid en Kvinde eller Billedet af en Kvinde, og min Dyd strakte sig aldrig længere end til Svikkelblomsterne paa en hvid Strømpe. Hele mit Legeme, hele mit Væsen bestaaer i Kjærlighed til Kvindekjønnen. For en Kvindes første og sidste Gunstbevisning gav jeg gjerne hele min Existens, Liv og Blod, min Ære, og i Rusen gav jeg vel ogsaa slip paa det Evige i mig."

Det er kraftige Ord, der synes undfangne i en Slags erotisk Dilerium.

Antallet paa de Kvinder, Baggesen tilbad, beløber sig vel neppe til Leporello-listens berømte 1003, men det er ikkedestomindre imponerende. Han var dog kun en Don Juan i Miniaturformat, og han spredte ikke Sorg og Ødelæggelse omkring sig. Hans Erotik var flygtig som han selv, en uroligt flakkende Brand, og dens Glød faldt hurtigt i Aske. Den var i sit Væsen usund, dens Yttringsform overspændt og affektært. De Breve, han som Skoledreng og ung Student sender til Maria E g g e r s, er ulidelig skabagtige ligesom de, han kort Tid efter sender til Fru P r a m, hvem han i Fortrolighed giver det lumre Kælenavn: S u s m a m a.

Om hans sygelige Erotik giver hans Optegnelser fra den Tid, da han i Bern har truffet S o p h i e H a l l e r, god Besked. Han ligger syg i Værtshuset "Falken" og giver i Fortvivlelse sin utidige Overspændelse af sine "umodne Sjæls- og Legemskræfter og uforsigtige Omgang med sin spæde Styrke" Skylden for sit svækkede Helbred. "Et Aar i Bod og Bedring er ikke nok til at afsone disse Misgerninger."

Og ikke mindre oplysende er hans aabenhjertige, men paa Tryk ganske uigengivelige Tilstaaelser om den Lykkerus, hvori han henlever Hvedebrødsdagene udenfor Bern paa Lystslottet Sandrein, som Familien Haller har stillet til det unge Ægtepars Raadighed.

Paa sin Rejse til Schweiz har han, før han kommer til Bern, sulket for alle de "dejlige Piger", han har set i hver By, han passerede; og i Kirkerne har han knælet ved Siden af bodfærdige Skønheder for at aflure dem deres Yndigheder.

I Ægteskabet med Sophie Haller falder han for første og sidste Gang i sit Liv til Ro for længere Tid. I Forholdet til hende, den eneste Kvinde han i Virkeligheden elskede, viser han sine bedste Egenskaber, navnlig den Hjertevarme og uegennyttige Godhed, som laa dybest i hans Natur, og som han offrede dem, han havde oprigtigt kær. Hendes tidlige Død voldte ham stor og ærlig Sorg. Hun var i deres korte Ægteskab det Ror, som styrede hans Livsskude ind i smult Vande, og da hun gik bort, slingrede den som før viljeløst omkring. Kun i et Par Maaneder lod hans hede Blod ham i Fred. "Jeg er", siger han, "af en Organisation og et Temperament lig dem, hvem den hellige Paul tilraader at gifte sig", og nu begynder han, liberalt bistaaet af sin skikkelige Svigermoder, en højst usmagelig Jagt efter en ny Kone, helst en, der kan opjælpe hans forarmede Finanser. Han forelsker sig efter-

haanden i en Række smukke Damer - Holstenerinden B e n e - d i k t e v o n Q u a l e n, Frk. C u r t a z fra Lausanne, Frk. M a s s é - D i o d a t i i Vevay, Frk. D e - l e s s e r t i Cossonay og Frk. R o s e t t e I m h o f i Villeneuve. Med et Par af dem er han i kort Tid forlovet, hos de andre faar han Afslag. Endelig indgaar han med Frk. F a n n y R e y b a z sit ulykkelige andet Ægteskab, og paa sine hyppige Escapader fra Hjemmet taber han Hjertet overalt. Helt op til sine ældre Dage, da han prædikede Theorien om at lade den kolde Fornuft raade, naar det varme Blod bankede heftigt, svigtede han i Praxis sin egen Lære og sukkede for Frk. F r e d e r i k k e B a l l e (Digtene til "Nanna"), Frk. F r e d e r i k k e L ü t z o w i Korsør, Grevinde C a f f a r e l l i i Paris og Fru J u l i e V y s z i Bern - og sikkert endnu mange Flere.

Det Navn, hvormed Kamma Rahbek betegnede ham, J e n s J a s k e s e n, havde særlig Adresse til hans Erotik. Han jaskede i Kærlighed hele sit lange Liv igennem, holdningsløst og umandigt. Hans Kærlighed til Sophie Ørsted var kun sygeligt Føleri. Og jeg er ganske enig med Hr. J u l i u s C l a u s e n, naar han i sin litterær-psykologiske Studie "Jens Baggesen" udtaler den Mening, at Baggesen til Opfyldelsen og Iværksættelsen af Ønsket om en virkelig Forførelse i det afgørende øjeblik vilde have manglet det nødvendige Mandsmod.

Umandig og frastødende ved sit sygelige Lefleri er ogsaa den Theori, hvorefter han i den Sophie Ørsted'ske Periode erklærer sig som Tilhænger, og som han utvivlsomt har praktiseret i Forholdet til hende, - Theorien om, at den højeste sanselige Nydelse ligger i k k e i dens Opnaaelse, men i dens Afsavn. Af Vellystens Bøger skal man kun nippe draabevis, det bør aldrig tømme tilbunds. -

Endnu et Vidnesbyrd om, at Baggesen ikke har spillet Forførerens Skurkerolle og lønnet Anders Sandøe Ørsted's Gæstevenskab med lumpen Gemenhed, finder man i den Bekendelse, han i Februar 1807 sendte sin Ven R e i n h o l d, der gennem Kronprins Frederik i Kiel var bleven underrettet om de giftige københavnske Rygter, og derpaa strax skrev til Baggesen med Bøn om, at han med en oprigtig Vens fulde Aabenhed vilde afgive sin Erklæring i Sagen.

Paa denne Opfordring svarer Baggesen med et Brev, hvorefter efterfølgende Linier er et Uddrag:

" - - - Jeg boer som Du veed, siden længere Tid hos min fortræffelige Ven, Assessor Ørstod, som jeg gjerne kaldte "Renhuld", da han er den danske Reinhold - en Mand, som Intet er for dybt og skarpsindigt - ubetinget det bedste Hoved, jeg har kjendt og kjender i mit Fædreland, og i Besiddelse af det ædlest, englereneste Hjerte. Hans fortræffelige Kone, Søster til den danske Goethe, er Intet for højt, og hun er unægtelig den aandrigste Landsmandinde, jeg har lært at kjende, dertil ung og smuk. Da jeg nu siden nogle Uger efter min Ankomst næsten aldrig viser mig paa andre Steder eller i andet Selskab, men næsten uophørligt er hjemme, følger af sig selv, at jeg er forelsket i hende, og at jeg ikke er ganske ulykkelig som Elsker, beviser for de ørkesløse Sladdermunde den Omstændighed, at ogsaa hun gaaer sjældent ud. Men Du, min Reinhold, veed, at om ogsaa mit Hjerte oftere blev saaret, uddartede dette Saar aldrig til en ondartet Sygdom, - at min Phantasis Fostre levede og døde i selve min Phantasi, og at jeg ikke har det paa min Samvittighed at have overført min Phantasis Drømmebilleder fra Poesiens Verden ind i det prosaiske Livs Virkelighed. - - - Er jeg for svag til at kunne her paa Jorden lade mig nøjes med et G u d kjender mig!", er jeg dog stærk nok til at kunne berolige mig med den Overbeviisning, at jeg er kjendt ikke blot af H a m, men af flere med mig levende og mine Handlinger iagttagende, personlige Venner."

Med dette Svar følte Reinhold sig beroliget og tilfredsstillet. Selv har han neppe - med sit Kendskab til Baggese - draget hans Skyldfrihed i Tvivl. Men efter Modtagelsen af Bekendelsen har han været fuldkommen s i k k e r paa den. Ligeoverfor de faa Mennesker, Baggese elskede, forstillede han sig aldrig.

I et Rimbrev til Sophie Ørsted gør Baggese den Tilstaaelse, at hans Hukommelse kom i Uorden fra det Øjeblik, han for første Gang saa hende.

Og naar han i sine Dagbogsoptegnelser giver det Skin af, at hun har hengivet sig til ham, er det et utilgiveligt Puds, som hans "Føjhuskning" har spillet ham, - dobbelt utilgiveligt, fordi han ikke før sin Død overgav disse urene Fantasier til Flammerne. - -

Endelig - den 26^e Maj 1807 - holdt Baggese Rejsevogn udenfor Frederiksberg Slot, hvor Sophie Ørsted, sammen med hans unge Søn August og den gamle Oehlenschläger, sagde ham

et bevæget Farvel.

Det synes symbolsk, at de Forelskedes sidste Møde foregik under en Himmel overtrukket med tunge Skyer, som inden Aften lod Tordenen rulle. Thi længe varede det ikke, før Sophie Ørsted vaagnede af sin Drøm og fik Øjnene op, som hendes Broder Adam udtrykte sig. -

Gensynsmødet fire Aar efter, den 23^e November 1811, var pinligt. Sophie viste Baggesen en isnende Kulde og vendte sig bleg og taus bort fra ham.

"Jeg blev som truffen af Lynet og led usigeligt", skriver Baggesen. Det Lyn, der traf ham, var nu af en anden Art end det, hvorom han i sin Elskovsrus taler i Dagbogen fra 1806 - det var et Udtryk for Skam, Vrede og Foragt.

Der kan anføres adskillige Grunde for Sophie Ørsted's Omslag i Følelser, men alle bunder de i den Hovedanklage mod Baggese ns holdningsløse, upaalidelige Karakter, der efterhaanden fjernede de fleste af hans Venner og Velgørere fra ham.

Det har allerede budt hende stærkt imod at erfare, hvorledes Baggesen snart efter at være kommen hende ud af Syne har svigtet den "Omvendelse" til Goethe, paa hvilken han under hendes Indflydelse og Tilskyndelse har svoret højt og helligt, - langt mere har det dog smertet hende, at Baggese ns Venskab for Adam, som det har været hende en Hjertesag at bringe istand, brister saa hurtigt og giver Plads for det gamle Fjendskab og Nag.

Endvidere var det kommet hende for Øre, at Baggesen bag hendes Ryg og illoyalt havde stemplet hende som "aldeles uvidende" ligeoverfor Christiane Heger, sagtens for at indsmigre sig hos denne, der bestandig stod paa en spændt Fod med det Ørsted'ske Hus.

Endelig - og det var vel nok, hvad mest maatte saare og kranke hendes kvindelige Natur - havde Baggesen givet sit og Sophies ømme Forhold offentlig til Pris paa en Maade, hun med god Grund ansaa for udelikat og uridderlig.

Aaret efter sin Afrejse udgav Baggesen i Amsterdam Digt-samlingen "Høideblumen", som han havde tilegnet "Lilia". Trods den ydmyge Tribut, han i flere af Digtene yder Sophie Ørsted, har Publikationen neppe været hende til udelt Behag, idet den utvivlsomt afgav nyt og velkomment Stof for den københavnske Smaastadssladder, der netop med Begærighed havde svælget i Professor S a n d e r' s giftige Epigrammer, som

aabenbart tog Sigte paa Forholdet mellem hende og Baggesen.

Dette fik nu være, som det vilde. Med sin sædvanlige Li-
gegylldighed for Menneskers Dom kunde hun vel sætte sig ud
over Ondskaben. Men at Baggesen i disse kælne Troubadour-
sange med theoretisk Kulde, og i Ord og Vendinger, som ale-
ne hun forstod, nu ligesom disekerede den Kærlighed, for
hvilken hun havde været Genstand, og udlagde den som en San-
serus, der kun søgte sin højeste Nydelse i bestandig at
overvinde Trangen til den fulde Hengivelse, - det baade væn-
lede og oprørte hende.

Hun har i Tankerne genoplevet de ømme Situationer i svund-
ne Dage, da hun ulykkelig og sjæleligt forpint fandt Trøst i
hans Kærligheds blinde Beundring. Dengang var hun sig ingen
Brøde bevidst. Først nu, da hun i Epigrammet "Mein Geheim-
niss" lærer den forfarne Baggesens Elskovstheori at kende,
falder der som et Slør fra hendes Øjne. Hun maa i Taushed
slaa dem ned og - skamme sig.

Det var, saa vidt jeg forstaar Sagen, dette Blik, nedslaa-
et af Harme og af Skam, baade over ham og sig selv, som traf
Baggesen, da han efter den lange Adskillelse saa Sophie Ør-
sted paany - og vistnok for sidste Gang. - - - - -

Det er renere Luft, vi indaander, naar vi fra Baggesens
utiltalende Føleri giver os til at betragte de skønne Følel-
ser, der besjælede Bernt Winckler og Sibbern i Forholdet til
Sophie Ørsted.

Winckler døde som gammel Pebersvend, men hans Hjerte har
tørstet efter Kærlighed, og hans ensomme Liv bærer derfor Ve-
modens Præg. Af den Korrespondance, han fører med sin trofa-
ste Barndomsven Adam Oehlenschläger, da denne er paa sin sto-
re Udenlandsrejse, synes det at fremgaa, at han allerede i
Ungdomsaarene har omfattet Sophie med Æmhed, og vi har oven-
for hørt om den dybe Bevægelse, der bemægtiger sig ham, da
han staar ved hendes Side i Søndermarken paa de kære, kendte
Steder, og deres Tanker glider tilbage til den Tid, da de som
Børn legede derinde.

Den Beslutsomhed, der udmærkede ham som Dreng, har øjen-
synlig svigtet ham, dengang det som Mand gjaldt for ham at
gribe Lykken i Kærlighed. Sophie blev forlovet med Anders
Sandøe, og da Winckler to Aar efter hendes Ægteskab er fal-
den i Ro og møder en Kvinde, med hvem han kan tænke sig at
dele Livet, tvivler han om sin Kærligheds Styrke, og da han

endelig beslutter sig til at fri, er det for sent. Hun er allerede forlængst bunden til en Anden. Saa trækker han sig tilbage fra Verden og søger Trøst i sin Gerning som Læge. Han resignerer, men hans Livsmod er brudt. Og stærkere end nogensinde, føler han, at det er Sophie Ørsted, han elsker og altid har elsket. Da de vandrer sammen i Søndermarken som Voxne, er det Tungsindet, der behersker dem begge. Men om hun anede Grunden til h a n s Tungsind, vil aldrig kunne opklares.

I 1806 har Adam Oehlenschläger fra Udlandet sendt Bernt Winckler et Brev, hvori han opfordrer til, at de i Fællesskab med Sophie skal genoptage deres fortrolige Forhold fra længst forsvundne Dage. Bernt, siger han, bør hyppigt besøge Sophie og "forny sin Stilling" ved hendes Side. Winckler viser med et vemodigt Smil Tanken tilbage, og da Adam gentager Opmuntringen, svarer han den 5^e Juni 1806 sin Ven med følgende Ord:

"I Sandhed, kjære Broder! Jeg troer, Du paa Din Rejse reent har glemt, hvad Forskel der er paa Brødre og Søstre, Du siger, at det staaer ganske til mig at fornye min Stilling ved Din Søsters Side. Din saa troe Erindring maae have forladt Dig, og Du maae meene, at jeg i gamle Dage bød Din Søster min Arm efter først meget pertentligen at have trukket mine Handsker paa, naar vi skulde ud og have os et Slag Klink eller en Slædetour. Jo! Det vilde paa min Sjæl klæde overmaade smukt, dersom jeg nu stille mig hen for Frue Assessorinde med en Grønsvær i Haanden for at standse hendes Næseblod, som jeg var den materielle Aarsag til; overalt saa banker Du hende jo ikke længere nu, og jeg forsvarer hende altsaa ikke længere, og jeg kan altsaa aldrig komme til at staae ved hendes Side. Nej! kjære Adam, det gaaer ikke. Det er den anden Tand, som jeg maae ove rlade Fornuften - Sjælens Levy - at trække ud. Det værste er, den bærer sig ofte ad, ligesom han, den lader Rødderne sidde og paastaaer alligevel, at man er herlig cureert. Saa ulmer og inflammerer det imidlertid dygtig, og en hyppig Følge af Inflammationen - især i n t e r n a - er i n d u r a t i o .

"Studeer dygtig" siger Du, og "det vil adsprede Dig." Ja; Du lover mig endogsaa at blive en herlig Videnskabsmand. Troer Du, jeg kan studere? Die Zeiten sind nicht mehr! Tro-

er Du, jeg ønsker Adspredelse? Ak, min største Adspredelse er at erindre mig alle de søde Momenter, som give mig Overbevisning om, at kun Skjæbnen fældte mig. Troer Du, jeg vil være Videnskabsmand og det saagar en herlig? Nej! Som alle paralytiske Aander siger jeg: bene vixit, qui bene latuit! Altsaa Punctum for det, Adam!

Du frygter for de Adspredelser, jeg i min Tomhed vil gribe til. Jeg lover Dig herved, at de ingen farlige Følger skulle have. Vel føler jeg mig nu mere isoleret end nogensinde før, men dog har jeg endnu Kræfter nok til at indsee, at Opiums secundaire Virkning er Dødsighed."

Korrespondancen mellem de to Venner omfatter dernæst Sophies Forhold til Lehman, Gjerlew og Baggesen; men da den deraf foraarsagede Uro atter har lagt sig, fortsætter Winckler med at aabenbare, om end stadig paa indirekte Maade, sine Følelser for Adams Søster. Den 14^e December 1807 skriver han:

"Kjære Ven! Jeg har en umaneerlig Lyst til at tale med Dig. Seer Du! I Gaar var det den 13de December, og i Gave sendte Sophie mig en nysselig Tobakspung med en Guld Æskulaps Stav til Pibekradser. Skjøndt jeg hellere vil udbede mig Tilladelse at kradse min Pibe ud med Kongens Scepterspids end med den a l t f o r b e t y d n i n g s f u l d e Stav, saa blev jeg dog gysselig glad over at Kind Jesus efter saa lang Tids Forløb igjen lod sig tilsyne. - - - Siden den Tid er jeg vedbleven at komme i Huset og er nu endelig kommen i Forstaaelse med - det vil sige til at f o r s t a a e - Sophie."

Og tilsidst bør et Brev af 30^e Juni 1807 citeres, hvori Winckler først fortæller Adam om sin Ansættelse som Regimentskirurg i Frederiksborg og derpaa skriver følgende meget sigende Lærter:

"Kort før jeg drog herud, gjorde jeg en Rejse paa 3 Dage i Selskab med Sophie, Asse, Din Fader og en af Sophies Kammerjomfruer. Denne Rejse var som den, især da Vejret ikke var gunstigt, maatte være: en Blanding af kjedsomme- lige og lykkelige Øjeblikke. Den endtes - of at mit Liv maatte ende saaledes! - med et Kys af Sophie, - et Kyss, som jeg nu har havt tilgode i 14 Aar. Hvad det er kjedsomme-

ligt, at Du er Sophies Broder! med Dig lader der sig nu intet videre tale om dette Kys, og dog var der endnu meget, jeg kunde have Trang til at sige. Jeg tilføjer blot, at det fra hendes Side var et ganske simpelt Kys, som hun gav mig i sin Mands og Faders Nærværelse, og som hun, blot af Medlidenhed med sin landflygtige Broder, gav med sin hele Barnlighed og Varme. - Jeg saae endnu engang Sophie inden min Afrejse, men det skulde jeg have ladet være. Vel var hun ogsaa den gang usigelig blid og god, men der var Fremmede, og vi toge en h ø f l i g Afsked fra hinanden. Jeg har skrevet hende til herfra, men, Gud veed, om jeg faar Svar; hun har just ingen synderlig Inclination til det Skriverie, som hun selv har sagt mig." -

Bernt Winckler har i Sophie Ørsted's Livshistorie sin langt fra betydningsløse Plads, og hans ejendommelige Personlighed ejede menneskelig Værdi udover det Almindelige. Før han den 1' December 1845 begravedes, talte Dr. M ü n t e r i Hjemmet over hans Baare i Ord, der trods den kortfattede Form, til Forskæl fra de fleste Ligprædikener, tegner et levende Menneskebillede.

"Den Mand, som vi nu skulle stede til Hvile, stod i en vis Henseende ene, meget ene i Livet. Ingen Hustru bliver tilbage, der begræder den tabte Ægtefælle, - Ingen, der kalder sig hans Søn, Ingen, der bærer hans Navn og skal bære det efter ham, Ingen, der er hans Slægtning og Nærpaarørende. Spørges der om saadanne Forhold, da var hans Liv fattigt. Men denne Mand, der gik saa ene sin Vej i Livet, havde vidst at vinde Venner blandt Samfundets Ædleste og Ypperste, thi han var et ualmindeligt Menneske, i aandelig Henseende begavet som Faa. Hans Tanke var hurtig og skarp, hans Ord kærnefulde og indholdstige og derfor nævnedes han, naar Talen var om lyse Aander i det Samfund han tilhørte, blandt de første. Han vilde altid være bleven noget betydeligt, hvilken Stilling han end i Livet havde valgt; og saaledes blev han ogsaa den Videnskab, han offrede sine Evner, til Ære. Han vandt som Læge Tillid i vide Kredse, og hans rige Erfaring, hans Sikkerhed og Fasthed i Anskuelser vandt ham Tillid ove ralt, hvor han viste sig. Han veg ikke en Tomme fra sin Overbevisning og tav aldrig til Misbrug og Uret. For hans skarpe, gennemtrængende Blik følte man

uvilkaarlig Respekt. Han blev misforstaaet af Mange, og Mange kunde saares af Braadden i hans Vid, men Alle, der kendte ham, vidste hvor varmt og kærligt hans Hjerter var, ikke mindst for dem, der stod under ham, og hvor ømt og dybt han kunde føle, hvor inderlig en Del han tog i Andres Bekymringer og Sorger, og hvor ofte han i Stilhed havde hjulpet dem, der led Nød. Han, hvem Livet havde gjort gammel og graa, elskede Børn og dvælede med hellig Ærbødighed ved den Renhed i Tankerne og den Uskyld i Hjerterne, som han fandt hos dem. Men han bar kun nødig sine Følelser til Skue. Det Hjerter, der nu staaer stille i Døden, har tidt været heftigt og stærkt bevæget - nu har det Fred, den Fred, som Jorden ikke formaar at skænke en Eneste af os. Gud gjorde Naade imod ham, ved efter faa Dages Lidelse at tage ham bort, - og mod ham, der var saae ene i Livet var det en dobbelt Naade." - - - - -

Filosofen F. C. Sibbern's Bekendtskab med Assessor Ørstedes stiftedes i 1807. At han hurtigt er blevet en udmærket Ven af Huset, viser den Omstændighed, at han allerede i April 1808, da Anders Ørsted's Nervesystem er stærkt angrebet, paatog sig at vaage ved hans Sygeleje.

Sibbern nærede den største Ærbødighed for Ørsted som Videnskabsmand og den dybeste Højagtelse for ham som Menneske. For Sophie Ørsted var hans Følelser den tilbedende Kærligheds og den blinde Beundrings. At han var "forelsket" i hende, har han som gammel Mand selv tilstaaet, ligesom at hans "Gabrielis Breve" aldrig var bleven til uden hende.

Hans Forelskelse var af platonisk Art og ganske uden Haab, ikke blot fordi Sophie Ørsted var gift, hvilket i Sibberns Øjne betød en uoverstigelig, hellig Skranke, men ogsaa fordi den var uigengældt, ja, i den Grad, at den ofte var Sophie Ørsted til Besvær, hvilket ikke var Sibbern ubekendt. Han erklærer selv aabenhjertigt, at den har "ennuyeret hende drøbende."

Men inderligt holdt hun af ham og forstod at vurdere de store Egenskaber, han besad. Og hun var taknemlig for den rige Paavirkning, han øvede paa hende ved sin ædle Personlighed og mange Kundskaber, en Paavirkning, der netop skete, da hun begyndte at aande frit efter at være sluppen ud af den usunde Atmosfære, der omgav Baggesen.

Med Sibbern udvexler hun sine dybeste Tanker om Liv og Død, han indvier hende i den gamle klassiske Poesi og i Filosofiens Historie, og han har beundret hendes kloge Udtalelser om de Bøger, hun læser, f.Ex. Lessing's "Laokoon" og om de Kunstværker, hun har set.

Om Karakteren af deres Forhold faar man et klart Begreb ved at læse deres Korrespondance, da Sibbern fra 1811 til 1813 er paa Rejse i Udlandet, og ikke mindre ved Studiet af Gabrielis "Efterlattede Breve", af hvilke vi giver et Par Uddrag, der kan tjene til at fæstne Sophie Ørsted's Billede for os. Thi hende er det, der i disse Breve er Genstand for alle hans Tanker og Længsler.

" - - Jeg vil holde fast ved min Kjærlighed til Dig og min inderlige Glæde ved Din Tilværelses tryllende Ynde, ved den guddommelige Reenhed i Dine Træk. Du skal være mig den hulde Muse for mine Phantasier, den Sol, i hvis Straaler Steder og Lande hæve sig for mig og lyse. - -

Naar jeg tænker paa de Tider, da jeg saae Dig daglig, da jeg vandrede med Dig i den store Bøgeskov, og Du i den maaneklare Aften snart nynnede en Sang af Goethe for mig, snart ved en anden prøvende, om Du endnu kunde den Ord for Ord! Jeg veed det vel, der var ikke et Ord om Kjærlighed imellem os, og dog var jeg usigelig lykkelig. - -

Jeg læste "Elektra" for hende. Solen sank ned bag os; paa Højen ved Søen fangede vi endnu dens sidste Straaler op og gik derpaa langsomt ned ad Landevejen for at gaae hendes Broder imøde. - Vi kom til at tale om Døden og dens Ro. - Hende syntes det Ønskeligste en stille Hensjunken i Døden og en Livets Aften, lig de Aftenen, hvilke hun daglig nød i den skønne Sommertid. Vi kom til at tale om Sokrates' skønne Død. Jeg har sagt, hvor meget hun holdt af Platon, især hans Phædon. Hvor ofte sysselsatte hun sig ikke med at udmale den Platoniske Sokrates' Billede for sig, hvor ofte stod jeg ikke med hende foran den gamle Vises Silenhoved, og altid vidste hun at sige nye og træffende Ting derom. - -

Hvor ofte stod jeg ved Døren og vilde banke paa og skammede mig over min Svaghed og sneg mig bort som en Tyv, for at komme igjen efter en Time. At et eneste Væsen skal kunne være os saa Meget, og den evige Kjærlighed til Gud Intet for maae mod denne Qvide! Ak, hvor fandt jeg vel

nogetsteds saa dyb en Sands, saa klart et Omdømme, saa reelt og kraftigt et Gemyt! - -

En Gang eller to forsøgte jeg det virkelig. Jeg blev fra hende i tre Dage. Men da vaagnede jeg den fjerde Morgen i den yderste Uro, - jeg kunde have ønsket at kunne myrde Tiden, indtil den Tid kom, da det gik an at ile til hende. Al hendes usigelige Yndighed opfyldte igjen alle mine Tanker, Denne sande, underfulde Skjønhed i hendes inderste Væsens store Grundtræk, dette indre uendeligen bølgende Liv af Aand og Poesi og Ynde og Hjertelighed, og denne Energie midt i denne Sjælegratie, o, hvorledes udtaler jeg, hvad der gjør min Sjæls Attraa til hende saa mægtig? -

Stundom sad hun og gjorde saa meget af en Veninde eller af sin kostelige Broder - og hendes huldsalige Venlighed og yndefulde Velvilje udbredte sig til os Andre - ogsaa paa mig saae hun da fuld af Glæde og Tillid, naar hun sagde et eller andet Dybt eller Aandfuldt, paa hvilket vist ingen var mere opmærksom end jeg. Og jeg var tilmode, som om jeg, hvad Øjeblik det skulde være, kunde - - nej! lad mig ikke udtale, hvilket Helvede der kunde koge op i mig. Og det vilde have været mig til en usigelig Husvalelse, om jeg i et saadant Øjeblik havde kunnet græde ved hendes Barm. - -

Jeg kom engang handelsviis ind til hende og fandt hende tilbagesjunken og sovende. Da saae jeg ret, at det var S j æ l e n, der gjorde hende saa skjøn, saa tillokkende. Hun havde tilbragt det meste af den foregaaende Nat paa et uvederqvægeligt Bal, hvor hun slet ikke hørte hen. Hendes Ansigt - nej, hun var slet ikke smuk, som hun laae der med matte, henfaldne Træk. Et Par Timer efter kom jeg igjen, og hun kom mig glad og fornøjet imøde. Hun havde Noget at vise mig. En Kurv fuld af Blomster var sendt hende til Foræring, og hun var just bleven færdig med at sætte dem i et Blomsterglas. Hvor spillede Liv og Aand og Sjæl i hendes Miner og Træk og i alle de Bevægelser, hvormed hun omkrydsede sine Blomster og stillede en eller anden anderledes! Men jeg saae ej paa Blomsterne, kun paa hende, og maatte tænke paa, med hvilken Fylde af Skjønhed den tilbagevendte Sjæl havde oplivet og opfyldt denne Form, og jeg sagde ved mig selv: langt herligere end den Blomsterfylde, Du der betragter med saa megen Sjæleglæde, er den, vi see og frydes ved i Dig! - -

Nej, - jeg vil ikke see hende mere, ikke leve i hendes

Nærhed, førend Alt i mit Indre er roligt og godt igjen. Er der Nøge t, jeg med Bestemthed vil, saa er det, ikke at see hende igjen, førend jeg veed, at jeg rolig og uden Begjær vil kunne glæde mig ved Beskuelsen, og at en Aften fuld af Lyst og Glæde ikke skal koste mig en Nat fuld af Tungsind og Taarer. - - - "

I Begejstringen for Goethe havde Sibbern og Sophie Ørsted et stærkt Bindeled. Med den højeste Spænding fulgte hun hans Beretninger om Mødet med den store Digter, hvem han først har søgt forgæves i Weimar og Jena, hvorpaa han til Fods gaar henved en Snes Mil for at træffe ham i Carlsbad og nyder den Gunst at blive venligt modtaget flere Gange. Goethe og Sophie Ørsted er Ledestjernerne paa hans Rejsefærd.

"Naar jeg nu langt borte", skriver han, "saae en blaa Frakke og en høj, anseelig Figur kom jeg strax i Bevægelse. Det var ligesom da engang forhen et gult Shawl i Frastand kunde vække min Glæde, og jeg vedblev at stirre derpaa, om jeg ogsaa havde kjendt, at det ikke var det rette."

Sophie Ørsted er det fremfor Alle, han tænker paa, naar han midt i sin Rejseglæde mindes Danmark:

"Tilvisse gjør jeg en lykkelig Rejse, - det Vigtigste er mig dog, at jeg blot ikke taber det faste Grundlag, den fjerne, sikre Baggrund for al min Lykke. Uforkrænket og urørt maae det blive mig, som jeg har besiddet i H j e m m e t og d e r har efterladt paa det sikre Sted. Uden dette, uden denne visse Besiddelse, vilde jeg rejse som en Hjemløs, som en Flygtning uden Borgerskab."

Det skønne Venskabsforhold mellem Sibbern og Sophie Ørsted kender ingen Mislyd eller Afbrydelse. Trofast holder han sin haabløse Kærlighed til hende fast gennem Aarene, og det synes betegnende for Dybden af de Følelser, han har næret for hende, at han først Aaret efter hendes Død, i moden Mandalder, knytter sin Fremtid til en anden Kvinde . - -

Fra Selskabslivet, der altid havde været Sophie Ørsted en "uvederkvægelig" Adspredelse, som Sibbern udtrykker sig, trak hun sig henimod de sidste Aar af sit Liv mere og mere tilbage. Hjemmet var og blev hendes rette Domæne. Her fik Ingen Ind-

pas, der ikke harmonerede med den Aand og det Hjertelag, der udstraalede fra Husets Herre og Frue, og ligesom overalt, hvor hun viste sig, var hun naturligvis ikke mindst her den, fra hvem Lyset og Stemningen udgik.

Man har opkastet det Spørgsmaal, hvorvidt Sophie Ørsted med sit dybe Aandspræg, sin sjælfulte, poetiske Natur, sin Humor og klare Forstand, havde egnet sig til i dette Hjem at være Midtpunkt for den Art af højere Selskabelighed, der kendetegnedes ved Begrebet "litterær Salon", og som ved Skiftet fra det attende til det nittende Aarhundrede stod stærkt i Flor i de europæiske Kulturcentre, men her i Danmark kun sporedes som svage Efterdønninger. Jordbunden herhjemme var for mager til, at Fænomenet ret kunde trives. Det var Klubbernes, Drikkevisernes og Leverrimenes Tid, og Side om Side med den spirende Romantik bredte Filisteriets Ukrudt sig endnu altfor frodigt.

Kun i et enkelt rigt Borgerhjem, som F r i e d e r i k e B r u n s, og i enkelte Adelskredse, som hos Grev S c h i m m e l m a n n og nogle litterært bevægede Hofdammer, dyrkede man de saakaldte æsthetiske Soiréer, hvor den gode Mad og de fine Vine spillede nok saa stor en Rolle som den evige Poesi. Friederike Brun, der havde været af den Formening, at man ved slige Lejligheder overvejende burde lade sig vederkvæge af Hippokrenes Kildevæld, og derfor havde sat sine Gæster paa smal Kost, blev sub rosa underrettet om sin Vildfarelse og maatte hurtigt sadle om.

I de øvrige faa Hjem, hvor de aandelige Muligheder for et virkeligt litterært Salonliv efter Udlandets Mønstre var tilstede, savnedes de materielle - saaledes som paa Bakkehuset hos Rahbeks og paa Vestergade hos Ørsteds.

Det er dog mere end tvivlsomt, om Sophie Ørsted havde formaet at fyldestgøre som Værtinde i en litterær Salon, saaledes som en Madame de Staël, eller en Rahel Levin, Caroline Schlegel, Dorothea Veit, Caroline v. Humboldt, Eleonore Grunow, Charlotte v. Kalb, Dorothea Tieck - og hvad alle disse kvindelige Skønaander hed, der var hendes Samtidige. Hun manglede dertil Betingelser, der var nok saa nødvendige som den Sjælfuldhed og poetiske Begejstring, hvori hun sikkert ikke stod tilbage for nogensomhelst blandt de nævnte Damer. Trods megen Læsning var hendes Litteraturkendskab baade for utilstrækkeligt og

for ensidigt. Blandt Digterne havde hun kun tilegnet sig Goethe helt. Den Litteratur, hun iøvrigt var fortrolig med, kendte hun udelukkende gennem Oversættelser og Forelæsninger. Hun var jo saa langt fra sprogkyndig, at hun kun förstod Tysk, som hun endda kun talte mangelfuldt. Skøndt Baggesen, som altid, havde overdrevet, da han til Christiane Heger udtalte sig om Sophie Ørsteds Uvidenhed, - sandt var det, at hendes Kundskaber var stærkt begrænsede. Hun besad ikke en mangesidet Dannelse som Kamra Rahbek, der var lærd som en Universitetsprofessor, læste de gamle Klasikere i Grundsprøgene, med Lethed tumlede sig i de fleste europæiske Tungemaal, var vel bevandret i diverse Videnskaber og desuden havde adskillige Talenter.

Men som ovenfor berørt, var der mod Udfoldelsen af et literært Salonliv i det Ørsted'ske Hus andre Anstødsstene af mere materiel Natur. Anders Sandøes pekuniære Forhold, der yderligere forringedes i den vanskelige Pengekrise, forbød, ialfald i Sophies Levetid, enhver unødvendig Udgift.

Hvor haardt han sad i det, viser den Brevvexling, han i 1812 fører med Broderen, der opholder sig i Paris og paa der. mest rørende Maade tilbyder Anders Sandøe, der tilmed paa det Tidspunkt var meget syg, at bruge af hans Indtægter Alt, hvad han vil og navnlig til "hos Abrahamson at optage, hvad denne ikke har sat i Varer. Disse Penge behøves saa lidt til et lykkeligt Liv for mig, at jeg ganske kan undvære dem. Jeg kunde aldrig gjøre en skjønnere Anvendelse af dem, end den at sikre min Broders Liv og Helsen. Jeg seer et skjønt, virksomt Samliv ligge udbredt for os; dette maae vi for ingen Priis lade forstyrres. Skal det ikke være tomme Ord, at for Venner alt timeligt Gods er som fælles, saa mener jeg, at Du ikke kan afvise mig; thi jeg skulde troe, at dersom Venskab og Moderkjærlighed forbinde to Mennesker, saa ere vi saaledes forbundne."

Selvom nu ikke ydre, materielle Omstændigheder og baade Anders Sandøes og Sophie Ørsteds altid vaklende Helbred paa Forhaand var traadt hindrende ivejen, og selv om hun havde besiddet alle nødvendige Kvalifikationer til at føre Præsidi- et i en litterær Salon, vilde utvivlsomt hendes sunde, danske Natur og ironiske Humor have reageret mod at indtage Højsædet i en saa notabel Forsamling, hvor aandsaristokratisk Hovmod, Forfængelighed og Affektation trivedes frodigt. Hvor følsom og poetisk sværmende Sophie Ørsted end var, - hendes Syn paa

Forhold og Mennesker var ædrueligt og hendes rige Fantasi behersket af Forstandens Tugt. Hun regnede bestandig med de trivielle Realiteter og havde aldrig kunnet forfalde til saa latterlige Selvbedrag, hvori de fleste af de omtalte lærde Damer i deres overdrevne Fantasteri og tyske "Ueberschwänglichke-it" lod sig hilde.

Højst snurrig - for blot at nævne et enkelt Exempel - er Caroline v. Humboldts fuldkomne Forblindelse ligeoverfor sine Børn, hvis Skønhed hun skildrer i et Brev til Rahel. "Min yngste Dreng", skriver hun, "er meget smuk, og De vil sikkert blive ganske indtaget i ham. Han har de mest mørkeblaa Øjne, jeg i mit Liv har set, en herlig Hovedform og en skøn Legemsbygning. Han ligner endel sin Broder, der har voxet sig stadig smukkere." Hvor stærkt Fru v. Humboldts Fantasi her har arbejdet, ser man af et samtidigt Brev fra Caroline Schlegel til en Veninde, hvori det hedder: "Humboldt's har nu faaet deres tredje Barn, der er ligesaa hæslygt som de to første."

Mærkeligt og interessant er det imidlertid at iagttage det aandelige Slægtskab og de mange Berøringspunkter, som, tiltrods for Nationsforskellen, f.Ex. findes mellem Sophie Ørsted og en af de betydeligste blandt Tysklands samtidige Skønaander, den ovennævnte Rahel, hvis fulde Navn var R a h e l A n t o n i e F r i e d e r i k e L e v i n. Denne havde henlevet en trist Ungdom, havde haft Sorg ogsaa i Kærlighed og udviklede gennem Modgangen en Fordomsfrihed og tillige en dyb Medfølelse for alt Levende og Lidende, der vakte hendes Venners Beundring, og blev i de sidste tredive Aar af sit Liv en ivrig Ansporer for det unge Tysklands radikale Aander. Hun besad en uimodstaaelig Sandhedsdrift, var digterisk anlagt, men manglede formgivende Evne og har saaledes-ikke selv kunnet meddele sig til Efterverdenen. I den omfangsrige Rahel-Literatur er hendes Tanker og mange interessante Bemærkninger spredte og vanskelig tilgængelige. Forstaaelsen af hendes mærkelige Personlighed skyldes fornemmelig et bindstærkt Værk, som hendes Mand udgav i hendes Dødsaar, og hvori vi lærer hende at kende gennem Strøtanker og efterladte Breve.

Allerede i disse Træk minder hun om Sophie Ørsted. Som denne viser hun en afgjort Utilbøjelighed til Paavirkning udefra. "Alt beror paa Selvhævdelse, Selvtilegnelse og Selvtænkning" var hendes egne Ord. Hun er en begejstret Tilhæn-

ger af den romantiske Individualisme, hvis Forkæmper Fichte var. Baade naar hun talte og skrev, forfægtede hun med Styrke Individets Ret og viste sin Tro af sine Gerninger. Da Kolleraen rasede i Berlin, skrev hun til sin Mand: "Jeg forlanger en personlig Skæbne, - jeg vil og kan ikke dø af den almindelige Smitte som et Straa, der mellem tusinde andre visner i raadden Sumpluft. Jeg vil dø min egen Død, saaledes kræver min Karakter det, min Personlighed."

Hun følte det, ligesom Sophie Ørsted, haardt at maatte indordne sig under de vedtagne Former. Der voxer frem i hende en Trods mod alle Konventioner, der kun har deres Rod i taabelige Fordomme, og hun bruger med koldt Overlæg Udtrykket "Last" for det, Verden ofte kalder Dyd. "Det man b e n æ v n e r Dyd", siger hun, "er for mig langt mere af det Onde end en Lidenskab. Den sidste lader sig dog besejre, men jeg gad se den, der kan befri sig for den første, naar den een Gang har faaet et Menneske i sin Vold. Han kan ophøre at være en Helgen men bliver sikkert ingen frimodig men kun en fejs og forknytt Djævel."

Hun ser sig allerede som ung Pige syg paa de konventionelle Forholds Uretfærdighed. Den danner ganske vist en Skranke for de slette Individer, men er for de gode kun en besværlig og taabelig Hindring. En af hendes bedste Venner er syg. Hun ved, at opmuntrende Selskab, og fremfor alt hendes, vil være Vejen for ham til Helbredelse og ønsker at besøge ham. Men Konventionen forbyder det, og hendes Følelse revolterer mod en saa bagvendt Moral. "Hvis jeg var en Mand, kunde jeg være hos Dem", skriver hun til ham. "Kan De se med ve n l i g e Øjne paa saadant Vanvid? Jeg kan det ikke. For at frække Pigebørn ikke skal handle dumt, skal de ærbare føle sig lænkebundne!" Hendes Smerte over disse uværdige Tilstande udløser hun i bittre Klager mod Samfundet. I dem, hvem de nedarvede Fordomme undertrykker, ser hun lutter Munker og Nonner, der uden Mening opoffre sig selv.

Hun støtter mod Braadden og vækker Anstød hos den herskende "Moral" og tager f. Ex. ikke i Betænkning at træde i Venskabsforhold til Damer, der er udelukket af Selskabet, fordi de fulgte deres Hjerters Indskydelse.

Hun havde, som Sophie Ørsted, Ønsker og Længsler, hun aldrig ser tilfredsstillende, og som hun manglede det afgørende Mod til at indfri, fordi hun ikke vil volde de Mennesker Sorg, til hvilke hun føler sig knyttet i Kærlighed og Agtelse, og

hendes Væsens Dobbeltsidighed volder hende mange bittere Timer. Hun citerer Goethes Ord fra "Tasso": "Und in allen Stücken billig sein, heisst seinen eigen Selbst zerstören."

Hendes Maal blev da at bringe Andre den Lykke, hun selv saa ofte maatte forsage. Hun blev en Forkæmper for Kvindens Frigørelse og optræder saaledes som en ivrig Modstander af dem, der mente, at Kvinder ikke bør optræde som Skribentinder. Praktisk talt var Spørgsmaalet løst, idet mange af Dattidens Damer syslede flittigt med Pennen. Men i Theorien var det endnu Genstand for Diskussion, og Caroline Schlegel, Dorothea Tieck og Andre offentliggjorde kun deres Arbejder pseudonymt eller under mandlige Digteres Navne. Selv den uforfærdede Madame de Staël havde havt sine Betæneligheder.

Rahels Selvstændighedstrang er saa stærk, at hun først sent indtræder i Ægteskab med en Mand, om hvem hun vidste, at han ikke vilde øve ringeste Tvang paa hendes Menneskevasen. Kort før Brylluppet skriver han til hende, at han gyser ved Tanken om hende som underdanig Hustru og sig selv som en filistrøs Ægtemand, og hun svarer ham, at hun elsker ham og er lykkelig ved at slutte en Forbindelse, om hvilken de Begge ved, at den ikke vil blive en Hindring for deres Personligheds frie Udføldelse.

Hendes Syn paa Ægteskabet er, som Sophie Ørsted's, strengt idealistisk, og det ægteskabelige Samliv forekommer hende uhyrligt og uanstændigt, naar ikke Forelskelsens Trylleri hellegede det.

Rahel gik over til Christendommen, ikke fordi hun, der var jødisk født, nærede Uvilje mod Jødedommen, som i hendes Ungdom havde bevirket hendes Særstilling i Selskabet, - ikke heller for at kunne indtræde i Ægteskab med en Christen, men ude lukkende fordi Christendommens Inderlighed og dybe sødelige Fordringer talte til hendes Hjerte.

Men den strenge Dogmetro kan hun, lige saa lidt som Sophie Ørsted, underkaste sig. Den tilhører, mener hun, Overtro eller Hykleriet - atter et Udslag af hendes individualistiske Trang. Ved Siden af en stærk Følelse for det Oversanselige lader hun Forstanden stille sine retmæssige Krav. For hendes Betragtning er Tænkning og Forskning en Art Bøn og Gudstjeneste, og i sin varme Hengivelse for Fichte mødes hun med Sophie Ørsted.

I den Bog, hendes Ægtefælle udgav om hende, findes mange Vidnesbyrd om hendes dogmeløse Religiøsitet. Hvad hun skri-

ver kan læses med Opbyggelse for Christne, paa samme Tid som Fritænkeren vil føle sig tilfredsstillet ved den Modstand, han deri finder mod enhver ydre Tvang i Spørgsmaal, der angaar Sjælens dybeste Anliggender.

I Begejstring for Goethe giver Rahel ikke Sophie Ørsted noget efter. Hun var i Tyskland hans mest ubetingede Tilhænger, og hendes Optegnelser om Mesteren vakte hans Beundring, da de forevistes ham.

Rahel, der ellers var saa kritisk skarp, øver aldrig Kritik mod Goethe, hvis Værker hun betragter som Guddommens Gaver til Menne skeheden. Allerede før hans Genius var almindelig anerkendt, bidrog hun ved sin beundrende Begejstring til den Kultus, for hvilken han efterhaanden blev Genstand. Hun taaler ingen Indsigelse mod hans Storhed. Da hendes Mand i 1829 har truffet A. W. Schlegel i Bonn og meddeler hende, hvorledes denne har udtalt sig i nedsættende Ord om Goethe, skriver hun: "Jeg havde behandlet ham paa en anden Maade end Du. Jeg havde sagt, at jeg umuligt kunde have mere med ham at gøre. De har ikke den Forstand, jeg har tiltroet Dem, Hr. Schlegel, - Farvel!"

Som Sophie Ørsted har Rahel ogsaa Schiller meget kjær, men tager Afstand fra ham med samme Motivering som sin danske Aandssøster. Han mangler Goethes *v u e d ' o i s s e a u*.

Hvert Øjeblik mindes vi gennem Rahels Optegnelser om hendes sjælelige Slægtskab med Sophie Ørsted, f.Ex. naar hun skriver: "Einsam sind wir - *dies ist der Graul, wovor der Mensch erstarrt und ich verzweifle*", eller et andet Sted: "Mir geht's sonderbar; sonst werden die Autoren besucht; ich bin ein elendes Leser, und die Schreibenden suchen mich auf." Ligeledes i hendes Betragtninger over Børn, i hvis Umiddelbarhed og ubesmittede Renhed hun finder den samme husvalenæ Trøst som Sophie Ørsted.

Det er i denne Forbindelse værd at lægge Mærke til, at en anden af Samtidens mest aandfulde Kvinder i Tyskland, *H e r t z*, blot igennem den Beskrivelse hun af Sibbern har faaet over Sophie Ørsted, havde fattet den mest levende Interesse for hende og brænder efter at lære hende at kende. I Breve til Sibbern beder hun ham bestandig at hilse "Die Ørsted", og da Sophie i 1814 har søgt Lægedom i Tyskland, skriver hun: "Wie konnten Ørsted's so nahe an Berlin sein und es nicht be suchen! Wie leid musz es mir nun nicht sein, Sophie Ørsted nicht kennen gelernt zu haben!"

Ved den Sammenstilling, vi har foretaget mellem Rahel og Sophie Ørsted, synes det os endnu klarere end før, hvorledes denne Sidste i sin Livsbetragtning, sit Syn paa Forhold og Mennesker, var forud for sin Tid, og man maa med Vemod tænke paa, at de store Muligheder, hun bar i sig, tilintetgjordes ved Sygdom og en altfor tidlig Død.

At Sophie Ørsted i al Almindelighed fandt Selskab med Mænd langt interessantere og mere berigende end med Kvinder staaer godt i Samklang med, at hun havde Vanskelighed ved at slutte sig i varigt Venskab til sit eget Køn. Men - de faa Veninder, hun havde, elskede hun til Gengæld inderligt og blev dem trofast til Døden.

De to Kvinder, der stod hende nærmest, var Ørsted'ernes Søster A l b e r t i n e og, i endnu højere Grad, B i r - g i t t e B a l l u m, der, efter at have været hos Farver-
enken Madam Møller, kom som Husbestyrerinde til Ørsted'ernes gamle Fader, der fra Rudkøbing var flyttet til Apotheket i Roskilde, og hvis anden Hustru, paa Grund af Sindslidelser, var ude af Stand til at varetage en Hustrus og Moders Pligter.

Efter Sibberns Udsagn kunde Sophie Ørsted ikke slutte sig til en Kvinde uden "tillige at være egentlig indtaget, og i Birgitte Ballums livsfriske, sorgløse, muntre Vid og Kløgt og sunde Judicium var hun, kan man sige: forelsket." Venindens Retsindighed, rene Karakter, hendes Fromhed og Guds frygt havde ganske vundet Sophie Ørsted's Hjerter. Hun havde ingen boglig Dannelselse, men den savnedes ikke, fordi hendes Natur var saa rig og ægte menneskelig.

Medens Størsteparten af Sophie Ørsted's Breve findes trykte andetsteds og derfor kun tildels er optagne i nærværende Skrift, har Offentligheden hidtil ikke kendt hendes Korrespondance med den Veninde, der af alle var hende karest, og da den i forskellig Retning aftegner hendes Personlighed saa fint og smukt, skal den udragsvis gengives her.

Kjøbenhavn d. 30 Dec. 1809.

Hvor jeg dog længe har forsømt at skrive Dig till! Men Du kjender mig og veed, at jeg derfor ikke mindre har tænkt paa Dig. Nu er de Julehellig-Dage forbi, og jeg er stedse glad, naar de ere overstaede. De vare mig i min lykkelige Barndom sande Festdage, og den religiøse, højtidelige Glæde, som dengang gjennemflød mit Væsen, gjorde mig saa salig,

at alt, hvad jeg i mine senere Levedage foretager mig paa de Dage, synes mig tomt og koldt. Jeg veed fuldtvel, at saa lidt som man stedse kan være Barn, heller ikke maae sørge over, at den Tid er forbi - men at forhindre en sørgmodig Gjenklang af svunden Lyksalighed er ej heller muligt. - - Da Du engang i Sommer i den store, herlige Kirke i Sorø lagde for Dagen, at Du havde Kraft og Følelse nok til at fatte det uforgjængelige af en hensvunden kraftig Tid, lovede jeg Dig og mig selv, at det første Exemplar af min Broders Axel og Valborg, jeg kom til at eje, skulde være Dit. Jeg er inderlig glad over, at det nu staaer i min Magt at holde mit Løfte. Her har Du det! Taarerne kommer mig i Øjnene ved at tænke, hvilket dybt Indtryk dette herlige Stykke vil gjøre paa Dit reene, sunde Gemyt, - jeg har en Følelse derved, som er den liig, jeg har ved at see et Barn bryde en Blomst. - - Jeg skriver ej langt i Dag, - jeg har en inderlig Lyst til at meddele mig Dig, men jeg er uskikket til at skrive. Min Ørsted og Professoren hilse Dig begge, - Assessoren sender Dig endog et Kys, men jeg sender Dig ikke et men mange.

Din Sophie.

E. Skr. Nu kom saamænd Assessormanden ind ad Døren og saae i det, jeg havde skrevet. Og veed Du, hvad han sagde? Jo, han sagde, giv hende i det mindste ti Kys fra mig; thi var hun her, saa slap hun ej anderledes.

Den 27^e Okt. 1810.

Gode, kjære Gitte! Dit Brev traf mig midt i min Indflytning fra Frederiksberg, og dets Indhold har stedse været i mine Tanker trods de mangfoldige og forskjellige Ting, jeg i disse Dage har havt at arrangere. Jeg har gennemtænkt den heele Sag saa grundigt, som det stod i min Magt, og da Resultatet af min Overvejelse ej er aldeles bestemt eller af den Natur, at jeg med et Par Ord kan meddele Dig det, saa vil jeg, saa godt jeg kan, sige Dig det, der er at sige derom, med den inderligste Oprigtighed og Samvittighedsfuldhed, som saavel Sagens Vigtighed som og Din mod mig viste Tillid fortjener. Kjære Gitte! Din Kjærlighed til Albertine kjender jeg, at det i lang Tid har været Din Sjæls varmeste ønske at leve for hende, veed jeg, at hun inderlig holder af Dig, at Din Nærværelse hos hende vilde

være hende i mange Henseender behagelig, veed jeg ligesaa fuldkomment, og dog maae jeg, for at være retfærdig, for at fortjene det Venskab, der med en saa rørende Tillid har lagt Sagen i min Haand, sige alt hvad der alligevel kan være at indvende mod Din Rejse til Albertine. Troe intet Øjeblik om mig, at jeg er kold og ufølsom for Dit og Tines Forhold, nej, men just fordi jeg kjender Eder begge og elsker Eder, finder jeg det at være min Pligt at vise Eder Sagen fra alle Sider, saa vidt det staaer til mig, for at I ej skal foretage Eder noget, som I siden ønsker ugjort. Din Nærværelse i mine Svigerforældres Hus har i enhver Henseende havt de lykkeligste Følger, - upassende var det om jeg her vilde gjentage, hvad jeg før har forsikkret Dig derom. Forlader Du Huset, da seer jeg det med Sorrig igjen falde tilbage i den gamle Tilstand, - dette er alt meget, og dog er det det ubetydeligste. De Smaa, over hvem Du har en Magt, som kun Din roelige Forstand, Dit kjærlige Hjerte var i Stand til at erhverve sig over saadanne forvildede Skabninger! Kan endog min Svigermoder faae en anden Gitte, hvormed jeg meget tvivler, - de Smaa faar Dig aldrig igjen, det veed jeg med Vished. Du har omskabt dem. Tungt er det at opgive sit højeste Ønske, tungere vilde det falde Dig at have standset et godt Verk, hvis Virkninger kunde være længere end Din Vandring her i Livet. Betænk alt dette, - jeg vil, ved Gud, ej overtale Dig. Mit Hjerte ønsker Din Lyksalighed, men kun reen og ublandet maae dens Grund være. Jeg har fortalt min Ørsted den heele Sag, han fandt det upassende, at Albertine vilde berøve sine Forældre Dig; at Du derimod valgte, hvad der forekom Dig at være det Bedste, efter nøje at have overvejet alt, fandt han billigt. Nu har jeg sagt Dig, hvad jeg i Dag kan sige Dig. Betænk Dig godt, skriv mig endelig snart, jeg er at mit ganske Hjerte

Din Sophie.

Frederiksberg d. 11 Aug. 1812.

Søde, kjæreste Gitte! At ville undskylde min lange Tausshed er noget, som aldrig kunde falde mig ind, men derimod beder jeg Dig inderligt at tilgive mig den. Jeg havde ventet, haabet og ønsket at komme til Roeskilde, i mit stille Sind havde jeg ret omstændeligt udmalet mig alle de Fornøjelser, jeg der vilde nyde, og saa med eet faaer jeg den

græsselige Efterretning, at min Svigermoder efter sin Hjemkomst gaaer omkring i Huset, og trods den Tilstand, hvori hun befinder sig, dog baade er at see og høre. Denne Tidende overraskede mig og bedrøvede mig overmaade meget. Først stod det mig saa levende for Øjet, hvad Du nu atter havde at udholde, og hvor tunge nu atter min gode, gamle Faders Dage gik. At komme derud under slige Omstændigheder kan jeg neppe ønske. Troe nu intet Øjeblik, at jeg jo af mit inderste Hjerte længes efter Dig, men hvad vilde jeg være for Dig, naar mit Gemyt hvert Øjeblik blev saaret og rystet. Var jeg aldeles frisk, turde jeg vel vove at udsætte mig for at see min Svigermoder, men min Sundhed er svækket, mit Mod er mat, mine Kræfter ere faae, jeg gaaer omkring og passer, hvad jeg skal, men Gud veed hvordan det egentlig er med mig. Alt dette gjør, at vi have tilbagesat vor Rejse til Roeskilde, opgivet er den sletikke. Skriv mig nu ret oprigtigt, hvordan det virkelig forholder sig. Blev hun dog bare i sit Værelse! Du, min Gud! Jeg gyser ved at tænke paa, om hun talte til mig, det holdt jeg vist neppe ud. Lev nu vel, min inderlig elskede Gittel! Anders og min Fader beder Dig hilset. Gud velsigne Dig! Din egen Sophie.

Jeg beder Dig hilse min gode Svigerfader.

Kjøbenhavn d. 17 Okt. 1812.

Bedste, gode Gittel! Da min gode Svigerfader sidst var herinde, traf han desværre Anders syg; jeg lovede ham ved Afskeden at melde ham, hvorledes det fremdeles blev med den kjære Patient. Da nu min Tid er knap, og min Roe liden, er jeg bange for at jage saa slemt i Hob, at Fader vilde faae ondt ved at stave sig igjennem. Du derimod kjender min Haand og vil lettere kunne finde ud af dette Virvar. Jeg undskylder slet ikke, at jeg ej alt for længe siden har skrevet til Dig, - jeg skammer mig. Med Anders er det i de sidste Dage, Gud skee Lov, blevet noget bedre. Han har virkelig været meget syg. Den Bedring, det nu er i, glæder mig usigeligt, men jeg tør endnu ej ret troe den; dog maae man takke Gud. - Mit Befindende kan jeg ej rose. Det virker aldrig godt paa mig at komme her til Byen. Den pludselige Stilhed og den qualme Luft er mig ej god. Dog maaskee det ej vilde være bedre paa mit Frederiksberg. Der hviler en Modløshed over mig, som jeg er færdig at skamme mig ved.

Jeg bliver undertiden forskrækket over den Mangel af Kraft, jeg føler. Det hviler saa tungt paa mig, det kjære Liv, og det er Uret og uretfærdigt af mig, at jeg er saadan. Dog hvad skal man gjøre! Vær overbeviist om, at jeg ærlig strider, og der mærker ej heller nogen det, og det tør der da ej heller, - men Dig maae jeg sige Sandheden.

Din egen Sophie.

I Vinteren 1814 skete til Sophie Ørsteds usigelige Glæde det, hun inderligt og længe havde ønsket, - hendes bedste Ven, Svogeren Hans Christian Ørsted, og hendes bedste Veninde, Birgitte Ballum, blev forlovede og holdt kort efter Bryllup. For hendes Følelser ved denne Lejlighed giver nedenstaaende Brev et levende Udtryk.

Kjøbenhavn d. 1 Febr. 1814.

Min inderlig elskede Gitte! Det er mig umæligt at sige Dig, hvad jeg følte, da jeg erfarede Din og Christians Forbindelse. Det var saa stor en Glæde, som jeg ikke troede den endnu i dette Liv kunde blive min Deel. Ja, kjære Gitte! Det var Opfyldelsen af et Ønske, jeg længe har baaret i mit Hjerte, og som jeg med megen Heflighed har attraaet, med større og stærkere Kraft end jeg ellers plejer at tillade mig at ønske noget, da det ej forekommer mig ret i dette Liv at ville noget med Heflighed. Den gode Gud er mit Vidne, hvilkenn Glæde derr gjennemflød mit hele Væsen ved at høre denne Tidende, glædende, fordi den førte mig saa meget godt i Møde, trøstende, fordi den beviste mig, hvad jeg saa gjerne vil troe, at hvad der er godt maae findes sammen paa Jorden, og hvad der er rigtigt maae skee. Jeg har i Christian stedse haft en oprigtig trøstende Ven i Livet; med-hvilken glad Følelse saae jeg ham altsaa forbunden med Dig, som mit Hjerte elsker og agter saa inderligt!

Kjære Gitte! Gud skjænke Eder alt det Gode, som kan møde lykkelige Mennesker her paa Jorden! For mig vil Du stedse blive et af de kjæreste Væsner. Med Kjærlighed og Oprigtighed aabner jeg Dig mine søsterlige Arme, - modtag mig med Inderlighed ved Dit trofaste Hjerte! Vær mig en fast Støtte i de Dage, vi skal leve sammen, - det ahner mig, at mine ej ere mange. Dog det staaer i Guds Haand, hans Vilje skee! Men Livet hviler tungt paa mig, jeg længes efter Roe. Dog vil jeg glad deeltage i Eders Lykke og taknemlig modta-

ge det Gode af min himmelske Fader. Lev vel, Du Kjære!
Den Almægtige tage Dig og Din Christian i sin milde Vare-
tægt! Han føre Eder roeligt igjennem Livet og fjerne en-
hver dyb, uforglemmelig Kummer fra Eders Hjerter! Evig
Din Sophie.

Den store Glæde, Sophie Ørsted følte over Svogerens og
Venindens Forbindelse, kom paa en Tid, da hendes Liv var sær-
lig fuldt af Bekymring. I Løbet af Vinteren 1813 havde hen-
des Sygdom taget en Vending, der gjorde en gennemført Kur
nødvendig, og da Anders Sandø samtidig led af bestandig hyp-
pigere og stærkere Nerveanfald, der paabød absolut Hvile,
blev det ved Foraarstid 1814 besluttet, at de i den kommende
Sommer i Fællesskab skulde foretage en Rejse til Badestedet
D r i b u r g, beliggende mellem Hannover og Cassel. Og i
Juni Maaned, efte rat de nødvendige Pengemidler var skaffet
tilveje, iværksattes Plane n.

I Driburg befandt Sophie Ørsted, omgivet, som hun var, af
en Mængde ligegyldige Mennesker, sig ilde tilpas, saa meget
mere som hverken hun eller Ørsted sporede Fremgang i deres
Helbred.

Det nedenstaaende Brev fra denne Periode har sin væsentlige
Interesse dels ved at give os et Begreb om den Opmærksomhed,
Sophie Ørsted's ejendommelige Personlighed vækker ogsaa i de
fremmede Omgivelser, dels ved at vise hende som den omsorgs-
fulde Husmoder, der er bekymret for selv de mindste Ting i
det Hjem, hun for første og sidste Gang i sit Liv har for-
ladt for mere end et Par Dage.

Driburg d. 21 Juli 1814.

Bedste, kjæreste Gitte! Jeg har en saadan Længsel ef-
ter Dig og saa meget at sige Dig, at jeg er færdig slet ik-
ke at kunne begynde derpaa. Noget om vor Rejse har vel
Spies fortalt Dig, og af alt, hvad vi har skrevet til Hjem-
met, er det sikkert blevet Eder tydeligt, at vi her leve
meget ubehageligt. Ja, kjære Gitte! Gud lade Følgerne af
dette Ophold være gode; thi ellers er det altfor tungt. Om
Virkningen af Kuren kan jeg endnu intet sige. Ørsted skal
i alt have 28 Bade. Han tager i Dag sit 12te, men hans
Befindende er som hjemme, og han er meget plaget af Krampe.
Han og jeg bruger baade Badet og Brønden meget nøjagtigt,
for intet at have at bebrejde os, naar vi engang igjen kom-

mer hjem. Selskabet her er meget stort, men i højeste Grad kjedsommeligt. Med nogle faa Mennesker har jeg gjort Bekjendtskab, - det er nu baade godt og ondt, thi det generer. Her er en Myntmester med Kone fra Berlin, det er ret et Par gode og artige Folk, ligeledes en Kjøbmand med Kone fra Bremen og endnu en Dame fra Bremen, Madame Kulenkamp. Disse Mennesker slutte sig ret meget til os. Jeg har intet derimod, og dog gjør det mig ej godt. Den nævnte Dame fra Bremen er meget berømt. Hun kaldes Bremens Aspasia. Generalkonsulen i Altona har ved at skrive til hende om mig indledt vores Bekjendtskab. Hun er meget dannet, veed en betydelig Heben, har som man forsikkrer, været meget dejlig og er endnu en smuk Kone, omendskjøndt hun alt har en voxen Datter. Hun passer sig heel vel her, da hun meget ynder stort Selskab. Det er paafaldende, hvilken Kjærlighed hun har fattet for mig. Hun har bedet mig at sige Du til sig, og paa den mest besøgte Promenade gaaer hun og kjæler for mig og kysser mig hvert Øjeblik. Det er aldeles hendes Mening, at jeg kun gaaer med den ene Fod paa Jorden, og hun kalder mig den nordiske Korinna. Af alt dette kan Du nok udfinde, hvorvidt hun egentlig forstaaer sig paa mig. Dog troer jeg vist, at hun mener det godt med mig, men det er mig vel stærkt. - Du vilde ret forundre Dig, dersom Du saae den megen Pynt og Pragt her bliver brugt. Hver Dag kommer Damerne til Bords udstafferede, som de skulde i det allerstørste Selskab. De bære næsten aldrig andet end Taft, Atlask, Bombesing og ægte Sjalstøjskjoler, saa at jeg vel udmærker mig ved min reenlige Simpelhed. Naar de bære hvide Kjæler, er det Mol med Silke under. Er det ikke uhyre naragtigt?

I Forgaars kom Arveprindsen af Preusen her igjennem. Det heele Selskab var i stor Bevægelse. Jeg blev overmaade glad, da jeg erfarede, at man troede, at den gamle Blücher kom med, men destoværre, han kom ikke. Prindsen er et ret artigt, ungt Menneske, han har et ærligt Ansigt og en meget smuk Forlegenhed i sit Væsen, der klæder ham overmaade godt, da den ej gaaer for vidt. Han seer ud som et Maleri af Lucas von Leiden. - Min Geburtsdag er da nu forbi, - det er den traurigste, jeg har oplevet. Anders var saa god at forære mig et lille dejligt Uhr med Kjæde til. Det er en meget smuk Foraring, og den gjorde mig megen Fornøjelse.-

Turde jeg nu vel, inden jeg slutter, bede Dig om at sige

til Karen, som jeg tillige beder hilset, at hun endelig maae tage de tærnede Lærreds Vaar af vore Overdyner, for at de kan blive vaskede, til vi komme hjem, samt at hun i rette Tid kjøber et anseeligt Antal Asier og smaae Agurker, thi jeg kommer dog ikke tidlig nok hjem for selv at sylte dem. Karen veed aldeles, hvorledes jeg vil have dem. Du er nok saa god, i det heele at drive lidt paa dem derhjemme, at Dagligstuen i Tide kan blive færdig. Lad dem ej glemme, at alle Kakkelovnene blive nedtagne og udbrændte. - Vi komme ej til Dresden, maaskee en lille Tour til Harzen, dog er det meget uvist og beroer paa Pengenes Drøjhed. Her er ugudeligt dyrt at leve. Derfor kommer vi under alle Omstændigheder meget tidligere hjem end vi først troede. - Hils alle Venner og Frønder paa det kjærligste fra Anders og fra Din oprigtig hengivne

Sophie.

Baderejsen gav ingen Lindring - endsige Bedring for Sophie Ørsted. Hendes Liv er fra nu af en fortsat pinefuld Kamp med Døden. Husets Læger, iblandt dem Ole Hieronymus Mynster, haabede paa Helbredelse. Anderledes med Bernt Winckler, der fra sin Post som Regimentskirurg i Frederiksborg bestandig holdt sig underrettet om Sophies Tilstand og viste sig, naar der var særlig Alver paafærde. Han besmykkede aldrig de tørre Kendsgerninger, og det var med tungt Hjerte, at han nu udtalte for Husets Venner, at der ingen Redning var. Og man maatte kun ønske Patienten, at hendes Sygdom, rimeligvis en snigende Kræft i Underlivet, snart maatte ende hendes Dage, da den ved at trække i Langdrag, vilde volde hende ulidelige Smertes.

Sophie Ørsted selv ønskede nu mere end nogensinde at blive udfriet fra en Tilværelse, hun allerede længe havde følt som en Byrde. Hun trak sig livstræt tilbage fra den ydre Verden, hendes Vid og muntre Lune veg ganske Pladsen for det knugende Tungtsind. Hun søgte ofte Hvile om Dagen paa sin Sofa, hvad aldrig var set før, og de n Ensømhed, som altid havde været hende saa kær, blev hende nu en sørgelig Nødvendighed.

Naar hendes Tilstand i enkelte Perioder tillod det, færdedes hun som tidligere paa Vandringer til det elskede Frederiksberg, hvor hun gik langsomt og ene omkring, navnlig i Søndermarkens Stilhed, fordybet i Barndommens og Ungdommens Minder.

En sjelden Gang kan hendes Livsaander vaagne paany. I 1815 var hun Vidne til den højttidelige Kroningsfest, der foregik i Frederiksborg, hvis Naturskønhed hun har længtes efter at se endnu en Gang.

Den 12^e August skriver Sibbern til sin Søster, at han i Frederiksborg har bivaanet Processionen fra Slottets Altan sammen med Fru Ørsted, hvis Fører han var. Hendes Rang som Ørsteds Hustru berettigede hende til en Plads i Processionen, men hun "havde ej villet møde paa den Maaede."

Endnu i Sommeren 1816 kan hun glæde sig over et nyt Bekendtskab, hun har gjort. Historikeren A r n d t, der kort efter ægtede Schleiermachers Søster, var kommen paa Besøg fra Tyskland og indtog ved sin aandfulde og vittige Personlighed Sophie Ørsted saa ganske, at hun for en kort Tid syntes at have faaet større Livsmod og Fortrøstning. "Arndt lever", skriver hun, "i dette Øjeblik paa Rügen og vil endelig, at Ørsted og jeg skal komme derover og besøge Søebadet. Gud maae vide, hvad vi Mennesker kan faae i Sindet!" - - -

Den sidste Sommer, Sophie Ørsted levede, boede hun som sædvanlig paa Frederiksborg, der, da Efteraaret kom, havde en større Skønhed og frembød en rigere Farvepragt, end hun nogensinde før havde set. Det var, som om Naturen derude havde klædt sig i al sin vidunderlige Herlighed til Afsked med hende, der gennem hele sit Liv havde følt sig saa inderligt knyttet til den baade i Lykke og Sorg.

I Løbet af de sidste, tunge Aar havde Sophie og Anders Ørsted med stor Fortrolighed sluttet sig til en Kvinde, hvis varme, opoffrende Hjerte og stilfærdige Kvindelighed i Forbindelse med hendes udmærkede Dygtighed gjorde hende til en uvurderlig Støtte for hendes Venner.

Denne Kvinde var Jomfru M a t h i l d e R o g e r t. I den tilstundende Vinter, da Sophies Kræfter gradvis tog af, udvikledes det inderlige Forhold og skulde i en nær Fremtid faa afgørende Betydning for det Ørsted'ske Hjem.

Henimod Slutningen af 1817 syntes der at være indtraadt en lille Forbedring i Sophie Ørsted's Tilstand, hvorefter nedenstaaende vemodigt-spøgefulde Billet bærer Vidnesbyrd.

Mademoiselle Rogert!

Da Sophie nu er temmelig brav, agte vi i Aften paa en skikkelig Maade at sige det gamle Aar, der dog just ikke har været meget skikkeligt mod o s. Farvel. Dersom Jom-

fru Thilde vil være med i dette Lag, skal hun være os velkommen og blive behandlet i det mindste med sædvanlig Høflighed.

31 Dobr. 1817.

A. S. Ørsted.

Bedringen var desværre illusorisk. I Januar 1818 tog Sophie Ørsted's Sygdom for Alvor fat, og før Maanedens var tilende, var det øjensynligt for Alle, at hendes Død nærmede sig, og det viste sig nu mere end nogensinde, hvor dyrebar og uundværlig hun var for Anders Sandøe, der gik fortvivlet omkring som et utrøsteligt og hjælpeløst Barn.

I de sidste Dage henlaa Sophie Ørsted uden Bevidsthed, indtil hun udaandede henad Aften den 9^e Februar 1818. Den 11^e skriver Sibbern til sin Søster om det uerstattelige Tab, han har lidt:

"Vor Sophie Ørsted's Sygdom har taget til i højst betænkelig Grad siden i Dag otte Dage. I Torsdags allerede begyndte hun at phantasere, men især fra i Lørdags. Lad mig sige det strax og med eet Ord, da Du dog vil erfare det, maaskee inden jeg kan skrive endnu engang: siden i Mandags Eftermiddags Kl. 5 $\frac{1}{4}$ er hun ej mere blant os. - Hun døde stille hen uden at tale, da Målet allerede var forgaaet hende. Natten mellem Søndag og Mandag sov hun fire Timer, men det var ligesom kun for at samle Kræfter til Døden; hele Mandagen laae hun rolig hen og døsede, til hun langsomt udaandede Livet. Vi have alle tabt usigeligen; alt, hvad der hos hende, naar man saae hende i gode Timer, glædede Sind og Hjerte saa inderligt, det finde vi intetsteds igjen. Det var sødt og glædeligt blot at vide, at hun var til og at være kjendt af hende. Men hendes skjønne Billede, saaledes især som vi saae det for flere Aar, da hun endnu var sundere og mere sjælsmunter (thi hendes Sygdom havde, som al Sygdom i Underlivet, megen Indflydelse paa hendes Humør, saa det tilsidst kom meget an paa, i hvad Stemning man saae hende) - hendes skjønne Billede, det beholde vi som en sand Sjæleskat. Ørsted har været saa utrøstelig, at vi alle have havt noget, de r anspændte os, i at sørge for ham. De sidste Dage vare to, tre idelig hos ham, og da Vinkler især tidligt havde forudseet det allersørgeligste, var der strax sørget for at faae ham hen til sin Broder, hvis Kone var belavet paa, at Sophie vilde døe. Hvor meget hun selv haa-

bede paa ej at leve længe, vide vi alle. Paa Løverdag bliver hun begravet mellem 12 og 2 fra Frederiksberg Kirke."

Adam Oehlenschläger var dybt rystet. En Times Tid, før hun døde, havde han staaet ved sin Søsters Leje. Da han ved Afskeden med graadkvalt Stemme havde sagt til hende: "Gud velsigne Dig, min gode Søster", havde hun rejst sig i Sengen, stirret paa ham og svaret ham i Febervildelse med meningsløse Ord. Han var sønderknust gaaet hjem og vilde derpaa efter Sædvane gaa hen i Theatret for at adsprede sine sorgfulde Tanker. Som altid i Ulykken klyngede han sig til det Sidste ogsaa nu til det Haab, som Dr. Mynster desuden havde bestyret ham i. Men pludselig, da han stod færdig til at gaa, blev han greben af en forunderlig Anelse. I Fortvivlelse gik han tilbage til sit Værelse, kastede sig grædende paa Knæ, idet han udbrød: "Ak, min elskede Søster! Nu dør Du vist i dette Øjeblik. Tak for al Din Kærlighed og søsterlige Hengivenhed! Gud glæde Dig i sin Himmél!" Og kort efter kom der Budskab til Oehlenschlägers Hjem om, at Sophie var gaaet bort.

Sibbern, der om Natten havde vaaget over Liget, var ogsaa den, der den paafølgende Dag repræsenterede Familien for Skiftekommissionen, i hvis Protokol for Anmeldelser om Dødsfald vi finder følgende Notits, undertegnet med hans Navn:

"At Hr. Etatsraad og Cancellie Deputeret Anders Sandøe Ørsted's Frue Sophie Wilhelmine Birtha Ølenslæger, i Gaar Aftes ved Døden er afgangent uden at efterlade sig Livsarvinger, undlader jeg ikke efter Etatsraadens Anmodning i hans Sygdoms Forfald at anmelde for Skifteretten, men da der imellem dem er oprettet Testamente, hvorefter den Længstlevende er eeneste Arving, saa forlanges ingen Forretning afholdt. Testamentet med Confirmation skal nærmere blive forevist."

Samme Dag offentliggjordes Dødsfaldet i Adresseavisen:

"Det har behaget den uransagelige Visdom den 9^e d.M. at hje mkalde min ædle og trofaste, Sophie Wilhelmine Bertha f. Oehlenschläger, i hendes Alders 36te og vort Ægteskabs 16de Aar. Enhver der kjendte hendes reene, himmelske Sjæl, vil skjænke hendes Minde en veemodsfuld Taare, og Ingen,

der har nogen Godhed for mig, vil uden Deeltagelse tænke paa den Tomhed og bittere Kummer, som et saadant Savn efterlader.

Kjøbhvn. d. 10de Febr. 1818.

Anders Sandøe Ørsted."

Den paafølgende Lørdag, den 11^e Februar, jordfæstedes Sophie Ørsted fra den Kirke, der var bleven ligesom en Del af hende selv, hvad Mynster ogsaa gav Udtryk i sin Tale over Baaren:

"Saa føres Du da nu Din sidste Vej gennem dette hellige Sted, hvorhen Du ogsaa kom, da Du første Gang bares ud af Dine Forældres Hus! H e r velsignedes Du, da Du indtraadte i det Liv, som nu er endt. H e r aflagde Du det Løfte, hvormed Du som Christen bandt Dig til Gud. H e r smilede Livets Lyst omkring Dig, da Du knyttedes til den Mand, hvis Glæde Du saa længe var, - og h e r staa vi nu vemodige om den Kiste, der gemmer Dine jordiske Levninger. Foraaret vil snart udbrede sin Skønhed om Stedet, hvor Du skal slumre, saaledes som Du saa den, medens Din Barndoms Dage her henrandt stille, og som Du sidenhen hilsede den saa ofte, - men D i t Blomster har Vinteren fortæret, og paa Jorden udfoldes det ikke mere.

Men paa dette Sted, hvor ikke blot dette Livs Forhaabninger vaktet i Dit Hjerte, men hvor Forjættelsen om et evigt Liv modtog Dig, da Du kom fra Din Skabers Haand, hvor den ofte udvidede Dit Bryst, og hvor Du selv ofte tænkte Dig den bedre Verden, i hvilken først Livet forklæres, - her skal Troens Kraft styrke hvert sørgende Hjerte og drage Forhænge tilside, som skjuler for det sanselige Øje, og sige os, hvad det, som paa Jorden kaldes med sørgelige Navne, i Sandhed er. Hvad h e r kaldes Død og evig Søvn, det kaldes i G u d s R i g e Opvaagnen og Indgang til Livet. H e r kaldes det Bortgang, som h i s s e t kaldes at vende tilbage til Hjemmet. H e r lyder Klagen, at Du allerede har fuldendt, at Din rige Sjæl ikke mere virker, at Du ikke modnes til noget større, - men h i s s e t hilses Du i en ny Tilværelse, hvor den Kraft oprejses, som her var nedtrykt, og hvor Du skal dannes til det, som Du ikke her kunde vorde. H e r vil den Bedrøvede ruge over den Tanke, at Graven har opslugt Dig, og at Du ligger i

Jordens mørke Skød, men Du hviler i k k e i Jorden men i
Guds evige Forbarmelses faderlige Favn. - - - - -

Døden, den store Formidler, havde bragt enhver Misstemning paa Bakkehuset til at forstumme. Rahbek havde skrevet den Sang, der blev sunget ved Graven, og paa Kisten laa en Krans, som Kamma egenhændig havde bundet af sin Haves fattige Vinterblomster, og det voldte hende Sorg, at hun ikke havde faaet talt ud, i Venskab og god Forstaaelse, med Sophie Ørsted, før det blev for sent.

Hendes Bedrøvelse i den Anledning blev Aarsag til, at hun tilskrev sin Broder, Carl Heger, fra hvem hun i Aarenes Løb paa Grund af Familiestridigheder var bleven skilt, et bevæget, vemodigt Brev, hvori hun maner til Fred, medens det endnu er Tid. Hun føler sig syg og svag, - tænk, om hun skulde dø, uden at hun og han, der dog gensidig elsker hinanden saa højt, havde talt forsonlige Ord sammen! Vilde han da ikke føle den samme Anger, der nu piner hende selv, fordi hun ikke fik rakt Sophie Ørsted en kærlig Haand til Afsked? Og faa Dage efter falder de to Søskende paa Bakkehuset hinanden om Halsen for aldrig mere at skilles. - - -

Ugen efter Begravelsen bragte "Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn" et meget langt, meget højtsvævende og dunkelt Digt - "Februar-Lilien" - til Sophie Ørsted's Erindring. Det var indsendt anonymt, men Maalet røbede dets Ophav. Først mange Aar senere - i Nordiske Smaadigte 1838 - navngav G r u n d t - v i g sig som Forfatteren.

I Adam Oehlenschläger's hjertevarme, naive Poesi lever Mindet om Sophie Ørsted sit uforgængelige Liv. Strax efter hendes Død havde han givet sine Følelser Luft i det lille Digt "Sophias Grav", der ender med de simple Linier:

Elskte Søster! Hvergang jeg forbigaaer, falder mit Øje
Gjennem den sprinklede Port hen paa Din Gravs Monument.
Frem og tilbage Din Broder en Tidlang vandrer i Solskin
Graven forbi, og en Dag - standser hos Dig han tilsidst.

Indtil hans seneste Aar vævede hun sig ind i hans daglige Tankeliv og i hans Digterfantasier. Hun havde jo ikke blot været den "elskede Søster", med hvem han havde delt alle Glæder og Sorger, nej, han erkendte fuldtud, hvad hun havde betydet for ham ogsaa i Kunsten. Endnu et Par Aar før sin Død erklære-

rer han i Digtet "Mit Fødested paa Vesterbro", at hun tidt
har vakt hans Begejstring og været hans hellige Musa. - - -
- - - - -

Paa Graven, skraas overfor Frederiksberg Kirkes Hovedindgang, rejstes en Sten, paa hvis Forside Anders Sandøe satte følgende Indskrift:

Her gjemmes Støvet af
Sophie Wilhelmine Bertha Ørsted
født Oehlenschläger,
Hendes jordiske Liv begyndte
d. 16de Juli 1782,
endte d. 9de Februar 1818.

Med en Aand, som følte alt det Gode,
Alt det Skjønne,
Var hun Sjælen i sin Kreds,
Styrkte med sit Retsind, Tro og Kraft
Mangt et Hjerte,
Blid velgjørende husvaled' hun
Mangen Lidende
Mens hun skabte Andres Held paa Jorden,
Stræbte Sjælen længselsfuld til Gud.
Glad hun gik, da hendes Skaber kaldte.
Sexten Aar i kjærligt Ægteskab
Glæded' hun sin Husbond
Anders Sandøe Ørsted
Der med Smerte
Minder sig sin elskede Sophia,
Ønsker at hans Støv engang
Her maa blande sig med hendes,
Trøstes i sin Sorg med Haabet om
Sjælens Forening hist.

Salige ere de Rene af Hjertet;
Thi de skulle se Gud.

Paa Bagsiden af Stenen stod følgende Inskription:

Savnet og begravet
 af
 En Fæder og en Broder,
 Hviler Sophia her
 hos
 Sin Moder, Farmoder og Søster.

Paa tre af Stenens Sider var en Kalk, et Anker og et Kors indridsede. Nu vil man forgæves søge om ovenstaaende Indskrift, der i jævne Ord tegnede et smukt og troværdigt Billede af Sophie Ørsted; og Alle, der i hende ser en af Danmarks betydende Kvinder, og som derfor værner om hendes Eftermæle i Pietet, maa med Forundring spørge, h v o r f o r og med h v i l k e n R e t man har fjernet de Mindeord, som Ørsted selv har ønsket skulde vidne for Efterverdenen om, hvad han havde tabt i hende, der var hans første og eneste Ungdomskærlighed.

Gravstenen, faktisk den samme som for over et Aarhundrede siden rejstes over Sophie Ørsted, bærer i Øjeblikket følgende Inskription:

Anders Sandøe Ørsted
 Født den 21 Decbr. 1788. Død den 1 Maj 1860.
 Den Retfærdiges Ihukommelse er til Velsignelse.
 Sophie Wilhelmine Berthe Ørsted, født Oehlenschläger
 Født den 16 Juli 1782. Død den 9de Febr. 1818.
 Mathilde Elisabeth Ørsted, født Rogert
 Født den 25 April 1782. Død den 26 Juni 1828.

De paa Stenen oprindeligt anbragte Symboler: Kalken, Ankeret og Korset, har man ladet være i Fred, rimeligvis fordi det har kostet for meget Besvær at faa dem bort. Dem vilde man imidlertid ikke have savnet. Men den næsten utrolige Mangel paa Pietet, man har begaaet, idet man fjernede Ørsteds egne Mindeord, bør snarest mulig gøres god, ved at de paany anbringes, om ikke paa Stenens Forside, hvilket med en god Vilje sikkert kunde praktiseres, saa paa den tomme Bagside. Og man vilde da passende kunne benytte Lejligheden til i den nuværende Inskription at rette et Par Fejl, der virker skæmmende. Oehlenschlägers Navn er urigtigt bogstaveret, og Ørsteds anden Kustru døde ikke 1828 men 1824. - - - - -

Den 16^e December 1818, altsaa inden Sørgeaaret efter Sophie Ørsted's Død var udløbet, sendte Sibbern sin Søster et Brev, der indeholdt en Nyhed, som udenfor Ørsted's nærmeste Kreds vakte megen Opsigt i Datidens København - og tilsyneladende vel ikke helt uden Grund.

"Etatsraad Ørsted", skriver Sibbern, "er bleven forlovet med, - - nu, det gjætter Du! - med M a t h i l d e R o - g e r t. Jeg forudsaa det længe. De fleste Andre kunne endnu ej finde sig saa godt deri som jeg. Lidt længere maatte Declarationen gjerne have biet. Forresten trænger Ørsted i mange Henseender til en ny Forbindelse. Han er en af de Mænd, der mindre end Andre kunne være uden Fruentimmer. Med Jomfru Rogert vil han være vel tjent, haaber jeg. Jeg kjender hende nok til at haabe det. De første fordeelagtige Tanker gav Sophie Ørsted mig om hende, da hun oftere og gjerne gjorde opmærksom paa det Fortrinlige hos dem, hun holdt af. Men at kalde hende Fru Ørsted er rigtignok ej saa hurtigt lært."

Efter Forlovelsen i December 1818, fulgte Brylluppet i Marts 1819.

De Fleeste vil sagtens have vanskeligt ved at forsone sig med Tanken om dette andet Ægteskab og vil navnlig være enige med Sibbern i, at "lidt længere maatte Declarationen gjerne have biet." Det Hastværk, hvormed den nye Forbindelse blev fuldbyrdet, synes endda dobbelt stødende i Betragtning af den Afstand, som vitterligt bestod mellem de to Hustruer - Sophies næsten monumentale Personlighed og skønne Ydre i Mod-sætning til Mathildes, baade aandeligt og legemligt, ganske bedsteborgerlige Format.

Dommen om dette andet Ægteskab vil imidlertid betydeligt ændres, naar man ser det - ikke under Æsthetikens, endsige Etikens strenge Synsvinkel, men som et Resultat af den mest nøgterne Virkelighedssans. Sibbern's lidt kejtede, men inderlig velmente Bemærkning om Ørsted, at han var "en af de Mænd, der mindre end andre kunde være uden Fruentimmer", giver den nødvendige Forklaring.

Ægteskaber indstiftes jo ikke altid i Himlen. Og hvad Ørsted's Ægteskab med Jfr. Rogert angaar, er det min Overbevisning, at det er indstiftet af selve Sophie Ørsted, da hun mærkede, at hendes Død nærmede sig. Hun kendte bedst af Alle

"Assebarnet"s lærde Distraktion, hans rørende Ubehjælpsomhed og hans næsten ufattelige Mangel paa Evne til at bevæge sig i Dagliglivets tusinde trivielle Forhold, og hun har med den dybeste Bekymring forudset den Fremtid, der ventede ham, naar hun var borte.

Hun har da af Mathilde Rogert, der var saa mild og kærlig, saa taalmodig og omsorgsfuld en Veninde af Huset, taget det Løfte, at hun vilde træde i hendes eget Sted, naar Ørsted om kort Tid kom til at staa ene og forladt, og jeg tænker mig, at hun ligefrem har foreslaaet sin Mand at ægte denne Veninde, der som ingen. Anden vilde formaa at jævne Vejen for ham i det praktiske Liv.

Mathilde Rogert var den, der under Sophie Ørsted's sidste, lange Svaghedsperiode havde holdt Hjemmet oppe, - den, der lagde hendes Lig i Kisten, og den, der var Ørsted's kvindelige Trøst i hans bitre Nød. Var det, naar man tager alle de forhaandenværende Omstændigheder i Betragtning, saa underligt, at de blev Mand og Hustru?

Ganske vist - det var et Fornuftgiftermaal, som det kaldes - Begge var de ude over Ungdomsaarene, Ørsted var over de fyrrer, hun kun faa Aar yngre - men et Giftermaal grundet paa de redeligste Hensigter, paa det oprigtigste Venskab og den højeste gensidige Agtelse. Og manglede dette andet Ægteskab end den Baggrund af Aand og Poesi, som kendetegnede Ørsted's første, harmonerede det til Gengæld maaske nok saa godt med hans jævne og stille Granskervæsen, og han var, som Sibbern indrømmer "vel tjent med Jomfru Rogert", selv om det i Begyndelsen kunde falde vanskeligt nok at kalde hende Fru Ørsted, naar man tænkte paa den, der var gaaet bort.

I fem Aar levede de sammen, hvorefter Anders Sandøe i en 36aarig Enkemandsstand fuldstændig helligede sig til sine Studier og Statens Tjeneste, indtil han i 1860 lukkede sine trætte, forlæste Øjne, bedækket med Hæder, højagtet af det danske Folk.

Men til det Sidste bevarede han i dyrebart Minde hende, der fra hans tidligste Ungdom havde været hans eneste Kærlighed, og om hvem ikke blot Sibbern men: Alle, der i Livet havde staaet hende nær, maatte vidne, at hun "glædede Sind og Hjerte saa inderligt, og det var sødt og glædeligt blot at vide, at hun var til og at være kjendt af hende." - -

N o t e r.

- Side 1. Silhouetten og det Maleri] Maleriet, der findes gengivet paa Omslaget, skyldes Johan Ludvig Gebhard Lund, der fødtes 1777 og døde 1867, i sit 90de Aar, som Professor ved Akademiet. Han var en produktiv Historie- og Portrætmaler. Hans Navn vil dog væsentlig mindes, fordi han i 1828 malede det Kgl. Theaters skønne Fortæppe. Hvor ypperligt dette Arbejde var - ikke mindst i Henseende til det lykkeligt valgte Motiv: Udsigten over Akropolis - viser den Omstændighed, at da det skulde erstattes af et nyt, lod man dette blive en Kopi af det gamle. Oehlenschläger kalder flere Steder Lund sin "Fætter", men det har hidtil ikke været muligt at godtgøre dette Slægtskab.
- Side 4. Præsten Thillerup] Jens Knudsen Thillerup (1720 - 1780) udnævntes i 1777 til Præst ved Frederiksberg Kirke og forblev i Embedet til sin Død.
- Side 6. Mit Hoved! Mit Hoved!] Dette Udraab findes i Fortællingen om Profeten Elias Liv i 2den Kongernes Bog, Kap. 4, Vers 17 - 37.
- Side 7. Billede af Faderen] Ogsaa Sibbern har med faa Streger - i følgende tyske Vers, han skrev til og om ham, tegnet et levende Billede af gamle Oehlenschläger:
- Die rege Lust, der leichte Muth,
Und zu dem lösen, heitern Scherz,
Der rechte Quell, das edle Herz!

Der Jugend frischer Lebenssaft,
Der Mannes starke, rasche Kraft!
Dazu des Alters Ehrentraacht:
Der weisen Haare Silberpraecht!

- Side 8. Præsten Bruun] Johannes Bruun (1755 - 1798) var 1789 bleven Præst ved Frederiksberg Kirke. Han efterfulgtes af F. L. Liebenberg.
- Side 10. Det er Oehlenschläger!] Tonen mellem Kongen og gamle Oehl. karakteriseres morsomt gennem deres Ordskifte, da Oehl. bad om frit Brændsel. "Er De ikke Brændeforvalter paa Slottet?" "Jo, Ds. Majestæt!" "Og saa vil De bilde mig ind, at De ikke har frit Brænde?" "Tak, Ds. Majestæt!"
- Side 12. Charlotte Phister] Om dennes Forhold til Faderen henvises til mit Skrift: "Et Livs Roman - Charlotte Oehlenschläger."
- Side 15. henfaldt til Drik] I sine "Erindringer" har Oehl. skrevet, men senere udstreget en Bemærkning om, at hans Moder brugte "øjeblikkelige Pirremidler" for at "ophjælpe sine svækkede Kræfter."
- Side 16. Edvard Storm] Digteren Edv. Storm (1749 - 1794) var en Gudbrandsdøler. De sidste tyve Aar af sit Liv tilbragte han uden Afbrydelse i København, hvor han blev Bestyrer for Efterslægtens Skole. Af hans Poesier huskes nu kun enkelte, som "Zinklars Vise" og Drikkesangen "Min Doktor er en ærlig Mand."
- Side 17. Frederik og Peter Thueseng] Om Adam Oehl's Forhold til disse Barndomsvenner og navnlig til Bernt Winckler henvises til de Dagbøger, Adam førte i Skoletiden og som jeg med Kommentarer har offentliggjort i "Julebogen" (Hagerups Forlag) for ifjor og iaar.
- Side 20. Højsgaard] Andreas Højsgaard var i Aaret 1791 bleven Student paa Odense lærde Skole. Han døde 1816.
- Side 21. Eline] Eline Bech havde sin første Debut d. 13'

Maj 1797 som Gurli i "Indianerne i England".

- Side 21. Marie Smidth havde debuteret den 26^e Novbr. 1793 som Lucette i "Den gode Moder".
- Side 22. tog Adam sin Beslutning Han debuterede den 15^e Decbr. 1797 i "Fændriken". I Decbr. 1799 indgav han sin Ansøgning om øjeblikkelig Afsked. Den blev ham tilstaaet i en Direktionsskrivelse fra Januar 1800, dog med den Tilføjelse, at man i Fremtiden ikke agtede at løse Skuespillere fra deres Kontrakt midt i en Sæson. - Efter sine tre Debuter havde Oehl. opnaaet en aarlig Gage af 120 Rdlr.
- Side 25. vinder første Accessit Besvarelsen findes aftrykt i F. L. Liebenbergs Bidrag til den Oehlschlägerske Litteraturs Historie. Prisen vandtes af Ludvig Platou, der senere blev Professor i Kristiania.
- - P. V. Jacobsen var Kommitteret i Rentekammeret og Forfatter. Hans Hovedværk er Dramaet "Trolddom". Han døde 1848.
- Side 29. tilgængelig for Enhver Det er højst betegnende for hans ægte Humanitet, at han havde forstaaet at vinde den forfløjne Charlotte Oehlschlägers fulde Fortrolighed. Under sit Ophold i Leipzig 1831 skriver hun hjem til sin Moder: "Hils Ørstedes, min kjære Onkel Anders især, og spørg ham, om han altid vil holde af mig, hvordan det saa gaaer mig i Verden."
- Side 31. Gehejmeraadinden Kamma Rahbek kaldte ogsaa Sophie Ørsted "Eller sligt", - en Talemaade, denne ofte benyttede.
- Side 32. Liebenberg Mich. Fred. Liebenberg (1767 - 1828) var Præst ved Frederiksberg Kirke - fra 1805 tillige Præst ved Slotskirken, og fra 1810 Konfessionarius.
- - Assessor Dall P. A. Dall var efter at have været

Sekretar ved Højesterets Protokol netop paa dette Tidspunkt bleven udnævnt til Assessor i Hof- og Stadsretten.

Side 32. A. Lund] Christen Andersen Lund (1763 - 1833) kaldtes af Kamma med det bombastiske Øgenavn "Mø-ens Horats" i Anledning af hans Forfatterskab, der i sin Spagfærdighed synes at have saare ringe Lighed med den store romerske Digters.

Side 33. fost nok] er et norsk Udtryk, der omtrent svarer til vort danske: besværligt nok.

- - Paalekom] eller Paalekum, ofte sammentrukket til "Paale", var Kammas Øgenavn til gamle Oehl., der havde Vanskelighed ved at udtale Ordet "Publikum". Adagio var hendes Betegnelse for Adam. - Commissio-næren, der senere var Adams Tilnavn til H. C. Ørsted, der under hans store Udenlandsrejse besørgede hans mangehaande Kommissioner i København, maa i denne Forbindelse henføres til det hosstaaende. Jomfru Propsthain, der konditionerede hos Grevinde Rosenkrone og var Søster til Maleren Carl Propsthain, en Ungdomsven af Thorvaldsen. - Springforbie var Opholdssted for Christians Hegers Tante, Anna Kirstine Drewsen, Enke efter Chr. Drewsen, hvis tredje Hustru hun var. Hun var højt elsket af hele den Heger'ske Slægt. - Mynster er Ole Hieronymus Mynster, Broder til den tre Aar yngre Biskop Jacob Peter Mynster. Han var Dr. med. og fra 1802 Overmedikus paa Frederiks Hospital. Han døde 1818. Carl er Christians Broder Carl Heger og Zara er Sara Koren (1798 - 1808), hvis Moder, Christiane født Diderichsen, i 1817 var bleven gift med Sørenskriver Koren.

Side 36. Weiz] Chr. Samuel Weiss (thi saaledes stavedes hans Navn) fødtes 1780. Han var tysk Krystallograf og fra 1810 til sin Død 1856 Professor i Mineralogi ved Berlins Universitet.

Side 39. Sander] Christian Levin Sander (1756 - 1819),

dansk Forfatter. Kun et enkelt af hans Arbejder, Dramaet "Niels Ebbesen", havde nogen Værdi. Som Personlighed nød han ringe Anseelse. Med den giftigste Misundelse forfulgte han Oehlenschläger, der samler sine Betragtninger over ham i følgende kategoriske Dom: "Sander er en Æsel, - det ved vi Alle."

Side 40. trofast til deres Død] Det er i saa Henseende betegnende, at Oehl. endnu i 1836 i et Brev til den svenske Digter Bernhard von Beskow, i Anledning af samtidige stærke Angreb paa Goethe, skriver følgende: "Jeg har stor Lyst til at udgive en Bog paa Tysk om det Ædle, Humane, Moralskjønne i Goethes Værker og gjør det maaske."

Side 42. Som Andre bruger en Serviet] Det her paapegede Forhold i det Ørsted'ske Ægteskab havde sit tilsvarende Sidestykke i det Rahbæk'ske, hvor Kamma altid var den pertentlige Ordnerske.

- - Jean Paul] Jean Paul Friederich Richter (1763 - 1825), tysk Digter, mest kendt under Navnet Jean Paul.

Side 43. en stakkels Kusine] Denne Kusine hed Sophie Frederikke Hansen og var en Datter af Sophie Ørsteds Morbroder, Murersvend Hansen. Hun blev i 1805 gift med Malersvend Johan Helms.

- - Albertine Bull] Albertine var Brødrene Ørsteds Søster, der blev gift med Justitiarius ved Kristiani- as Højesteret G. I. Bull. Navnet Albertine i den Ørstedske Slægt stammer fra Brødrene Ørsteds Bedsteforældre: Chr. Ørsted, Præst i Slagelse, gift med Barbara Albertine f. With.

Side 46. Novalis] er Pseudonymet for den tyske Digter Friederich Hardenberg (1772 - 1801).

Side 47. Fichte] berømt tysk Filosof (1762 - 1814). Han var en fattig Væversøn. Studerede først Theologi,

men blev ved Læsningen af Spinoza draget med Studiet af Filosofien. Professor i Jena 1794, hvorfra han fordreves paa Grund af religiøse og personlige Stridigheder. Gik til Berlin, hvor han holdt private Forelæsninger, indtil han i 1805 ansattes som Prof. i Erlangen, hvorfra Krigen med Frankrig fordrev ham til Königsberg. Da Forholdene viste sig ligesaa uholdbare her, aflægges han sit Besøg i København. Da det nye Universitet i Berlin er oprettet 1809, faar han endelig og blivende Ansættelse der.

Side 47. Reinhold] Karl Leonard Reinhold (1758 - 1823) tysk Filosof, Wielands Svigersøn. Baggænsens Begejstring for Kant maa væsentlig tilskrives Reinholds Indflydelse. Han siger selv om Reinhold: "Han er den eneste Professor, der har henrevet mig."

Side 51. Henriette Hertz] Hun fødtes 1764 som Datter af den jødiske Læge Benjamin de Lemos, af portugisisk Herkomst. blev i 1779 gift med Lægen, Prof. Markus Hertz (eller Herz). I sit Hjem var hun Midtpunktet for alle Berlins aandelige Stormænd i en Kreds, hvortil begge Humboldt'erne, begge Schlegel'erne, Fichte, Varnhagen o.s.v. hørte. Hun var Sibberns udmærkede Veninde. Han skriver paa sin Udenlandsrejse til sin Søster i Marts 1812 fra Berlin om det Bekendtskab, han har gjort med Henriette H. "Det er en ikke mere ung men endnu smuk og højt dannet Dame, der har stort Sprogtalent. Paa Græsk har hun læst Homer og de fleste græske Tragedier. Iøvrigt Jødinde, men af ægte kristeligt Sindelag, der blot af udvortes Grunde ikke har villet gaa over til Christendommen." Disse Grunde maa hun imidlertid have besejret, thi i 1817 lod hun sig kristne. - Hun bevarede sin Skønhed højt op i Aarene; Caroline v. Humboldt skrev om hende, at hendes Udtryk var "auch noch im Verblühen so schön", og Ludvig Börne var stærkt forelsket i hende, uagtet hun var 22 Aar ældre end han. Hun døde i 1847.

- - Riel] Joh. Chr. Riel (1759 - 1813) var Professor

i Medicin ved Universitetet i Halle. I 1810 ansattes han ved det nyoprettede Universitet i Berlin og fik i 1813 den øverste Ledelse af Krigshospitalet paa den vestre Elbbred i sin Haand og døde her som Offer for den Sygdom, han bekæmpede.

- Side 53. Etatsraad Heger] Om denne originale og rigt begavede Mand findes indgaaende Oplysninger i min Bog: "En Race-Slægt - Konferensraad Heger og hans Sønner". Gyldendals Forlag 1917.
- Side 54. Kjerulf] Da "Hakon Jarl" antoges ved det Kgl. Theater, var Kjerulf Medlem af Direktionen. Oehl. skriver i sine "Erindringer", at han var "en meget brav, lærd Mand men ingen skjøn Aand. Han kunde vel ikke glemme, at det var mig, der for 10 Aar siden sad som Dreng paa Skolebanken i "Efterslægten", hvor han examinerede mig i Historien."
- - Winckelmann] Johann Joachim W. (1717 - 1768), tysk Kunstarkæolog. Han var banebrydende som Forsker paa den antike Kunsts Omraade.
- Side 55. en Maler Hansen] Hans Hansen, den udmærkede Maler Constantin Hansens Fader.
- Side 62. Lehmann] Martin Chr. Gottlieb Lehmann fødtes 1775 i Holstén, hvor Faderen var Præst. Han studerede Naturvidenskab ved Göttingens Universitet, hvor han 1799 fik Doktorgraden paa en Afhandling om Insekternes Følehorn (De antennis insectorum). I 1804 blev han Assessor i Commerce-Collegiet i København, senere Fabrikسدirektør og Meddirektør ved det Kgl. naturhistoriske Musæum. Han afskedigedes i 1840 som Konferensraad. Orla Lehmann var hans Søn.
- - Gjerlew] Andr. Chr. Gjerlew døde 1845 som Generalkonsul i Kristiania. I Slutningen af 1802 var han kommen til Paris og foretog det paafølgende Aar sammen med Baggesen en Rejse gennem Schweiz og aflagde da fra Lausanne et Besøg hos Digterinden Madame de Staël paa Slottet Copet, hvor ogsaa Oehl.

nogle Aar senere var Gæst.

- Side 64. den Italiener] En satirisk Betegnelse for Gjerlew.
- Side 66. August Baggesen] Fred. Ludvig August Haller Baggesen (1795 - 1865), dansk Generalmajor. Han havde som ganske ung kæmpet under Napoleons Marskal Davout. Har udgivet sin Faders Værker og hans Biografi.
- - Brummer] Friederich Brummer var Københavns mest kendte Boghandler ved Skiftet fra det 18de til det 19de Aarhundrede. Han var født i Thüringen, etablerede sig i København 1797 og blev allerede næste Aar Universitetsboghandler. Han var Oehl's første Forlægger. I 1838, to Aar efter Brummers Død solgtes Forlaget, der laa paa Østergade i Efterslægtens Gaard, til B. S. Langhoff, Ejeren af Schuboths Boghandel.
- Side 67. Hegewisch] Dietrich Herman H. (1770 - 1812), Historieforsker, Professor i Kiel.
- - Riis] V. O. Riis var Kongens Generaladjutant og dagligt opvartende Kavalier.
- Side 70. Dr. Scheel] P. Scheel var Dr. med. samt Hofmedikus og Stadsfysikus.
- Side 71. har jeg skrevet 5 Bind] nemlig: "Skjemtsomme Rimbreve", "Eventyrer og komiske Fortællinger" (1ste Del), "Gjengangeren og han selv", "Nye blandede Digte" (1ste Samling) og "Digtervandringer" (1ste Del).
- Side 72. Madame Condorçet] Louise Sophie de Grouchy (1764 - 1822), en Søster til den senere Marskal Grouchy, ægtede i 1787 den 21 Aar ældre Videnskabsmand og filosofiske Forfatter Condorçet. Hun var lige berømt for sin Aandfuldhed som for sin Skønhed. Efterat hendes Mand var bleven et Offer for Revolutionen udgav hun baade hans samlede Værker og sine

egne, selvstændige Skrifter.

- Side 74. Nok et Lyn] De "Lyn", Baggesen flere Steder omtaler
baade her i Dagbogen og i samtidige Digte, er den
poetiske Betegnelse for de Blikke, der rammer ham
fra Sophie Ørsteds skønne Øjne.
- Side 75. (?)] Dette og det paafølgende Spørgsmaalstegn vi-
ser den Tvivl, som Baggesen - selv under Nedskriv-
ningens Fart og Extase - har følt om sine Paastan-
des Rigtighed.
- - Frk. Guldbrand] Hentyder utvivlsomt til en Spøg,
som de har havt for med en Ring. Hvem Julie er,
har det ikke været muligt at faa opklaret. -
 - - Lille Signe] er ligesom "Lilia" et poetisk Tilnavn
til Sophie Ørsted. Et samtidigt Digt til "Lille
Signe" i Baggestens Skrivekalender har samme Adresse.
 - - i Uniform] I 1802 gav Kronprinsen Baggesen Ret til
at bære en Uniform "lig de kongelige Konsulers" som
Tegn paa sin særdeles Gunst. Ved denne Uniforms
Hjælp kom Baggesen til at bivaane Napoleons og Marie
Louises Bryllupshøjtid, idet han i Kirken banede
sig Vej til en Plads, der var tiltænkt en højtstaa-
ende Hofofficiant.
- Side 76. Robertsons Luftfart] I "Dagen" for 3die Okt. 1806
hedder det: "I Forgaars nød Kjøbenhavn første Gang
i sin Tilværelse det store og skjønne Syn af en
Luftsejlad." Ballonen gik i skønt Efteraarsvejr
op fra Exercerpladsen ved Rosenborg og dalede en
Time efter ned nogle Mil fra Hovedstaden. Til-
strømningen var umædelig.
- Side 77. A. E. Boye] Adolph Boye (1784 - 1851) var Oehlen-
schlägers ivrige Kampfælle i Striden med Baggesen.
Han optraadte under Pseudonymet "Peter Wegner".
- Side 78. Rosing og Mad. Rosing] Det berømte Skuespillerpar,
- Michael, Vilhelm og Johan Wiehes Bedsteforældre.

- Side 90. Sibbern] F. C. Sibbern (1785 - 1872) tog i 1810 Doktorgraden. Professor i Filosofi ved Københavns Universitet.
- Side 93. en anden Kvinde] Den 29^e Maj 1819 ægtede Sibbern Christiane Margrethe Ipsen (1799 - 1870).
- Side 94. Rahel Levin] var født 1771 og ægtede 1814 den tyske Forfatter og Diplomat Karl August von Ense Varnhagen (1785 - 1855), der i 1815 udnævntes til Minister i Carlsruhe og fra 1819 indtil sin Død levede i Berlin med Titel af Geheimelegationsraad. Efter sin Hustrus Død i 1833 udgav han samme Aar: "Rahel, ein Buch des Andenken für ihre Freunde". I 1857 udgav Schmidt-Weissenfels: "Rahel und ihre Zeit", hvorfra nærværende Skrift har hentet Oplysninger om hendes mærkelige Personlighed.
- - Caroline Schlegel] Caroline Michaëlis, Datter af Filologen Michaëlis, var født 1763. Hun indgik først Ægteskab med Dr. med. Böhmer, efter hvis Død hun i 1796 giftede sig med A. W. Schlegel. I 1803 skiltes hun fra Schlegel og ægtede Filosofen Schelling men vedblev at staa i den venskabeligste Forbindelse med Schlegel. Hun var Midtpunktet i den aandrige Romantikerkreds i Jena. Hendes Breve, som Schelling kaldte "Møsterstykker af Aand", udkom 1871 i Leipzig.
- - Dorothea Veit] var en Datter af Filosofen Moses Mendelssohn og gift første Gang med Bankieren Veit, anden Gang med Fr. Schlegel.
- - Caroline v. Humboldt] født von Dachröden (1763 - 1809), gift med Karl Wilh. von Humboldt (1767 - 1835), en af Tysklands aandrigste Lærde og betydelig Statsmand. Han var en Broder til den berømte Naturforsker Alexander v. Humboldt (1769 - 1859).
- - Fru Charlotte v. Kalb] (1761 - 1843) var under Forældrenes Tvang indgaaet i Ægteskab. Hun var Schillers Veninde, senere Jean Pauls Elskerinde.

Side 94. Dorothea Tieck] var en Datter af Johann Ludv. Tieck (1773 - 1853). Hun døde 1841.

Side 108. Arndt] Ernst Moritz A. (1769 - 1860) var født paa Rügen. Var først Professor i Historie ved Universitetet i Greifswald, senere i Bonn. Han var en begejstret Patriot, og hans Navn holdes endnu højt i Ære i Tyskland. I sin Bog "Geist der Zeit" drog han tilfælts mod Napoleon og Frankrigs overmægtige Indflydelse i Europa, og udsendte efter 1806 baade Flyveskrifter og Krigssange, hvori han kaldte det tyske Folk til Samling og Enighed.

—oOo—

R e t t e l s e r .

Side 10	Lin. 15	f.o.:	lagt, læs: lagde.
" 14	" 9	f.o.:	forskelligt, læs: forskellig.
" 23	" 3	f.o.:	han Forholdet, læs: han i Forholdet.
" "	" 19	f.n.:	hun, læs: han.
" 43	" 9	f.n.:	Zytphen's, læs: Zytphen's.
" 54	" 16	f.n.:	Deri,od, læs: derimod.
" 56	" 14	f.n.:	bedare, læs: bedaare.
" 73:	" 10	f.n.:	atX, læs: at
" 85	" 2	f.n.:	havde, læs: havde.
" 87	" 15	f.n.:	Assessorinde, læs: Assessorinden.
" 95	" 11	f.n.:	Moderkjerlighed, læs: Broderkjerlighed.
" 98	" 10	f.o.:	Schleger, læs: Schlegel.
" "	" 17	f.n.:	ligede, læs: liger.
" 99	" 14	f.n.:	elendes, læs: elender.
" 102	" 10	f.n.:	at, læs: af.

E L I T H R E U M E R T

- DE GAMLE. Festsplil i Anl. af Folketeatrets
30aarige Fødselsdag. 1887.
FØR DAGGRY. Lystspil i 1 Akt. 1894.
SKØNJOMFRU. En Ungdomskærligheds Historie.
(1908). 6te Oplag. 1919.
"JEG ELSKER DIG". Fortælling. (1909).
3die Oplag. 1909.
KUNO von STEINER. 1910.
LOUISE PHISTER paa Theatret og i Hjemmet.
Med Illustr. og Portrætter. 1914.
MOD STJERNERNE. En Fortælling. 1915.
DEN STÆRKESTE MAGT. Fortælling. (1916).
2det Oplag. 1916.
EN RACE-SLÆGT. Konferensraad Heger og hans
Sønner. Med Illustr. 1917.
ET LIVS ROMAN. Charlotte Oehlschläger.
Med Illustr. og Portrætter. 1918.

